

Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty na léta 2026-2035

Analytická část

- Závěrečná zpráva o realizaci Státního programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016-2025
- PESTEL analýza

Obsah

Obsah

STÁTNÍ PROGRAM ENVIRONMENTÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ, VÝCHOVY A OSVĚTY NA LÉTA 2026-2035	1
ANALYTICKÁ ČÁST	1
Úvod do analytické části	3
1 ANALÝZA HODNOCENÍ PLNĚNÍ STÁTNÍHO PROGRAMU EVVO A EP 2016–2025 MINISTERSTVEM ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ A JEHO ODBORNÁ OPONENTURA	4
1.1 Manažerské shrnutí	5
1.2 Zjednodušení podkladů	7
1.3 Statistika	10
1.3.1 Celkové hodnocení plnění opatření SP EVVO EP 2016-2025	11
1.3.2 Klasifikace plnění opatření	11
1.4 Priority a agregace	14
1.5 Kvalitativní hodnocení plnění SP	16
SO 1: Udržitelnost systému a prostředí pro EVVO a EP	16
SO 2: Kvalita, diverzita a inovace v EVVO a EP	19
SO 3: Spolupráce, síťování, propojování v EVVO a EP	23
SO 4: Posilování postavení a porozumění EVVO a EP – propagace, PR, popularizace	25
SO 5: Vzdělávací cíle a relevantní témata EVVO a EP	27
1.6 Kritické signály	35
1.7 Poznámky k budoucnosti environmentálního poradenství	38
1.8 Seznam tabulek	40
2 PESTEL ANALÝZA	41

2.1 Manažerské shrnutí PESTEL analýzy	42
2.2 Úvod do PESTEL analýzy	47
2.3 Politický kontext	47
P1 Kdo jsou hlavní aktéři EVVO?	47
P2 Jak se vyvíjí strategicko-politické prostředí ve vztahu k EVVO?	49
P3 Megatrend ohrožení demokracie	56
P4 Megatrend geopolitické recese	57
2.4 Ekonomický kontext	58
E1 Jakým způsobem je EVVO v ČR financováno?	58
E2 Jaká je ekonomická motivace podpory EVVO?	62
E3 Megatrendy rostoucí spotřeba a nedostatek zdrojů	63
E4 Megatrendy tlaky na ekonomický růst a geoekonomická konfrontace	65
E5 Megatrend transformace pracovního trhu	67
2.5 Společenský kontext	72
S1 Jaké jsou postoje veřejnosti k environmentálním otázkám?	72
S2 Jaký je stav výzkumu v oblasti EVVO?	74
S3 EVVO ve formálním vzdělávání	74
S4 Megatrend měnící se charakter práce	78
S5 Megatrend zdraví a wellbeing	79
S6 EVVO v kulturním kontextu	82
2.6 Technologický kontext	84
T1 Jak se v důsledku technologických změn proměňuje vzdělávání?	84
T2 Jaké jsou environmentální dopady digitálních technologií?	88
2.7 Environmentální kontext	89
E1 Jaký je pokrok v naplňování environmentálních cílů?	89
E2 Jaký je stav životního prostředí v České republice?	90
E3 Co znamená bezpečný život „v mezích naší planety“?	91
E4 Jak může megatrend environmentální degradace a změny klimatu ovlivnit EVVO?	93
2.8 Legislativní kontext	94
L1 Jaký je legislativní rámec pro podporu EVVO v ČR?	94
L2 Jak ovlivňuje evropská environmentální legislativa EVVO v ČR?	95
2.9 Seznam obrázků	96
2.10 Seznam použitých zdrojů	96
Příloha 1 - Typologie aktérů v systému EVVO a jejich funkce	113

Úvod do analytické části

Účelem předkládané analytické části je poskytnout podklady pro strategickou část Státního programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty na období 2026–2035 (SP EVVO 2026–2035). Tyto podklady slouží k formulaci vize, dlouhodobých cílů, klíčových oblastí a konkrétních opatření nového programu. Analytická část se skládá ze dvou vzájemně se doplňujících komponent.

První komponentu tvoří **Analýza hodnocení plnění Státního programu EVVO na období 2016–2025**. Každé opatření stávajícího státního programu bylo zástupci MŽP a MŠMT hodnoceno z trojího hlediska: míry jeho naplnění, relevance pro pokračování v dalším období a prostřednictvím kvalitativního narativního hodnocení. Toto hodnocení bylo následně oponováno zpracovatelským týmem. Výsledná analýza poskytuje detailní vhled do realizace končícího strategického období, zahrnuje posouzení úspěšnosti naplňování jednotlivých opatření a formuluje doporučení pro budoucí směřování. Představuje pohled na interní fungování systému EVVO v uplynulé dekádě.

Tento interní pohled doplňuje externí perspektiva, pro jejíž zmapování byla provedena **PESTEL analýza**. Jejím cílem je zhodnotit současný stav EVVO v České republice s ohledem na relevantní politické, ekonomické, sociální, technologické, environmentální a legislativní faktory. Analýza PESTEL se zároveň zaměřuje na identifikaci klíčových megatrendů, dlouhodobých hnacích sil změn pozorovatelných již dnes, a jejich potenciálního vlivu v následujících desetiletích.

Obě tyto analytické komponenty slouží jako klíčová východiska pro následnou formulaci strategické a návrhové části SP EVVO 2026–2035. V následujících kapitolách tohoto dokumentu se věnujeme podrobné prezentaci obou zmíněných komponent a jejich hlavních výstupů.

1.1 Manažerské shrnutí

Hodnocení plnění Státního programu EVVO na roky 2016–2025 (Dále SP) provedl za odbor 320 MŽP ČR jako gestora strategie ministerský rada Miroslav Novák ve spolupráci se zástupcem Oddělení strategií MŠMT ČR ministerským radou Vítězslavem Slívou. Hodnocení oponoval tým odborných organizací ve složení Středisko ekologické výchovy SEVER Horní Maršov, o.p.s., SUSTO-Sustainability Tools, s.r.o. a Agentura Koniklec, o. p. s. ve spolupráci s dalšími zástupci oboru EVVO. Hodnocení proběhlo v březnu 2025 a je východiskem pro návrh aktualizace SP na následující období.

Vertikální struktura stávajícího SP se skládá z 5 strategických oblastí (SO), 20 cílů a 67 opatření. Každé opatření bylo vyhodnoceno trojím způsobem: 1. Bylo opatření plněno (ano, částečně uspokojivě, částečně neuspokojivě, ne); 2. Má opatření pokračovat v dalším období (ano samostatně, ano ve spojení s dalšími, není potřeba) a 3. Kvalitativní (narativní) hodnocení. Tento způsob hodnocení je podkladem pro strategickou část zajišťujícím jednak odpovídající kontinuitu a jednak umožňujícím žádoucí zkrácení a zpřehlednění nového dokumentu.

Již toto první hodnocení dosažených výsledků přináší některá nápadná či zjevná zjištění: Podle hodnocení jednotlivých opatření, nahrazených v následujícím dokumentu jednoduchými, ale výstižnými hesly, lze plnění SP 2016–2025 ohodnotit známkou 2 na škále 1–4, kde 1 znamená nejlepší hodnocení.

Následně jsou vždy nejprve uvedena hodnocení plnění a potřeby pokračování týmem MŽP a MŠMT a následně vedle toho je uvedeno hodnocení oponentů a zcela vpravo průměr obou hodnocení.

Celkové hodnocení plnění opatření SP EVVO EP 2016–2025:

1,94

Hodnocení MŽP a MŠMT

2,07

Hodnocení oponenta

2,01

Průměr obou hodnocení

tedy „velmi dobře“

Pokud jde o jednotlivé SO, z pohledu průměrných hodnocení týmu MŽP a oponenta nejlépe (1,55) dopadlo hodnocení SO1 Udržitelnost systémů prostředí (Instituce, lidé, politiky, strategie, programy, zázemí). Nejhorší hodnocení (2,31) získala SO5 Obsahová témata. V tomto případě je však velký rozdíl mezi jednotlivými tématy. Velmi dobře byla hodnocena podoblast klimatického vzdělávání, průměrně kontakt s přírodou a velmi nedostatečně téma Místo, sídlo krajina. Rozdíl hodnocení mezi týmem MŽP a týmem oponenta nebyl nijak markantní. Nejvíce se lišilo hodnocení SO2 Kvalita, diverzita a inovace (výzkum, databáze, standardy, certifikace, vzdělávání poskytovatelů, monitoring, evaluace, nové směry), kdy MŽP hodnotilo opatření v této oblasti známkou 1,46 a oponent známkou 2,00. U ostatních SO nepřesáhl rozdíl průměrných hodnocení 0,15.

Hodnocení oponenta je celkově o něco přísnější, ale v zásadě jej lze považovat za konzistentní s hodnocením zadavatele.

Z hodnocení vyplývá, že nejsilnější byly strategické oblasti zajišťující procesní a infrastrukturní zázemí EVVO, menší spokojenost je s oblastmi orientovanými navenek, resp. s vlastním příspěvkem MŽP k obsahu vzdělávání.

Za zcela splněných považuje tým MŽP (resp. oponent) 40 % (resp. 24 %) opatření, částečně uspokojivě bylo splněno 33 % (resp. 52 %) a 27 % (resp. 24 %) bylo splněno nedostatečně nebo nebylo splněno vůbec. Oponent byl, jak výše uvedeno, v hodnocení úspěšnosti kritičtější v pohledu na zcela splněná opatření, ačkoliv celkově je jeho pohled na zcela či částečně splněná opatření prakticky v souladu s MŽP.

73 % 76 %

Hodnocení MŽP a MŠMT

Hodnocení oponenta

opatření zcela či uspokojivě splněno.

Jako splněná jsou hodnocena zejména opatření v oblastech 1–3, tedy zajištění kapacit finančních, materiálních, lidských, odborných a organizačních, zajištění vzdělávání v oboru, národní, mezinárodní a oborová spolupráce a strategická činnost. Z obsahové oblasti jsou podle hodnotitele plněny prakticky bezvýhradně opatření v oblasti klimatického vzdělávání.

Mezi nesplněná opatření patří zejména nejistota v uvádění výsledků vědy a výzkumu do praxe, a také vytváření jednotného prostoru pro sdílení zkušeností, *best practices* a standardů.

Většina zcela nesplněných úkolů spadá do 5. obsahové osy, kde MŽP i oponent konstatuje nedostatky v zajištění konkrétních oblastí, tedy klimatu, výuky v přírodě, místně zakotveného učení a vzdělávání k šetrné spotřebě. Toto zjištění vede k otázce, do jaké míry jsou obsahová témata legitimní součástí politické strategie.

V oblasti přenášení informací z klimatické politiky k veřejnosti, nebo zemědělského vzdělávání označují oba hodnotící týmy výsledek práce za zcela nedostatečný.

Celkem 18 opatření je nadále považováno za prioritní. Tento dokument obsahuje jejich výčet. V těch prioritních osách, které jsou celkově hodnoceny úspěšně, se jedná o opatření udržovací a stabilizační, případně investiční, udržování a aktualizace standardů a zajištění smysluplných a skutečně hodnocených indikátorů. Dále jde o udržování spolupráce se síťovými organizacemi, mezinárodní spolupráci (jejíž rozvoj ve stávajícím období není hodnocen nejlépe) a rozvoj EVVO na VŠ. MŽP se dále domnívá, že prioritu má také přenášení výsledků výzkumu do praxe (které se také nedaří). S obsahem předchozích odstavců také souvisí jasně vnímaná priorita práce s obsahem a výsledky EVVO

v jednotlivých tematických oblastech a role národního koordinátora v tvorbě a podpoře aktuálních témat oboru. Celkem 35 (39) opatření lze podle MŽP (resp. oponenta) agregovat. Podrobnější rozbor této skupiny umožní vytvořit klastry zjednodušující navazující dokument SP.

14 (8) opatření je možno vyřadit.

Sem patří úkoly, které již byly dostatečně splněny jednorázově, ale také opatření, na která MŽP (oponent) navrhuje rezignovat. Jsou to taková, která plní jiné subjekty, nebo je chronicky nelze uvést do praxe (spolupráce s organizacemi ochrany přírody a krajiny). Také toto hodnocení nevykazuje velké rozdíly mezi názorem oponenta a MŽP.

18

Hodnocení MŽP a MŠMT

20

Hodnocení oponenta

opatření s prioritou 1

35

Hodnocení MŽP a MŠMT

39

Hodnocení oponenta

opatření k agregaci

14

Hodnocení MŽP a MŠMT

8

Hodnocení oponenta

opatření k vyřazení

1.2 Zjednodušení podkladů

Pro snazší orientaci v hodnocení bylo každé opatření nahrazeno heslem výstižně shrnujícím jeho obsah. V tabulce hodnocení je tak vložen sloupec „Heslo“, kde jsou zkrácené názvy uvedeny. V tomto dokumentu níže v části 5 Kvalitativní hodnocení plnění SP jsou tato hesla uvedena tučně. Každý

odstavec uvozený zvýrazněným heslem tak reprezentuje hodnocení jednoho opatření z celkového počtu 67.

Tabulka 1: Katalog hesel odpovídajících jednotlivých opatřením SP EVVO 2016–2025

Č. opatření	Heslo/zkrácený titul
1.1.1	Pozice v národní soustavě
1.1.2	Personální zajištění MŽP a MŠMT
1.1.3	Školní koordinátoři
1.1.4	Specializovaná zařízení
1.1.5	Stabilizace lektorů
1.2.1	Státní program a akční plány
1.2.2	Aktualizace a vyhodnocení SP a AP
1.2.3	EVVO ve všech resortních dokumentech
1.2.4	Účast expertů na vzdělávacích strategiích
1.3.1	Vytvoření a podpora programových pilířů
1.3.2	Investice do sítě EVVO
2.1.1	Výzkum v EVVO a didaktice
2.1.2	Konference, periodika, zahraničí
2.2.1	Portály, databáze, knihovny
2.2.2	Otevřené informační zdroje
2.3.1	Standardy kvality
2.4.1	Vzdělávání lektorů
2.4.2	Vzdělávání pedagogů
2.4.3	Vzdělávání koordinátorů
2.5.1	Evaluační nástroje
2.5.2	Získávání indikátorů
2.6.1	Propojování se sociální oblastí
2.6.2	Mezioborové propojování programů
2.6.3	Metodická pestrost a nové formy
3.1.1	Trvalý poradní a pracovní orgán

3.1.2	Spolupráce mezi resorty, kraji a městy
3.1.3	Vnitroresortní komunikace na MŽP a MŠMT
3.1.4	Smlouvy o dlouhodobé spolupráci se síťovými organizacemi
3.1.5	Ad hoc skupiny k novým politikám
3.2.1	Podpora setkávání a sdílení
3.2.2	Odborná periodika a publikování
3.3.1	Mezinárodní spolupráce
3.3.2	EVVO na VŠ
4.1.1	Výsledky vědy a výzkumu pro praxi EVVO
4.1.2	Příklady dobré praxe
4.2.1	Návaznost strategií UR a VUR
4.2.1	Osvěta veřejné správy
4.3.1	Propagační materiály pro širokou veřejnost
4.3.2	Národní web EVVO
4.3.3	Soutěže a festivaly
5.1.1	Odborná debata o cílech a výstupech EVVO
5.1.2	Kurikula, RVP, ŠVP
5.1.3	Holistický přístup v EVVO
5.2.1	Překážky pro kontakt s přírodou v legislativě
5.2.2	Kontakt s přírodou v RVP
5.2.3	Kontakt s přírodou v ŠVP
5.2.4	Organizační podmínky pro vzdělávání tříd v přírodě
5.2.5	Podpora kompetencí pedagogů a lektorů v terénní výuce
5.2.6	Podpora formálního i neformálního dlouhodobého učení v přírodě
5.2.7	Propojování EVVO s pedagogikou učení v přírodě
5.2.8	Spolupráce s ochranou přírody
5.2.9	Podpora budování podnětného přírodního prostředí
5.3.1	Místně zakotvené učení
5.3.2	Místní a regionální partneři pro místně zakotvené učení

5.3.3	Vzdělávání o participaci
5.3.4	Praktická participace
5.3.5	Vystavěné prostředí
5.4.1	Místní a regionální šetrná spotřeba
5.4.2	Ekologické značení a indexy
5.4.3	Vzdělávání pro cirkularitu
5.4.4	Šetrný provoz veřejné správy
5.4.5	EVVO v oblasti zemědělství
5.5.1	Klimatické vzdělávání
5.5.2	Zpřístupnění dokumentů o ochraně klimatu
5.5.3	Národní a mezinárodní kampaně o globálních hrozbách
5.5.4	Vzdělávání v mitigaci změny klimatu
5.5.5	Vzdělávání v adaptaci na změnu klimatu

1.3 Statistika

Pro kvantitativní hodnocení plnění jednotlivých opatření byly zavedeny třídy klasifikace (známkování):

Tabulka 2: Klasifikace plnění opatření

Je opatření naplněno?	
ANO	1
Částečně uspokojivě	2
Částečně neuspokojivě	3
NE	4

Analogicky pro hodnocení potřeby pokračování (priority opatření) je zavedena tříbodová škála:

Tabulka 3: Hodnocení priority pokračování opatření

Měl by úkol pokračovat?	
Nezbytně samostatně	1
Ve sloučení s dalšími	2
Není nutné	3

1.3.1 Celkové hodnocení plnění opatření SP EVVO EP 2016-2025

Tabulka 4: Celkové hodnocení plnění Státního programu a dílčích strategických oblastí jako ve škole zpracované na základě průměrného hodnocení jednotlivých opatření (N=67, hodnotitel MŽP a oponent)

Hodnocená část	Průměrná známka	MŽP	Opon.
Celkové hodnocení plnění opatření SP EVVO EP 2016–2025	2,01	1,94	2,07
SO1 Udržitelnost systémů prostředí (Instituce, lidé, politiky, strategie, programy, zázemí)	1,59	1,64	1,55
SO2 Kvalita, diverzita a inovace (výzkum, databáze, standardy, certifikace, vzdělávání poskytovatelů, monitoring, evaluace, nové směry)	1,73	1,46	2,00
SO3 Spolupráce, síťování, propojování (spolupráce mezi resorty, domácí i mezinárodní partnerství, sítě)	1,94	1,89	2,00
SO4 Podpora pro pozici a porozumění oboru (data a argumentace, prezentace veřejné správě a veřejnosti)	2,07	2,14	2,00
SO5 Obsahová témata (terénní učení, kontakt s přírodou, místně zakotvené učení, participace, udržitelná spotřeba a šetrný provoz, ochrana klimatu a adaptace)	2,31	2,26	2,37

1.3.2 Klasifikace plnění opatření

Tabulka uvádí počty opatření v jednotlivých klasifikačních třídách. Z tabulky vyplývá, že oponent nesouhlasí ve všech případech s týmem MŽP, pokud jde o zcela splněná opatření. Další významný rozdíl mezi MŽP a oponentem klasifikace neukazuje.

Tabulka 5: Počty opatření dle klasifikace plnění (N=67, hodnotitel MŽP a oponent)

Klasifikace plnění	MŽP		Oponent	
Zcela splněno	27	40 %	16	24 %
Splněno částečně uspokojivě	22	33 %	35	52 %
Splněno částečně neuspokojivě	13	20 %	11	17 %
Nesplněno	5	7 %	5	7 %

Tabulka uvádí seznam všech opatření, která považuje MŽP za zcela splněná. U opatření, kde oponent nesouhlasí, je uveden příznak „N“. Tam, kde se shoduje, zůstává pole „Oponent“ prázdné. Nebylo identifikováno žádné opatření, které by podle oponenta bylo zcela splněno a MŽP s tímto hodnocením nesouhlasilo.

Tabulka 6: Výčet zcela splněných opatření

Č.	Opatření	Oponent
1.1.1	Pozice v národní soustavě	
1.1.4	Specializovaná zařízení	
1.2.1	Státní program a akční plány	
1.2.2	Aktualizace a vyhodnocení SP a AP	
1.2.3	EVVO ve všech resortních dokumentech	
1.2.4	Účast expertů na vzdělávacích strategiích	N
2.1.1	Výzkum v EVVO a didaktice	N
2.1.2	Konference, periodika, zahraničí	N
2.4.1	Vzdělávání lektorů	
2.4.2	Vzdělávání pedagogů	N
2.4.3	Vzdělávání koordinátorů	N
2.5.1	Evaluační nástroje	N
2.6.1	Propojování se sociální oblastí	
2.6.2	Mezioborové propojování programů	
2.6.3	Metodická pestrost a nové formy	
3.1.2	Spolupráce mezi resorty, kraji a městy	N
3.1.4	Smlouvy o dlouhodobé spolupráci se síťovými organizacemi	
3.2.1	Podpora setkávání a sdílení	

4.2.1	Návaznost strategií UR a VUR	
4.3.3	Soutěže a festivaly	
5.1.2	Kurikula, RVP, ŠVP	N
5.4.2	Ekologické značení a indexy	N
5.4.4	Šetrný provoz veřejné správy	N
5.5.1	Klimatické vzdělávání	
5.5.3	Národní a mezinárodní kampaně o globálních hrozbách	N
5.5.4	Vzdělávání v mitigaci změny klimatu	
5.5.5	Vzdělávání v adaptaci na změnu klimatu	

Tabulka poskytuje přehled všech opatření, která tým MŽP **a/nebo** oponent označil jako zcela nesplněné. V příslušném sloupci je uvedena klasifikace dle tabulky v úvodu části 3. Případy, kde se na tomto hodnocení oba týmy shodli, jsou zvýrazněny červeně.

Tabulka 7: Výčet zcela nesplněných opatření podle MŽP a podle oponenta

	Opatření	MŽP	Oponent
2.2.1	Portály, databáze, knihovny	3	4
2.2.2	Otevřené informační zdroje	3	4
3.1.1	Trvalý poradní a pracovní orgán	3	3
3.1.5	Ad hoc skupiny k novým politikám	3	3
4.1.1	Výsledky vědy a výzkumu pro praxi EVVO	3	3
4.1.2	Příklady dobré praxe	4	3
5.1.1	Odborná debata o cílech a výstupech EVVO	3	3
5.1.3	Holistický přístup v EVVO	3	3

5.2.8	Spolupráce s ochranou přírody	3	3
5.2.9	Podpora budování podnětného přírodního prostředí	4	3
5.3.1	Místně zakotvené učení	3	3
5.3.2	Místní a regionální partneři pro místně zakotvené učení	4	4
5.3.3	Vzdělávání o participaci	3	3
5.3.5	Vystavěné prostředí	3	3
5.4.5	EVVO v oblasti zemědělství	4	4
5.5.2	Zpřístupnění dokumentů o ochraně klimatu	4	4

1.4 Priority a agregace

Tabulka 8: Seznam prioritních opatření

Č. opatření	Heslo
1.1.2	Personální zajištění MŽP a MŠMT
1.1.3	Školní koordinátoři
1.1.4	Specializovaná zařízení
1.1.5	Stabilizace lektorů
1.3.2	Investice do sítě EVVO
2.3.1	Standardy kvality
2.5.2	Získávání indikátorů
3.1.1	Trvalý poradní a pracovní orgán
3.1.4	Smlouvy o dlouhodobé spolupráci se síťovými organizacemi
3.3.1	Mezinárodní spolupráce
3.3.2	EVVO na VŠ
4.1.1	Výsledky vědy a výzkumu pro praxi EVVO
4.3.2	Národní web EVVO

5.1.1	Odborná debata o cílech a výstupech EVVO
5.1.2	Kurikula, RVP, ŠVP
5.1.3	Holistický přístup v EVVO
5.3.4	Praktická participace
5.4.5	EVVO v oblasti zemědělství

Tabulka 9: Seznam úkolů k vyřazení

Č. opatření	Heslo
2.2.1	Portály, databáze, knihovny
2.2.2	Otevřené informační zdroje
2.6.3	Metodická pestrost a nové formy
3.1.5	Ad hoc skupiny k novým politikám
4.1.2	Příklady dobré praxe
5.2.9	Podpora budování podnětného přírodního prostředí
5.3.2	Místní a regionální partneři pro místně zakotvené učení
5.4.2	Ekologické značení a indexy

1.5 Kvalitativní hodnocení plnění SP

Kvalitativní hodnocení zahrnuje popis plnění každého opatření z pohledu MŽP a MŠMT (týmu zadavatele nebo také týmu MŽP) a z pohledu oponenta (týmu zpracovatele). Každé opatření je kromě kvalitativního popisu doplněno klasifikací míry plnění a klasifikací priority, a to jak z pohledu týmu zadavatele, tak z pohledu oponenta. Klasifikace zadavatele je znázorněna oranžovou plnou barvou, klasifikace oponenta tyrkysovým ohrazením buňky.

	Hodnocení ze strany zástupců MŽP a MŠMT
	Hodnocení ze strany oponenta (zpracovatelského týmu)

Škály odpovídají tabulce 2, resp. tabulce 3.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

SO 1: Udržitelnost systému a prostředí pro EVVO a EP

1.1 Instituce a lidé

1.1.1 Pozice v národní soustavě kvalifikací je zajištěna prostřednictvím NSK „Pracovník/pracovnice EV“. Je v platnosti od roku 2020 a zkoušky nabízejí 2 autorizované osoby. Bude se s ní dále pracovat.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: V NSK jsou 2 funkční relevantní kvalifikace zasahující do EVVO („Pracovník/pracovnice EV“ a „Průvodce přírodou“) v gesci MŽP a jedna nefunkční („Specialista/specialistka v oblasti environmentální výchovy“) v gesci MŠMT. Není potřeba rozšiřovat dále toto spektrum kvalifikací, je však žádoucí aktualizovat stávající kvalifikace a podporovat jejich využívání, doporučeno k plnění ve sloučení s dalšími opatřeními.

1.1.2 Na MŽP je oblast **personálně zajištěna** 1,8 úvazku. Další úvazky mají přímo řízené organizace. Na MŠMT sice není přímo vyčleněný úvazek pro EVVO, avšak od roku 2023 je zde stabilizována agenda pro VUR jako součást jednoho pracovního úvazku. Dále je část úvazku EV zajištěna v NPI. Je žádoucí usilovat o silnější zakotvení oboru EVVO na MŠMT. Nicméně, ambicióznější personální zajištění, například transformace k modelu obdobnému vlámskému, kde by státní správa řešila širší spektrum projektů s výrazně vyšším počtem pracovníků (cca 20 lidí na MŽP), se v současné době jeví jako nereálné.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: Na NPI jako přímo řízené organizaci MŠMT je EVVO pokryto nevyčíslenou, ale menší částí jednoho pracovního úvazku v rámci pracovní pozice „Didaktika a metodika vzdělávací oblasti/oboru Člověk a příroda – přírodopis/ biologie a environmentální vzdělávání“ v rámci oddělení všeobecného vzdělávání Odboru kurikula a dalšího vzdělávání, a zasahuje do ní doplňkově činnost některých dalších pracovníků, je žádoucí posílení a koordinovanější přístup, jinak se ztotožňuji s hodnocením.

1.1.3 Pozici školních koordinátorů má nyní obsazenou asi 1/3 ZŠ a SŠ. Více než 2/3 koordinátorů mají kvalifikaci. Náplň se odvíjí od praxe dané školy. Pozici více obsazují větší školy. Je potřeba dále zvyšovat počet i kvalifikaci koordinátorů EVVO, případně VUR dle nových kurikul.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponenti: Zpráva ČŠI (2020) uvádí údaj o obsazení pozice koordinátora EV ve třech čtvrtinách škol, přičemž polovina absolvovala specializační studium. Rozdíl v údajích může být dán odlišnou metodologií sběru dat. Lze shrnout, že role je zajištěna na podstatné části škol, z velké části i s příslušnou kvalifikací, ale je významný potenciál pro její další rozšiřování a posilování. Jinak se ztotožňujeme s hodnocením.

1.1.4 Specializovaná zařízení představují zejména ekocentra. Řada výzev NPŽP stabilizovala činnost i zázemí a dále je z nich financován jejich institucionální rozvoj.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: ztotožňuji se s hodnocením.

1.1.5 Stabilizaci lektorů brání nedostatečná finanční motivace lektorů, kteří jsou ve srovnání s učiteli ohodnoceni hůře. Prostředky alokované MŽP nestačí. Prostřednictvím NSK lze přispět možnost kariérního růstu a využít nefinanční oceňování, např. Cena ministra.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: Za významný posun, který je ale nutno stabilizovat, se z hlediska plnění tohoto bodu považuje výzva č. 18/2024 NPŽP „Institucionální rozvoj ekocenter“. Ztotožňuji se s hodnocením.

1.2 Dokumenty

1.2.1. Státní program a akční plány jsou připravovány automaticky na základě plánu nelegislativních úkolů vlády, stejně tak probíhají i jejich aktualizace. Opatření nemusí být dále součástí SP, jen stačí uvést přímo jako úkol v usnesení vlády.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: Povinnost zpracovávat akční plány je dána zákonem 123/1998, předmětem SP EVVO mohou být však parametry jejich obsahu a procesu projednávání. Ztotožňuji se s hodnocením.

1.2.2 Aktualizace a vyhodnocení SP a AP probíhá automaticky na základě plánu nelegislativních úkolů vlády, stejně tak probíhají i jejich aktualizace.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: Povinnost zpracovávat akční plány je dána zákonem 123/1998, předmětem SP EVVO mohou být však parametry jejich obsahu a procesu projednávání. Ztotožňuji se s hodnocením.

1.2.3. Implementace EVVO do všech resortních dokumentů probíhá, momentálně se odráží v NAP a politice klimatu, prevence sucha a povodní, SOBR, SPOP a jinde. MŠMT promítá EVVO (jako VUR) do Strategie 2030+, RVP pro ZŠ a chystá se pro RVP pro střední vzdělávání.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: Ztotožňuji se s hodnocením.

1.2.4 Účast expertů na EVVO a EP na přípravě dalších národních, regionálních a místních politik probíhá v rámci outsourcingu Pavučiny, prostřednictvím Výboru VUR a aktuálně neaktivní PS EVVO.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: Existuje řada dobrých příkladů participace externích expertů, ale v některých konkrétních případech byla míra možností zapojení naopak velmi omezená (např. Dlouhodobý záměr vzdělávání 2019-2023 v gesci MŠMT, některé krajské koncepce EVVO), hodnotím tedy jako částečně uspokojivé, v dalším se ztotožňuji s hodnocením.

1.3 Programy a prostorové a materiální zázemí

1.3.1 Pro **pilíře EVVO** byla vytvořena samostatná výzva NPŽP. Není snadné rozlišovat projekty, které pilířům odpovídají a výzvu tak přesně zacílit. Navíc, v důsledku soutěžního charakteru výzvy není jistá kontinuita financování.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: ztotožňuji se s hodnocením

1.3.2 **Investice do sítě EVVO** se daří stále realizovat v rámci operačních programů. OPŽP podporuje zázemí pro klimatické vzdělávání, v některých regionech se využívají další operační programy. Z národních zdrojů je podpora spíše nerealistická.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: Bylo by potřeba řešit možnost podpory z národních zdrojů, jinak se ztotožňuji s hodnocením.

SO 2: Kvalita, diverzita a inovace v EVVO a EP

2.1 Výzkum v EVVO a EP pro EVVO a EP

2.1.1 V rámci TA ČR proběhlo 10 **výzkumných projektů** se vztahem k EVVO. Bylo zadáno 5 analýz. Nedaří se přenášet do praxe. MŽP nemá kapacitu na propagaci výsledků podpořené vědy a výzkumu a řešitelé často nemají zadání dostatečnou diseminaci výstupů pro aplikaci odbornou veřejností.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: Hodnotím jako částečně uspokojivé vzhledem k tomu, že se nedaří dostatečně propagovat výsledky výzkumu, a tak je přenášet do praxe, což je součástí úkolu.

2.1.2 Národní a krajské **odborné konference** jsou podporovány dlouhodobě, stejně jako časopis Bedrník a Mrkvička. V roce 2022 proběhl v Praze mezinárodní kongres WEEC.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

			uspokojivě					
--	--	--	------------	--	--	--	--	--

Oponent: ztotožňuji se s hodnocením

2.2 Znalostní báze

2.2.1 Znalostní báze nebyla vybudována. Překážkou pro její vytvoření a udržování je absence instituce nebo konkrétního subjektu s jasnou kompetencí a kapacitou pro správu, údržbu a pravidelnou aktualizaci takového systému, zejména s ohledem na ukončení činnosti organizace CENIA v této oblasti.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
	4	3	2	1		3	2	1
splněno	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano	priorita	není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: ztotožňuji se s hodnocením

2.2.2. Otevřené informační zdroje jsou hodnoceny totožně jako 2.2.1.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
	4	3	2	1		3	2	1
splněno	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano	priorita	není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: ztotožňuji se s hodnocením

2.3 Standardy kvality a certifikace služeb EVVO a EP

2.3.1 Existují 3 typy **certifikačních standardů**: certifikace poskytovatelů EV (MŽP podporuje), certifikace domů přírody (řeší AOPK) a kvalifikace NSK (Garantuje MŠMT, autorizující orgán MŽP nebo MŠMT). Interní standardy kvality programů má SSEV Pavučina jako dobrovolný nástroj.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
	4	3	2	1		3	2	1
splněno	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano	priorita	není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: mělo by být řešeno v provazbě na systémovou podporu, institucionalizaci, jinak se ztotožňuji s hodnocením.

2.4 Vzdělávání poskytovatelů EVVO a EP

2.4.1 Vzdělávání lektorů probíhá každoročně prostřednictvím Smlouvy o dlouhodobé spolupráci, je nabízeno i mimo střediska Pavučiny.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
-----------------------	--	--	--	--	-------------------------	--	--	--

	4	3	2	1		3	2	1
splněno	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano	priorita	není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: Doporučuji vyhodnotit, zda do budoucna vázat jen na Dlouhodobou smlouvu se SSEV Pavučina, nástrojů podpory vzdělávání lektorů je více (podpora kurzů vycházející z NSK, zakázka na veletrh EV, zahrnutí vzdělávání lektorů jako součásti grantové podpory...), jinak se ztotožňuji s hodnocením (možno řešit ve sloučení, ale nikoli jen s dalšími aktivitami zahrnutými do Dlouhodobé smlouvy).

2.4.2 Vzdělávání pedagogů probíhá každoročně prostřednictvím Smlouvy o dlouhodobé spolupráci, je nabízeno i mimo střediska Pavučiny.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
	4	3	2	1		3	2	1
splněno	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano	priorita	není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: Hodnotím jen jako částečně uspokojivé a nepovažuji za vhodné slučovat s institucionálním rozvojem ekocenter. Vzdělávání učitelů je specifická důležitá oblast, kterou nemohou zajistit jen ekocentra. Pro nový SP EVVO to je důležité i vzhledem celkové reformě učitelské přípravy a revizím RVP.

2.4.3 Vzdělávání a podpora školních koordinátorů je v rámci specializačních studií EV podporováno z výzev NPŽP (s periodou cca jednou za 2-3 roky), do budoucna by měly být součástí výzvy na Institucionální rozvoj ekocenter.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
	4	3	2	1		3	2	1
splněno	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano	priorita	není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: Hodnotím jen jako částečně uspokojivé a nepovažuji za vhodné slučovat s institucionálním rozvojem ekocenter. Vzdělávání školních koordinátorů je specifická důležitá oblast, kterou nemohou zajistit jen ekocentra. Pro nový SP EVVO důležité i vzhledem celkové reformě učitelské přípravy a revizím RVP.

2.5 Monitoring a evaluace

2.5.1 Metodika evaluace práce učitelů je na MŽP schválena od roku 2017, v roce 2018 byl vytvořen web, který se ale dle komentáře k bodu 2.3.1 přestal využívat. Evaluace programů je vyžadována ve všech výzvách na financování EVVO. Někteří poskytovatelé využívají externích evaluátorů.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
	4	3	2	1		3	2	1
splněno	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano	priorita	není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponenti: Hodnotíme jako částečně splněné, v období SP EVVO 2016–2025 došlo k významnému posunu, ale část subjektů EV nedovede samostatně provést evaluaci, nahrazuje se jednoduchou zpětnou vazbou. Zejména pro provádění autoevaluace trvá potřeba větší metodické podpory.

2.5.2 Indikátory EVVO shromažďuje MŽP od krajů. Lze využít jen pro mezikrajové srovnávání. Jiné využití není. Je nutné najít lepší cestu, jak s daty pracovat.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: Data slouží i jako srovnání intervencí státu a krajských samospráv. Je žádoucí hledat i kvalitativní indikátory. Jinak se ztotožňují s hodnocením. Nevýhodou je také fakt, že datové sady nejsou vždy kompletní.

2.6 Nové směry

2.6.1 Propojování EVVO se sociální oblastí probíhá prostřednictvím Programu podpory projektů NNO, jako samostatné sub téma. Jeden rok to bylo dílčí téma Národní konference EVVO.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: ztotožňují se s hodnocením.

Oponent 2: upozorňuji, že součástí opatření byla také “koordinace společného postupu příslušných ministerstev (koordinace grantových programů, dohody o spolupráci), ale i na regionální a místní úrovni (propojování NNO, státních organizací a místních iniciativ v oblasti EVVO a EP a oblasti sociální)”. Odpověď se týkala jen podpory projektů NNO, ne společného postupu.

2.6.2 Mezioborové propojování (programů) se děje čím dál více, jak ve výzvách finančních mechanismů, tak na konferencích. Web ekocentra.cz ukazuje celkem pestrou šíři subjektů odpovídající uvedeným kategoriím.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně (ne)uspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: ztotožňují se s hodnocením.

2.6.3 Zajištění metodické pestrosti a nových forem probíhá spontánně a není potřeba ji samostatně podporovat.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
-----------------------	--	--	--	--	-------------------------	--	--	--

	4	3	2	1		3	2	1
splněno	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano	priorita	není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: ztotožňuji se s hodnocením

SO 3: Spolupráce, síťování, propojování v EVVO a EP

3.1 Otevřená a spolupracující veřejná správa

3.1.1 Trvalým pracovním orgánem je PS EVVO jako podskupina Výboru VUR. PS se 3 roky neschází, agenda se řeší v rámci Výboru VUR. V roce 2025 dojde k obnovení činnosti. Měla by se přehodnotit agenda, formát i složení – více resortních organizací, méně ostatních resortů.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
	4	3	2	1		3	2	1
splněno	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano	priorita	není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: ztotožňuji se s hodnocením, má význam i jako zdůraznění pozornosti věnované environmentálnímu pilíři v rámci (V)UR.

3.1.2 Spolupráce mezi resorty, kraji a městy probíhá kontaktně 2x ročně. Organizuje MŽP ve spolupráci s MŠMT pro výměnu zkušeností.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
	4	3	2	1		3	2	1
splněno	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano	priorita	není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: popis plnění se zaměřuje jen na kraje, hodnocené opatření je však koncipováno širěji. Hlavní prostor pro spolupráci s částí resortů vytváří dnes Výbor pro VUR, hodnotím jako částečně uspokojivě. Zůstává otázkou, zda je Výbor pro VUR prostorem na spolupráci, nebo jen půdorysem pro sdílení informací v oblasti EV.

3.1.3 Vnitroresortní komunikace probíhá v rámci MŽP s NP a AOPK a s dalšími řízenými organizacemi ne. MŠMT komunikuje na platformě Výboru VUR, kde se ale řeší širší kontext.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
	4	3	2	1		3	2	1
splněno	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano	priorita	není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: ztotožňuji se s hodnocením.

3.1.4 Smlouva o dlouhodobé spolupráci je uzavřena se SSEV Pavučina. Prostředky mírně narostly, spolupráce funguje dobře.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: ztotožňuji se s hodnocením.

3.1.5 Ad hoc pracovní skupiny k novým politikám nevznikají, kromě pracovní skupiny pro klimatické vzdělávání, která se podílela na přípravě doporučení pro veřejnou správu a vzdělavatele shrnutým v publikaci Klima se mění, a co my?. Pracovní skupina byla zřízena za účelem přípravy těchto doporučení a po zveřejnění publikace byla tedy její činnost ukončena.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: ztotožňuji se s hodnocením

3.2 Partnerství a síťování

3.2.1 Podpora setkávání a sdílení probíhá zavedenými způsoby, hlavně Národní konferencí EVVO, Veletrhu EVVO, krajských konferencí ad. vše s podporou MŽP.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: ztotožňuji se s hodnocením

3.2.2 MŽP stabilně podporuje **odborná periodika** Bedrník a Mrkvičku. Není potřeba stav měnit. V poslední době ale stagnace či odliv zájemců. Bylo by třeba oslovit další potenciální příjemce a zvážit přechod na online.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: opatření bylo koncipováno širěji, jinak se ztotožňuji se souhrnným hodnocením.

3.3 Mezinárodní partnerství a síťování

3.3.1 V rámci mezinárodní spolupráce je možné uvést jen WEEC 2022. Z dalšího jen aktivity v rámci VUR – EHK OSN, Karpatská úmluva, výměna zkušeností s Valonskem, Slovenskem, Saskem.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: Významná byla zejména spolupráce MŽP a MŠMT s EK a EHK, a na úrovni MŽP bilaterální spolupráce (Valonsko, Slovensko, Sasko), je žádoucí rozvíjet podobné mechanismy, jinak se ztotožňují se s hodnocením.

Oponent 2: Proběhly už 3 česko-slovenské semináře věnované EVVO a VUR, chystá se 4. V rámci karpatské úmluvy se zřizuje mezinárodní síť expertů, kde je snaha o větší propojení biodiverzitních a vzdělávacích opatření (zatím to je spíše formální, ale vytvářejí se podmínky pro mezinárodní sledování). MŠMT se také zúčastňuje expertních pracovních skupin věnovaných VUR na úrovni EU.

3.3.2 Cílená podpora EVVO na VŠ nebyla do r.2023, ale v roce 2023 výzva z NPO na MŠMT na podporu UR na VŠ. Po roce 2025 budou výsledky z různých škol a fakult, které se asi budou hodně lišit. Např. se ví o udržitelném filmování, nebo udržitelné sportovní akce. Chybí systematičtější komunikace a metodika k udržitelným kampusům.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: ztotožňují se s hodnocením.

SO 4: Posilování postavení a porozumění EVVO a EP – propagace, PR, popularizace

4.1 Argumentační základna

4.1.1 Výsledky vědy a výzkumu pro praxi nefungují, jen dílčí skupiny vědců na facebooku a pak prostřednictvím knih Petra Daniše. Chybí prostor (web) pro sdílení výstupů výzkumu EVVO/VUR pro praktické využití, resp. jsou jen dílčí weby pro učení venku a klima.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: ztotožňují se s hodnocením.

4.1.2 Plánované sbírání příkladů dobré praxe v rámci resortu MŽP samostatně neproběhlo. Opatření se částečně plní přes média jako Bedrník, Mrkvička, ekocentra.cz, Učím o klimatu. V rámci MZe probíhá sběr příkladů dobré praxe např. prostřednictvím dotačního programu Demonstrační farmy. Dochází zde ke sdílení zkušeností s udržitelným zemědělským hospodařením mezi samotnými zemědělci i přenosu výsledků výzkumu, prostřednictvím výzkumných pracovníků. Průběžně probíhají také školení zemědělských poradců, kteří následně předávají informace zemědělské veřejnosti. Dalším příkladem

propagace dobré praxe v resortu zemědělství jsou např. soutěže Odpovědně ke krajině (Zemědělský svaz ČR), Žít krajinou (SPÚ). Probíhají semináře o pozemkových úpravách pro zástupce obcí, kde jsou prezentovány příklady opatření pro zlepšení stavu krajiny, ochranu půdy, zlepšení biodiverzity, vodohospodářská opatření apod.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: hodnotil bych spíše jako částečně neuspokojivé, MŽP podporovalo iniciativy sbírající a prezentující příklady dobré praxe (Bedrník a Mrkvička, ale i weby ucimoklimatu.cz, Učíme se venku, programy Ekoškola, ŠUŽ apod.), ale nic centralizovaného, jinak se ztotožňuji s hodnocením.

4.2 Efektivní prezentace v rámci veřejné správy

4.2.1 Zajištění návaznosti strategií UR a VUR probíhá dle MŽP automaticky a není potřeba zvláštní úkol.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně (ne)uspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: Zde je ke zvážení, zda do budoucna nebude třeba vzhledem k vývoji v RVP, ve VpV RVUR apod.) jasněji vymezit a etablovat vztah (strategií) EV k (strategiím) VU, proto bych preferoval “ve sloučení” než “není nutné”.

4.2.2 Osvěta veřejné správy probíhá s částečnou podporou Dlouhodobé smlouvy zapojováním členů Pavučiny do pracovních skupin na MŠMT a Úřadu vlády ČR.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně (ne)uspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: Osvěta komunikace vůči relevantním pracovníkům a představitelům veřejné správy zvyšující porozumění významu a pojetí EVVO a EP, může být v příštím období velmi potřebná vzhledem k posunům v prioritách veřejných politik, proto bych preferoval “ve sloučení” než “není nutné”.

Oponent 2: Formulace opatření směřovala k “systematické osvětě a komunikaci vůči relevantním pracovníkům a představitelům veřejné správy zvyšující porozumění významu a pojetí EVVO a EP”. Hodnocení se věnuje přítomnosti expertů v pracovních skupinách, což jsou dvě odlišné věci.

4.3 Efektivní prezentace vůči veřejnosti

4.3.1 V celkové propagaci EVVO jako oboru tápeme. MŽP podporuje publikace ke specifickým tématům (např. učení venku, místně zakotvené učení), ale materiály k obecné popularizaci EVVO cíleně nevznikají. Je proto vhodné zvážit, zda je stávající přístup k popularizaci EVVO primárně prostřednictvím tradičních tištěných materiálů stále dostatečně efektivní a zda by nebylo přínosné uvažovat o zapojení inovativních formátů, jako jsou podcasty či videoblogy.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně (ne)uspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: ztotožňuji se s hodnocením.

4.3.2 Národním webem EVVO je web ekocentra.cz, který se skládá z obsahu jednotlivých center. Provoz zpravodaje je nepravidelný a jeho stávající forma se nejeví jako zcela nezbytná.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně (ne)uspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: Opatření bylo koncipováno jinak než jako web ekocentra.cz. Ve vztahu k speciálnímu webu ekocentra.cz se ztotožňuji s hodnocením, je otázka, zda jako samostatné opatření, nebo propojeno např. s institucionální podporou ekocenter.

4.3.3 Téma je součástí soutěží a festivalů, jako jsou EDO a Ekofilm. Národní konference EVVO je přidruženou akcí k Ekofilmu. Propojení s EVVO je u nich ale sporadické.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně (ne)uspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: ztotožňuji se s hodnocením, spíše tradiční pojetí soutěží a festivalů by bylo vhodné aktualizovat více směrem ke kampaním využívajícím různé aktuální formáty.

SO 5: Vzdělávací cíle a relevantní témata EVVO a EP

5.1 Systémové pokrytí vzdělávacích cílů a relevantních témat

5.1.1 Odborná debata o cílech a výstupech EVVO probíhá hlavně uvnitř Pavučiny a při přípravě dotačních výzev. MŽP si objednalo studii k návrhu systému podpory dlouhodobých nadregionálních služeb EVVO.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
-----------------------	--	--	--	--	-------------------------	--	--	--

	4	3	2	1		3	2	1
splněno	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano	priorita	není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent 1: Debata se vede i uvnitř akademické sféry, těžiště je opravdu více zaměřeno na děti a mládež než jiné věkové skupiny, ale nejen. Zároveň vzdělávací cíle a témata jsou do značné míry univerzální. Jinak se ztotožňuji s hodnocením.

Oponent 2: Z předloženého hodnocení však není zřejmé, zda odborná debata dostatečně zohledňuje i aspekty celoživotního vzdělávání a vzdělávání dospělých či dalších cílových skupin mimo tradiční segment dětí a mládeže.

5.1.2 Zapracování EVVO do osnov a vzdělávacích plánů proběhlo formou revize RVP pro ZŠ a připravuje se totéž pro SŠ. Revizi tvořil tým expertů a očekávané výstupy se propisují do oborů jako klimatická, environmentální a sociální témata.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
	4	3	2	1		3	2	1
splněno	ne	částečně (ne)uspokojivě	částečně uspokojivě	ano	priorita	není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent 1: Proběhla i revize RVP pro předškolní vzdělávání. Na úrovni SŠ je třeba začlenění EV potřeba věnovat. pozornost v dalším období. Zároveň je potřeba věnovat pozornost nejen obsahu jednotlivých RVP, ale i podpoře škol při jejich reálném uvádění do praxe. Ztotožňuji se s hodnocením

Oponent 2: S hodnocením souhlasím. Klíčovou událostí je podle mě započatá revize RVP středního odborného vzdělávání, která by měla proběhnout do konce roku 2026. Bude potřebná průřezovost EVVO v odborném vzdělávání, všeobecně se domnívám, že se EVVO v odborném vzdělávání věnovala menší pozornost.

5.1.3 Hodnocení holistického a komplexního přístupu k EVVO je pro MŽP výzvou. Plnění probíhá skrz dílčí opatření, tedy podporu ekocenter, zadání výzkumů, šetření na školách. Chybí však systémové propojení těchto kroků, které by umožnilo komplexní evaluaci celého přístupu.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
	4	3	2	1		3	2	1
splněno	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano	priorita	není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent 1: V počátečním vzdělávání hodně souvisí s podporou škol při uplatňování celoškolského přístupu, klíčových kompetencí a průřezových témat. Otázka je, jak uchopit u jiných cílových skupin. Se souhrnným hodnocením se ztotožňuji.

Oponent 2: Souhlasím s vysokou prioritou do budoucnosti, a s tím, že opatření není dostatečně plněné. Za mě se opatření týká podpory celoškolských přístupů k udržitelnosti, které už dnes deklaruje podpora MŠMT například v dlouhodobých záměrech rozvoje vzdělávací soustavy, už je součástí krajských dokumentů. Každopádně je třeba propojit všechny dílčí iniciativy, které k celoškolskému přístupu už dnes přispívají – spolupráce s ekocentry, dekarbonizace škol a jiné.

5.2 Obsahové téma – Příroda

5.2.1 Překonávání překážek venkovního učení bylo předmětem publikace Děti venku. Legislativní rovině se nejvíc věnuje Asociace LMŠ. Došlo k legislativnímu i mentálnímu posunu, ale stále existují bariéry. Z BETA TAČR se chystala zakázka na Bariéry, ale řešitel odmítl podmínky. Je možné zopakovat.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: Ztotožňuji se s hodnocením.

5.2.2 Revidovaná kurikula (RVP) obsahují výstupy předpokládající venkovní učení, aktivizační a badatelskou výuku. To bude dále podporováno.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent 1: Ztotožňuji se s hodnocením.

5.2.3 Podpora venkovního učení v modelových ŠVP, které chystá MŠMT, není. Velký zájem je o podporu ZŠ a SŠ z výzvy Přírodní zahrady. Je zde velký převis poptávky nad nabídkou. Projekty jsou ale často realizovány s nepochopením účelu požadovaných řešení a chybí podpora ze strany odborníků, kteří by školy vedli. Téma musí pokračovat ideálně v jednom společném opatření pro venkovní učení.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: Ztotožňuji se s hodnocením.

5.2.4 Organizační podmínky pro vzdělávání tříd v přírodě nejsou systematicky podporovány. Něco málo vzniklo z nouze za covidu na MŠMT, rámcově téma řeší Nadace Proměny a ALMŠ. Připravuje se pracovní skupina pro tvorbu standardu zahrad MŠ.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: ztotožňuji se s hodnocením.

5.2.5 Podpora kompetencí pedagogů a lektorů v terénní výuce probíhá skrz dotace MŽP i MŠMT pro NNO, ale jen jako jedno z mnoha podtémat.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: Ztotožňuji se s hodnocením.

5.2.6 Podpora dlouhodobého učení v přírodě probíhá skrz dotace MŽP i MŠMT pro NNO, ale jen jako jedno z mnoha podtémat.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: Ztotožňuji se s hodnocením.

5.2.7 Propojování EVVO s pedagogikou učení v přírodě probíhalo podporou klidového a hygienického zázemí pro LMŠ a lesní kluby společně s výzvou Přírodní zahrady. Pro lesní kluby bude šablonová podpora ze SFŽP. Segment klubů a LMŠ by měl být inspiračním zdrojem pro venkovní učení.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: ztotožňuji se s hodnocením.

5.2.8 Spolupráce s orgány OPaK v oblasti venkovního učení nebyla systematicky podporována. Ačkoliv může k této spolupráci docházet částečně samovolně, ze strany MŽP nebyly iniciovány specifické pobídky pro její rozvoj. Je možné zvážit možnosti efektivní podpory této spolupráce, například prostřednictvím Domů přírody.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: ztotožňuji se s hodnocením.

5.2.9 Podpora budování podnětného přírodního prostředí systematicky neprobíhala. Možná bude vložena do Politiky krajiny, která se připravuje, jako výzva k vymezení částí území vhodných pro venkovní výuku. Otázka je, zda je to realistické.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

			uspokojivě					
--	--	--	------------	--	--	--	--	--

Oponent: Cíleně část podporovaly výzvy z NPŽP na školní zahrady, více však asi není realistické, jinak se ztotožňuji s hodnocením.

5.3 Obsahové téma – Místo, sídlo, krajina

5.3.1 Místně zakotvené učení bylo podpořeno vydáním stejnojmenné publikace, která poskytuje metodiku i příklady. Jiná přímá podpora nebyla.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: MZU se v období SP EVVO vyprofilovalo jako relativně silný proud v pedagogických přístupech. Bylo podpořeno více projektů zaměřených na MZU, oproti např. klimatickému vzdělávání a do jisté míry i venkovnímu učení, ale chyběla systematictější iniciativa ze strany veřejné správy. Dále se ztotožňuji s hodnocením.

5.3.2 Místní a regionální partneři pro místně zakotvené učení ze strany MŽP aktivizováni a zapojováni nebyli. Pravděpodobně bude řešeno v Politice krajiny.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: ztotožňuji se s hodnocením.

5.3.3. Odpověď k tématu **Vzdělávání o participaci** je nejasná.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: Důraz na participaci při vzdělávání učitelů a vzdělavatelů je z hlediska cílů EV vcelku zásadní. Podporují jej částečně některé podporované pilířové programy (Ekoškola, ŠUŽ...).

5.3.4 Praktická participace je podporována dílčím způsobem, například z Pilířů EVVO v projektech Škola pro udržitelný život, Klimatické patronáty, Ekoškola. V programu Přírodní zahrada je povinná participace. Společensky velké téma a výzva, kterou řeší i MŠMT v rámci přípravy Konceptu mládeže. MŽP by mohlo na tomto spolupracovat.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1

	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně
--	----	--------------------------	------------------------	-----	--	------------	--------------------------	------------------------

Oponent: ztotožňuji se s hodnocením.

5.3.5 Téma Vystavěného prostředí se do EVVO stále nijak přímo nepropisuje. Představa je, uvést konkrétnější témata, např. adaptace školních pozemků.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: ztotožňuji se s hodnocením.

5.4 Obsahové téma – Udržitelná spotřeba

5.4.1 Téma Místní a regionální šetrné spotřeby nebylo řešeno specificky. V Pilířích EVVO byly podpořeny projekty proti školnímu plýtvání a zdravé výživy z hlediska dopadu stravování na ŽP. Do budoucna je to výzva i jako součást projektů dekarbonizace škol.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: ztotožňuji se s hodnocením.

5.4.2 Ekologické značení a indexy MŽP podporuje, ale v rámci zcela jiné agendy, než je EVVO. Roste počet projektů zaměřených na cirkularitu a lze je nechat spontánně rozvíjet mimo EVVO.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: Zde situaci vnímám velmi odlišně od hodnocení. Osvěta a vzdělávání o ekologickém značení je spíše nedostatečná a pokud ekologické značení MŽP nadále považuje za důležitý nástroj OŽP, souvislost s EVVO je značná.

5.4.3. Vzdělávání pro recyklaci a cirkularitu nabízí v rámci programů ekocentra, ale pro veřejnou správu to asi bude zanedbatelný impuls. Mohlo by se dále rozvíjet v rámci většího klastru opatření pro veřejnou správu.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent 1: Ztotožňuji se s komentářem oponenta 2 a s celkovým souhrnným hodnocením.

Oponent 2: Cirkularitě je věnován strategický rámec Cirkulární Česko 2040, který uvádí množství námětů v této oblasti. Vzdělávání je věnována samostatná prioritní oblast. Dobrý nápad je rozvíjet aktivity směrem k veřejné správě, ale téma by mělo směřovat i k dalším cílovým skupinám.

5.4.4 Téma šetrného provozu veřejné správy je v rámci resortu řešeno mimo přímou agendu EVVO. Nicméně, v této souvislosti byla prostřednictvím OPŽP a programu Nová zelená úsporám podpořena dekarbonizace veřejných institucí a škol. Dále byla vyhlášena výzva na modernizaci a dekarbonizaci ekocenter. Pro školy byla vydána publikace "Škola, která chrání klima" a MŽP iniciovalo semináře na toto téma, které se setkaly s velkým zájmem a zvažuje se jejich pokračování.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent 1: Důraz na šetrný provoz veřejné správy spíše stagnoval, pro většinu krajů a resortů to není téma, kterým by se zabývaly, nové impulsy jsou např. sledování uhlíkové stopy, dekarbonizace, strategické plánování udržitelnosti na půdě VŠ a jejich kampusů.

Oponent 2: Hodnocení plnění tohoto opatření se prozatím primárně soustředí na oblast dekarbonizace, ačkoliv znění opatření 5.4.4 zahrnuje širší spektrum aspektů šetrného provozu, včetně hospodaření s potravinami, předcházení vzniku odpadů a dalších zdrojů.

5.4.5 EVVO v oblasti zemědělství v rámci SP neprobíhalo. Krystalizuje téma vztahu k půdě a krajině. Nabízí se implementace skrz Politiku krajiny.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: Doporučuji akcentovat téma půdy a krajiny, jinak se ztotožňuji s hodnocením.

5.5 Obsahové téma – Klima v souvislostech

5.5.1 Klimatické vzdělávání bylo pokryto asi nejlépe z obsahových témat SP. Vnímala se jeho nejvyšší urgence. Z více zdrojů existovala finanční podpora, vznikaly metodické weby, učebnice, metodiky.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: ztotožňuji se s hodnocením.

5.5.2 Zpřístupňování dokumentů o ochraně klimatu ze strany MŽP cíleně v rámci EVVO neprobíhalo. Tuto práci dělají jiné subjekty, jmenovitě Fakta o klimatu, AMO. MŽP pro zajištění této agendy nedisponuje dostatečnými personálními ani finančními kapacitami.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: Spíše doporučuji zachování ve sloučení. Těžiště v zpřístupňování zajišťují iniciativně jiné subjekty, ale MŽP může a má zpřístupňování dokumentů podporovat, navíc má přístup k mezinárodním dokumentům „z první ruky“.

Oponent 2: Opatření se zaměřuje na zpřístupňování „dokumentů z probíhajících politických jednání směřujících k ochraně klimatu“, avšak této oblasti nebyla ze strany MŽP věnována systematická pozornost.

5.5.3 Národní a mezinárodní kampaně o globálních hrozbách probíhají samovolně, bez podpory MŽP. Některé kampaně, např. Hodina Země, jsou podporovány MŽP v rámci širších projektů.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: Doporučuji zvážit sloučení, zapojení do národních a mezinárodních iniciativ a kampaní je a může být předmětem podpory státu (viz např. Climate Pact, Covenant of Mayors).

5.5.4 Vzdělávání v mitigaci změny klimatu podpořilo MŽP v rámci Klimatických pilířů NPO. Proběhlo nebo probíhá cca 70 velkých projektů. V rámci TAČR probíhá projekt na klimatické vzdělávání dospělých.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: ztotožňuji se s hodnocením.

5.5.5 Vzdělávání v adaptaci na změnu klimatu podpořilo MŽP v rámci Klimatických pilířů NPO. Proběhlo nebo probíhá cca 70 velkých projektů. V rámci TAČR probíhá projekt na klimatické vzdělávání dospělých.

Je opatření naplněno?					Měl by úkol pokračovat?			
splněno	4	3	2	1	priorita	3	2	1
	ne	částečně neuspokojivě	částečně uspokojivě	ano		není nutné	ve sloučení s dalšími	nezbytně samostatně

Oponent: ztotožňuji se s hodnocením.

1.6 Kritické signály

Celková známka pro SP EVVO 2016–2025 je „velmi dobře“. Mezi MŽP a oponentem je víceméně shoda.

MŽP i oponent hodnotí plnění SP EVVO 2016–2025 vcelku konzistentně. Celková průměrná známka je 2 na škále 1-4.

Nejlépe se podle hodnocení dařilo zajišťovat udržitelnost prostředí, infrastruktury a zázemí pro EVVO. Nejméně uspokojivé bylo plnění úkolů týkajících se přímo zvolených obsahových témat (kontakt s přírodou, místně zakotvené učení, udržitelná spotřeba, klima).

Počet uspokojivě či zcela splněných opatření odpovídá podle obou hodnotících stran cca 75 % všech stanovených opatření.

Asi slabá třetina opatření musí nadále být prioritou. Oponent doporučuje zachovat ve hře více témat než MŽP.

Počet prioritních opatření, která musí pokračovat v budoucnu samostatně je 18 (20) z 67, tedy cca 27 %, většina ostatních opatření může být agregována a cca 12 % opatření může být vyřazeno.

V hodnocení zcela splněných opatření se poměrně významně liší MŽP a oponent, který u 9 opatření nesouhlasí s jejich hodnocením jako zcela splněných (z celkových 27 takto hodnocených opatření ze strany MŽP). Je patrné, že oponentura inklinuje v určitých případech k udržení dostatečné pozornosti.

Tento nesoulad v hodnocení se týká ve značné míře zejména SO 2, konkrétně vědy a výzkumu, vzdělávání aktérů a evaluace a části opatření v SO5. Zde podle oponentury nejsou některé úkoly zcela splněny, ačkoliv to tak MŽP hodnotí.

Nejvíce nápadné resty, resp. nezdary jsou v obsahových tématech.

MŽP i hodnotitel se ve 3 případech shodli na tom, že dané opatření nebylo splněno vůbec. Těmito outsidersy mezi opatřeními jsou položky 5.3.2 Místní a regionální partneři pro místně zakotvené učení, 5.4.5 EVVO v oblasti zemědělství a 5.5.2 Zpřístupnění dokumentů o ochraně klimatu.

Zázemí pro EVVO je vnímáno jako hlavní a nejlépe plněná funkce SP.

SO 1 považují zadavatel i oponent nadále za klíčovou a převažují zde opatření hodnocená jako prioritní (musí pokračovat samostatně). Na vnímání role SP EVVO jako opory pro zázemí EVVO je shoda. Největší shoda na absolutní prioritě pak panuje u zajištění funkce specializovaných zařízení obecně chápaných jako ekocentra.

Růst kvality, odborného rozvoje a inovace jsou hodnoceny nejednoznačně.

SO 2 zaměřená na kvalitu, diverzitu a inovace je hodnocena rozporuplně. Hodnotitelé se shodují, že se nepodařilo vytvořit centrálně spravovanou znalostní bázi, starat se o jednotnou prezentaci a aktualizaci otevřených informačních zdrojů a situace v oblasti evaluace a certifikace také není centrálně zajištěna.

Stejně tak není vytvořena samostatná metodika s výsledky sledování indikátorů, jejich využití je jen dílčí a slouží omezenému okruhu aktérů.

Oblast spolupráce s ostatními resorty a aktéry funguje částečně.

V rámci SO3 se nedařilo udržovat průběžnou činnost pracovní skupiny EV, ani víceméně, až na výjimku klimatického učení, nevznikaly ad hoc pracovní skupiny. Činnost pracovní skupiny EV ale do značné míry nahrazovala činnost Výboru pro vzdělávání RVUR.

Spolupráce v rámci oboru iniciovaná MŽP je založena hlavně na dílčích akcích většího rozsahu, zejména pravidelných konferencích a pravidelném setkávání s pracovníky krajů.

Rozšířil se výzkum, ale nepovedlo se systematické využití výsledků VVal, ani centrální sdílení dobré praxe.

V SO 4 zaměřené na argumentační základnu a prezentaci EVVO jsou hodnotitelé shodně velmi kritičtí k využívání výsledků vědy a výzkumu v praxi, což potvrzuje i příslušná stanoviska k tématům v SO2. Promítá se sem i chybějící půdorys a nástroje pro sdílení praktických zkušeností (web).

S tímto hodnocením souvisí i pociťovaná absence možnosti seznamovat se s „příklady dobré praxe“.

Absence trvalé komunikace s ostatními resorty může oslabit pozici EVVO v budoucích politikách.

K potřebě většího informování a zapojování ostatních orgánů veřejné správy (zejména resortů mimo MŽP a MŠMT) se MŽP staví rezervovaně, resp. považuje tuto povinnost za plněnou spontánně a dostatečně.

Oponentura však poukazuje na úskalí tohoto přístupu, zejména v kontextu nutnosti udržet EVVO jako podstatnou složku vzdělávání (i ve vztahu k VUR) a východisko pro tvorbu nových veřejných politik v souladu s prioritami EU.

Propagace a obhajoba EVVO navenek je dílčí a formálně zastaralá.

MŽP také uznává, že tápe v celkové propagaci EVVO navenek. Daří se propagace dílčích aspektů a oblastí, ale ne oboru jako celku. Metody komunikace jsou spíše formální a velmi tradiční. Chybí zde inovace a moderní přístup.

V hodnocení systémového přístupu se ukazuje příliš úzké zaměření SP na školní vzdělávání.

Poslední oblast, SO5 byla hodnocena, jak uvedeno výše, celkově nejhůře. Jejím cílem bylo stanovit pro dané období několik střešních prioritních témat, které by mělo MŽP a obecně vláda nejvíce podporovat napříč cílovými skupinami. Součástí této oblasti také bylo systémové a holistické pojetí EVVO. Ve vyhodnocení se projevuje nejistota a omezené ambice ve vztahu k cílovým skupinám mimo školní mládež a pedagogy. Hodnocení holistického přístupu zůstává pro MŽP výzvou.

S několika výjimkami je centrální podpora obsahových témat váhavá a místy je patrný příklon k exkluzi či upozadění původně prioritních témat.

Obsahové téma kontaktu s přírodou je hodnoceno konsolidovaně a vcelku dobře. Ovšem i zde se podpora omezovala na příspěvek k zázemí pro přírodní pedagogiku. Širší kontext nebyl naplňován.

Obsahové téma Místo, sídlo, krajina obsahující také participaci a vystavěné prostředí je hodnoceno jako nedostatečně plněné. Chybí partnerství s místní úrovní, není zřejmé, jak byla podporována participace, vystavěné prostředí je vnímáno jako inkluzivní či okrajové téma.

Obsahové téma Udržitelná spotřeba obsahující také ekoznačení a šetrný provoz veřejné správy je vnímáno jako téma mimo agendu EVVO a jeho kvalitativní hodnocení opět zesiluje dojem redukce SP zejména na školní vzdělávání. Vztah k tématu je reaktivní, hodnocení vyjadřuje nejistoty.

V EVVO v oblasti zemědělství nedošlo k systémovým krokům. Naději vyjadřuje možnost v budoucnu pracovat s tématem vztahu k půdě a krajině v rámci budoucí Politiky krajiny.

Rozvinulo se klimatické vzdělávání, ale slabá komunikace informací o klimatické politice a související faktografii potvrzuje nedostatečnou ambici či schopnost práce s širšími cílovými skupinami.

Hodnocení posledního tématu SO5, tedy klimatického vzdělávání, je výrazně pozitivnější. Nicméně se právě zde nachází i jedno z nejhůře hodnocených, a přitom prioritních opatření, což je aktivní informování o vývoji v ochraně klimatu.

1.7 Poznámky k budoucnosti environmentálního poradenství

Státní program EVVO a EP 2016–2025 nesl ve svém názvu zkratku „EP“, čili environmentální poradenství. Environmentální poradenství bylo jako samostatná kategorie či nástroj zařazena do Státního programu s ohledem na „zásadní proměny ve společnosti, ve stavu životního prostředí a v oboru samotném, proto je žádoucí zohlednit současnou situaci, trendy a výzvy a program aktualizovat. V souladu s § 13 odst. 3 písm. c) zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí je součástí dokumentu i oblast environmentálního poradenství“ (citace preambule SP EVVO a EP 2016–2025).

Citované ustanovení § 13 zákona 123/1998 Sb. ukládá Ministerstvu životního prostředí

c) podporovat a rozvíjet osvětu vedoucí k preventivní ochraně životního prostředí (dále jen „environmentální poradenství“).

V současnosti platné znění § 13 se stalo součástí zákona 123/1998 Sb. změnou zákonem č. 6/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění zákona č. 132/2000 Sb.

Státní program EVVO a EP 2016–2025 poprvé zohlednil toto ustanovení zákona o environmentálním poradenství (účinné od roku 2005) přímo zahrnutím do Státního programu EVVO. V předchozím období byl EP věnován samostatný strategický dokument schválený usnesením vlády ze dne 16. dubna 2008 č. 408 **Rozvojový program environmentálního poradenství v České republice pro období 2008–2013 (RP EP)**.

Tento dokument vznikl na základě úkolu uloženého ministru životního prostředí Akčním plánem Státního programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v ČR na léta 2008–2013 (schválený usnesením vlády č. 1155 ze dne 11. října 2006) ustavit podskupinu Meziresortní pracovní skupiny pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu při MŽP ke zpracování rozvojového programu environmentálního poradenství v ČR – významné služby ve veřejném zájmu a předložit jej vládě ke schválení.

Environmentální poradenství bylo definováno jako „soubor služeb, které pomáhají občanům i specifickým cílovým skupinám při řešení konkrétních otázek a životních situací souvisejících s životním prostředím. Poradenství je založeno především na preventivní péči o životní prostředí a na spolupráci a komunikaci mezi státní správou, samosprávou, vědeckým výzkumem, veřejností a podnikateli.“

Podle odůvodnění zpracování tohoto dokumentu „výběr vhodného typu poradenské služby a propojování jednotlivých typů služeb podle potřeb klienta vytváří přidanou hodnotu environmentálního poradenství a odlišuje jej tak od běžných osvětových a informačních služeb. Dosud bylo toto poradenství chápáno jako součást environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, jeho postupný rozvoj jej však etabluje jako samostatný nástroj politiky životního prostředí.“

Na schválení RP EP dále navázal Realizační plán RP EP na roky 2010–2013, který byl vládou ČR projednán bez rozpravy 19. 10. 2009.

Dynamika dalšího vývoje a politické a společenské okolnosti, včetně měnících se priorit podpory nástrojů EVVO a EP v dalším období vedly k zařazení EP do společného strategického dokumentu, tedy Státního programu EVVO a EP na roky 2016–2025, aby tento nástroj formulovaný zákonem 123/1998 Sb. zůstal zajištěn v rámci příslušné agendy MŽP.

Vývoj environmentálního poradenství v České republice prošel od 90. let dynamickou proměnou. Ta reflektovala hlavní přístupy k environmentálnímu poradenství (resp. jeho pojetí), které se často v praxi prolínají: jednak dělení na generalistické a specializované poradenství, jednak na občanské a profesní poradenství.

Generalista se orientuje v širokém spektru environmentálních témat a poskytuje v nich základní poradenství, které často zahrnuje zprostředkování a předávání informací. Dokáže efektivně pracovat s informacemi, má přehled o kompetencích různých subjektů a ví, na koho se obrátit se složitějšími otázkami, případně kam nasměrovat klienta pro odbornou pomoc. Naopak specialista se úzce zaměřuje na jednu či několik specifických oblastí (např. odpadové hospodářství, ochranu ovzduší, environmentální právo), v nichž disponuje expertními znalostmi a je schopen nabídnout komplexní řešení.

Druhou klíčovou rovinou je rozlišení mezi občanským a profesním zaměřením. Občanské poradenství se soustředí na jednotlivce, domácnosti a komunity, které podporuje v každodenním environmentálně odpovědném osobním a občanském jednání. Profesní poradenství je naopak zaměřeno na organizace, podniky a instituce a řeší specifické environmentální aspekty jejich činnosti, provozu a strategického rozvoje. Ačkoliv se tyto přístupy (generalistický/specializovaný i občanský/profesní) vyvíjely a jejich význam i forma se v čase proměňují, žádný z nich nelze označit za zcela překonaný.

V 90. letech se v praxi prosadila poměrně početná a významná síť ekologických poraden. Tyto poradny se zaměřovaly převážně na občanské a z velké části generalistické poradenství, byť s určitou mírou specializace. Tento typ poradenství se formálně síťoval, zejména v rámci celostátní Sítě ekologických poraden (STEP), ale s dotační podporou státní správy (MŽP) a samospráv (některých krajů) i regionálně. Současně rostl i počet organizací orientovaných na profesní a firemní poradenství s dopadem na environmentální vzdělávání a osvětu, které si vytvářely vlastní síť podle své specializace (např. v oblasti energetického poradenství).

Zásadní posun přineslo několik faktorů, zejména omezená podpora a kapacity, ale také technologické a společenské změny, které zkomplikovaly udržení funkční společné sítě na národní úrovni a vytvoření celostátního systematického přístupu. Výrazně vzrostla poptávka po digitálních, online a distančních formách poradenství na úkor tradičních „kamenných“ poraden. Současně se markantně zvýšil zájem o vysoce specializované a odborné poradenské služby. Mnozí poskytovatelé, především v oblasti generalistického občanského poradenství, na tento vývoj reagovali omezením, útlumem nebo úplným ukončením své poradenské činnosti.

Je patrný trend rozšiřování specializovaných služeb. Důvodem je také rostoucí komplexnost environmentálních výzev a zvyšující se poptávka po expertních znalostech v oblastech, jako je energetika, oběhové hospodářství nebo nefinanční reporting.

Další implementace EP jako specifického nástroje environmentální politiky ČR, jehož podpora je uložena MŽP zákonem, musí být tedy řešena i v budoucnu, a to nejlépe zařazením této problematiky do obsahové části SP EVVO. Je ovšem logické, že změny v možnostech, nástrojích a přístupu k informacím ze strany cílových skupin EP se v posledním desetiletí zásadně proměnil, stejně jako témata, která EP řeší.

Nejzřetelnější výzvou zůstává původně zdůrazňované propojování různých specifických oborových dat, faktů a informací do doporučených postupů pro environmentálně šetrné chování nejen široké veřejnosti, ale zejména specifických společenských a hospodářských odvětví. To se v současné době stále výrazněji transformuje v trvalou změnu vzorců chování v kontextu udržitelnosti, ochrany klimatu a resilience vůči změnám nastávajícím v životním prostředí z biogenních i antropogenních příčin.

1.8 Seznam tabulek

Tabulka 1: Katalog hesel odpovídajících jednotlivých opatřením SP EVVO 2016-2025

Tabulka 2: Klasifikace plnění opatření

Tabulka 3: Hodnocení priority pokračování opatření

Tabulka 4: Celkové hodnocení plnění Státního programu a dílčích strategických oblastí jako ve škole zpracované na základě průměrného hodnocení jednotlivých opatření (N=67, hodnotitel MŽP a oponent)

Tabulka 5: Počty opatření dle klasifikace plnění (N=67, hodnotitel MŽP a oponent)

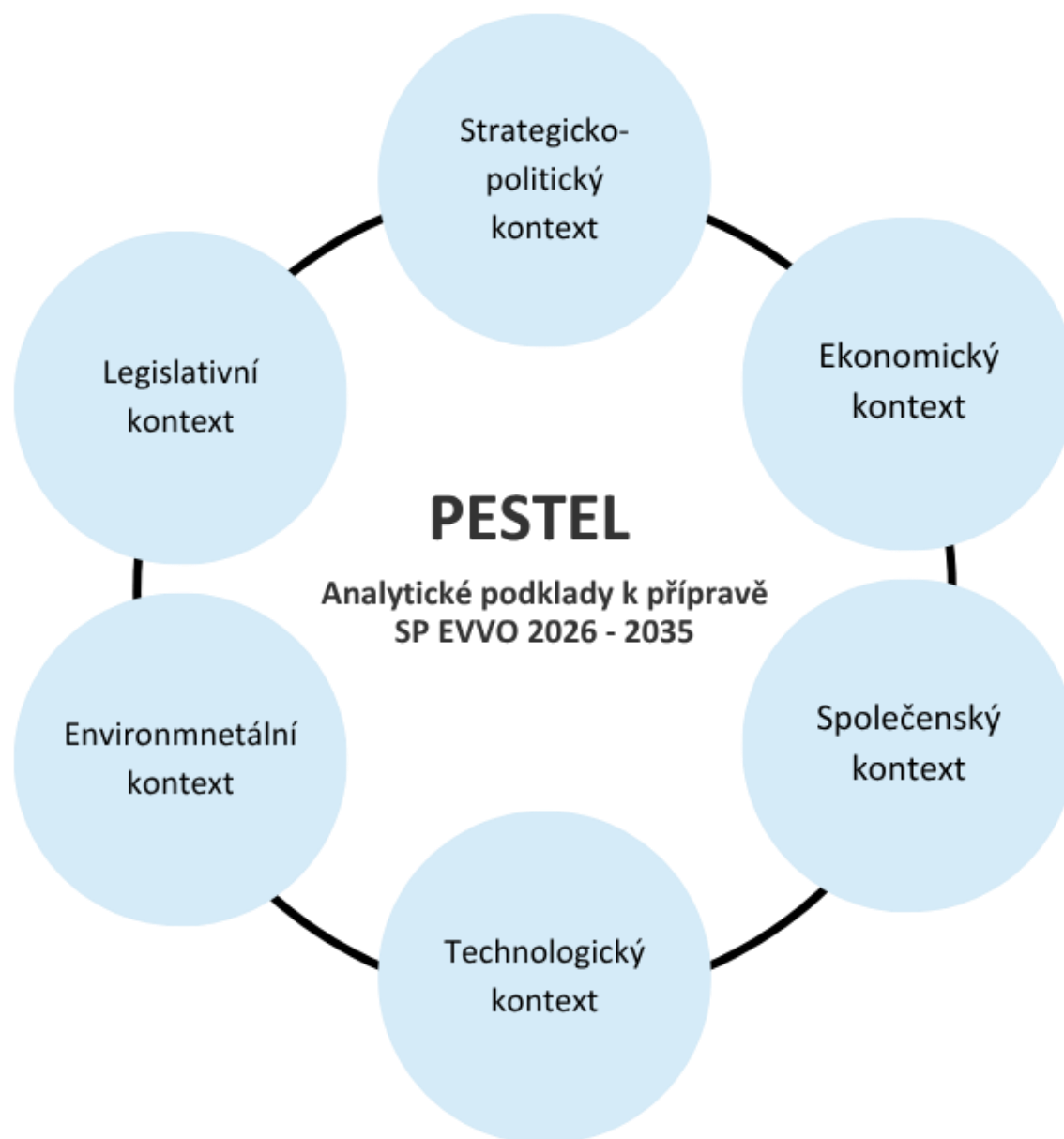
Tabulka 6: Výčet zcela splněných opatření

Tabulka 7: Výčet zcela nesplněných opatření podle MŽP a podle oponenta

Tabulka 8: Seznam prioritních opatření

Tabulka 9: Seznam úkolů k vyřazení

2 PESTEL analýza

Zpracovali:

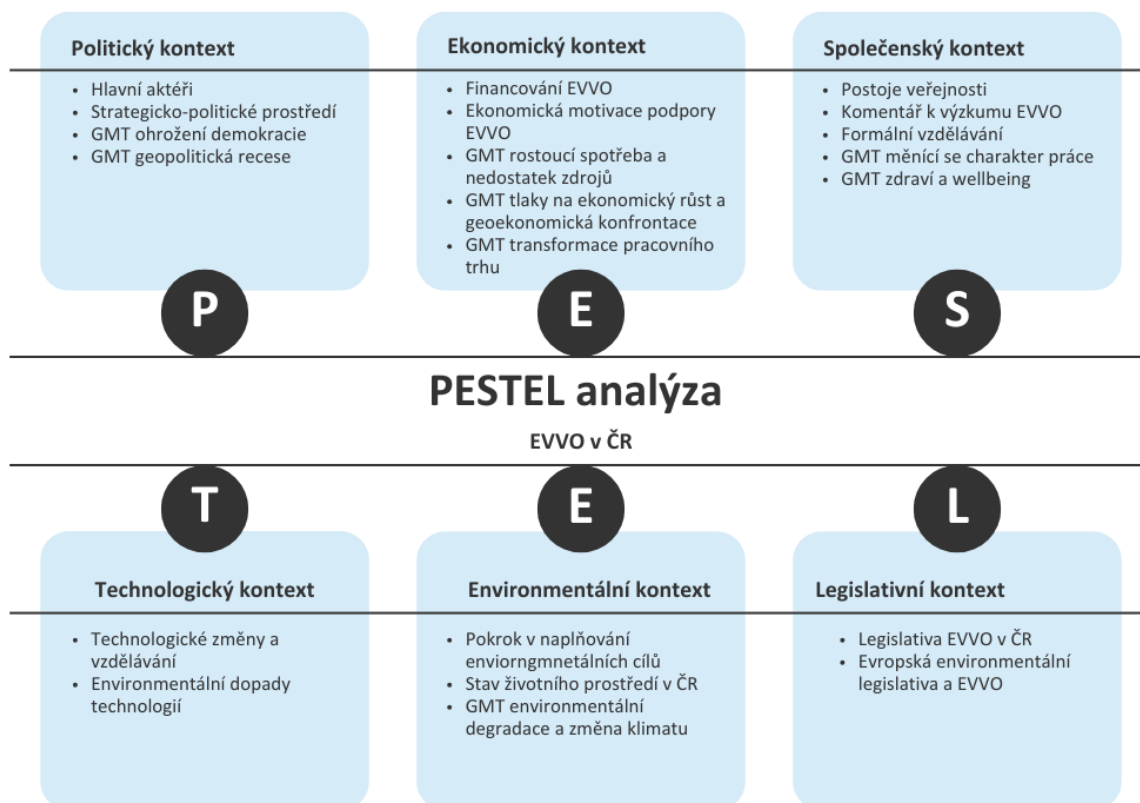
Boglárka Kurka Ivanegová, SUSTO – Sustainability Tools, s.r.o.

Jan Kurka, SUSTO – Sustainability Tools, s.r.o.

12.5.2025

2.1 Manažerské shrnutí PESTEL analýzy

Účelem PESTEL analýzy bylo zhodnotit stav environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO) v České republice z perspektivy externích faktorů (politických ekonomických, společenských, environmentálních a legislativních), které ji ovlivňují. Analýza se zároveň dívá směrem do budoucna a zohledňuje vliv vybraných megatrendů (GMT) jakožto dlouhodobých hnacích sil změn, které jsou pozorovatelné v současnosti a budou mít významný vliv i v následujících desetiletích.

Obrázek 1: Zjednodušené zobrazení oblastí PESTEL analýzy

Politický kontext

Systém EVVO v ČR tvoří široké a různorodé spektrum aktérů (ministerstva, kraje, školy, NNO, výzkumné instituce, soukromý sektor aj.) s různými rolami a funkcemi. Koordinace tohoto systému, garantovaná primárně MŽP a MŠMT, je komplexní výzvou vyžadující efektivní meziresortní a mezisektorovou spolupráci.

Strategické prostředí je víceúrovňové (od OSN a EU, přes ČR a kraje, až po místní samosprávy a školy) a dynamicky se vyvíjí. Mezinárodní rámce zdůrazňují klíčovou roli vzdělávání, často pod hlavičkou vzdělávání k udržitelnosti (VUR) nebo „učení pro zelenou transformaci“.

Kladou důraz na kvalitu, celoškolní přístupy k udržitelnosti, zelené dovednosti, participaci mladých a podporu lokální angažovanosti. Posun k VUR se již začíná odrážet i v národních strategiích a také v revidovaných rámcových vzdělávacích programech (RVP).

Současně však systém EVVO ohrožují širší megatrendy jako oslabování demokracie (pokles důvěry v instituce, polarizace společnosti) a geopolitická recese, kde sílící důraz na bezpečnost může vést k marginalizaci „měkkých“ témat a snížení podpory pro EVVO.

Shrnutí podnětů z politické oblasti pro SP EVVO:

- Vzhledem k průřezovému charakteru EVVO je důležité posílit meziresortní koordinaci (zejména s resorty mimo MŽP a MŠMT).
- Ve strategiích a akčních plánech je nezbytné stanovit měřitelné cíle a indikátory.
- Aktivně reflektovat a podporovat posun od tradičního EVVO k širšímu pojetí VUR.
- Zajistit flexibilitu systému pro adaptaci na měnící se kontext.
- Posilovat vazbu EVVO na občanské vzdělávání a zdůrazňovat přínos EVVO pro celkovou společenskou odolnost.

Ekonomický kontext

Ekonomická motivace pro podporu EVVO je stále zřetelnější: spočívá v prevenci budoucích nákladů na řešení environmentálních škod, podpoře efektivního využívání zdrojů a v rozvoji zelené ekonomiky a související zaměstnanosti.

Financování EVVO v ČR je sice vícezdrojové (fondy Evropské unie, státní rozpočet, kraje, soukromé zdroje), ale zůstává závislé na dotačních programech, zejména z EU. Ukončení Národního plánu obnovy a možné snížení prostředků z EU fondů po roce 2027 tak představují významnou výzvu pro dlouhodobou udržitelnost financování.

Megatrendy jako rostoucí globální spotřeba a tlak na využívání zdrojů zdůrazňují potřebu přechodu k cirkulární ekonomice a udržitelnějším spotřebním vzorcům. Spolu s tlaky na tradiční model ekonomického růstu a rostoucí geoeconomickou konfrontací se otevírá debata o alternativních modelech prosperity.

Probíhající transformace trhu práce, hnaná digitalizací a zelenou transformací, vytváří poptávku po nových (zelených a digitálních) dovednostech a vyžaduje masivní rekvalifikace. V ČR je však účast dospělých na dalším vzdělávání stále nízká.

Shrnutí podnětů z ekonomické oblasti pro SP EVVO:

- Je nezbytné aktivně hledat cesty k zajištění stability a diverzifikace financování EVVO.
- Podpořit koordinaci a hodnocení efektivity vynakládaných prostředků.
- Posilovat roli EVVO v rozvoji „cirkulárního“ myšlení, udržitelné spotřeby a v kritické reflexi ekonomických modelů.
- Výrazně posílit roli EVVO v systému celoživotního učení, podpoře rekvalifikací a rozvoji zelených dovedností, včetně systematického „ozelenění“ odborného vzdělávání a kariérového poradenství.

Společenský kontext

Česká veřejnost deklaruje silný vztah k přírodě, nicméně zároveň vykazuje nízkou úroveň klimatické gramotnosti. Postoje k environmentálním řešením (například Zelená dohoda pro Evropu) jsou často polarizované a ve veřejném prostoru sílí vliv dezinformací a klimaskeptických narativů.

Výzkum v oblasti EVVO sice existuje, avšak jeho výsledky se nedostatečně přenášejí do praxe. EVVO je zavedenou součástí RVP ve formálním vzdělávání (jako průřezové téma, nově i v rámci klíčových kompetencí). V době přípravy SP EVVO začínají revize kurikulárních dokumentů na úrovni středních škol. Praktická realizace EVVO ve školách se však výrazně liší; dostupná data ukazují, že komplexní, koncepční a celoškolský přístup vede k lepším výsledkům žáků.

Mění se charakter práce ovlivňuje i očekávání mladých generací, které hledají flexibilní a smysluplné pracovní prostředí. Klíčovým megatrendem je také důraz na zdraví a wellbeing, spojený jednak se zhoršujícím se duševním zdravím (zejména mladých lidí, kteří čelí mimo jiné environmentálnímu žalu a klimatické úzkosti), jednak s rostoucím povědomím o propojení kvality životního prostředí a lidského zdraví.

Shrnutí podnětů ze sociální oblasti pro SP EVVO:

- Komunikovat environmentální a klimatická témata srozumitelně, věcně a cíleně směrem k různým segmentům veřejnosti.
- Aktivně čelit dezinformacím a posilovat mediální gramotnost a kritické myšlení.
- Zlepšit mechanismy pro transfer výsledků výzkumu do praxe.
- Podporovat koncepční zavádění EVVO ve školách s důrazem na aktivizující metody, učení venku a celoškolské přístupy.
- Propojovat EVVO s tématy wellbeingu, duševního zdraví (včetně práce s environmentálním žalem a klimatickou úzkostí) a zdravého životního stylu.
- Explicitně akcentovat téma environmentální spravedlnosti a nerovných dopadů environmentálních problémů a politik na různé sociální skupiny.

Technologický kontext

Technologie zásadně proměňují vzdělávání (například umělá inteligence (AI), virtuální/rozšířená realita (VR/AR), analýza dat), současně však přinášejí nové výzvy, jako je šíření dezinformací, algoritmická polarizace, kybernetické hrozby, etické otázky (ochrana dat, algoritmická zaujatost), riziko prohlubování digitální propasti a negativní dopady na kognitivní schopnosti (pozornost, soustředění) a duševní zdraví (digitální závislost).

Rozvoj digitálních kompetencí ve školách je navíc nerovnoměrný. Samotné digitální technologie mají nezanedbatelnou environmentální stopu (spotřeba energie datových center, elektronický odpad, těžba surovin pro výrobu), zároveň však nabízejí i značný potenciál pro environmentální monitoring a ekoinovace.

Shrnutí podnětů z technologické oblasti pro SP EVVO:

- Smysluplně integrovat digitální technologie pro podporu aktivního učení (nikoli pouze jako náhradu tradičních nástrojů).
- Intenzivně rozvíjet digitální a mediální gramotnost specificky v environmentálním kontextu (včetně rozpoznávání dezinformací a greenwashingu).

- Rozvíjet kritické myšlení o technologiích, včetně schopnosti posuzovat jejich širší rizika (etická, sociální, kognitivní, environmentální) a aktivně tematizovat zodpovědný přístup k jejich návrhu a využívání.
- Tematizovat environmentální dopady technologií a principy digitální ekologie.
- Podporovat využívání technologií pro občanskou vědu, vizualizace, simulace a hledání udržitelných řešení.

Environmentální kontext

Globální environmentální rizika (jako jsou extrémní projevy počasí, kritické změny ve fungování zemských systémů, ztráta biodiverzity a nedostatek zdrojů) dominují mezi hrozbami příští dekády. Dosahování mezinárodních environmentálních cílů však výrazně zaostává za politickými závazky.

Výzkumy v oblasti planetárních mezí varují, že lidstvo již překročilo bezpečný operační prostor v šesti z devíti klíčových oblastí (včetně klimatu, biodiverzity, biogeochemických toků či nových entit), čímž se zvyšuje riziko nevratných změn a překročení kritických bodů zlomu.

Stav životního prostředí v ČR vykazuje dílčí zlepšení (například kvalita ovzduší), ale přetrvávají vážné problémy týkající se degradace půdy, úbytku biodiverzity, zdraví lesů a viditelných dopadů změny klimatu (oteplování, extrémní jevy).

Stojíme před nutností hluboké a rychlé systémové transformace v energetice, potravinových systémech, mobilitě, průmyslu a využívání krajiny, která však naráží na značnou setrvačnost, bariéry a společenský odpor. EVVO nemůže samo o sobě tyto systémové změny zajistit, její preventivní role je však nezastupitelná v dlouhodobé perspektivě a v přípravě společnosti na zelenou transformaci.

Shrnutí podnětů z environmentální oblasti pro SP EVVO:

- Komunikovat naléhavost situace věcně a pravdivě, avšak bez vyvolávání ochromujícího strachu; vždy propojovat informace o problémech s příklady řešení, existujícími iniciativami a možnostmi zapojení, a posilovat tak naději a motivaci k aktivnímu jednání.
- Zaměřit se na klíčová témata (klíma, biodiverzita, znečištění) a na oblasti s největším potenciálem pro transformaci (energetika, potravinové systémy, mobilita, budovy atd.), zdůrazňovat jejich vzájemnou propojenost.
- Aktivně rozvíjet formy EVVO pro dospělé, profesní skupiny a osoby s rozhodovací pravomocí.
- Využívat integrující koncepty, jako jsou planetární meze a planetární zdraví.

Legislativní kontext

Právní rámec pro EVVO v ČR je definován několika zákony (zákon o životním prostředí, zákon o právu na informace o životním prostředí, školský zákon a zákon o ochraně přírody a krajiny). Tyto normy vymezují základní principy a rozdělují odpovědnosti mezi klíčové aktéry (MŽP, MŠMT, kraje atd.).

Významný nepřímý vliv má dynamicky se rozvíjející evropská environmentální legislativa (součást Zelené dohody pro Evropu včetně balíčku Fit for 55, cirkulární ekonomika, ESG reporting atd.). Tato legislativa zvyšuje nároky na české podniky i veřejnou správu, čímž vytváří rostoucí poptávku po specifických environmentálních znalostech, dovednostech a kompetencích potřebných pro zajištění souladu s předpisy a pro praxi.

Shrnutí podnětů z legislativní oblasti pro SP EVVO:

- Využít existující legislativní rámec jako základ a zároveň aktivně reagovat na rostoucí potřebu environmentálních kompetencí vyvolanou evropským kontextem, a to zejména posílením EVVO v oblasti dalšího a profesního vzdělávání, poradenství a osvěty pro dospělé.

2.2 Úvod do PESTEL analýzy

EVVO se dnes uskutečňuje ve světě, který je stále více proměnlivý, nejistý, komplexní a nejednoznačný, v takzvaném *VUCA světě*¹. Toto turbulentní prostředí přináší globální výzvy: od klimatické krize a degradace ekosystémů, přes geopolitické napětí až po překotný technologický vývoj. V tomto kontextu se nevyhnutelně mění i role a podoba vzdělávání, včetně EVVO.

Porozumění charakteru *VUCA světa* je pro strategické plánování EVVO zásadní. Vyžaduje schopnost nejen reagovat na aktuální problémy, ale také předvídat budoucí trendy, adaptovat se na nečekané změny a pracovat s komplexitou a nejistotou. Právě proto byla provedena tato PESTEL analýza. PESTEL analýza je nástrojem strategického řízení, který se využívá pro strukturování analýz vlivů vnějšího prostředí a zaměřuje se na šest klíčových oblastí: politickou (P), ekonomickou (E), sociální/společenskou (S), technologickou (T), environmentální (E) a legislativní (L).

Cílem této analýzy bylo strukturovaně zmapovat externí faktory a relevantní megatrendy², které již dnes ovlivňují nebo v budoucnu potenciálně budou ovlivňovat systém EVVO v ČR. PESTEL analýza identifikovala východiska, výzvy a příležitosti, které jsou podklady pro přípravu nového Státního programu EVVO na období 2026–2035 (SP EVVO 2026–2035).

2.3 Politický kontext

P1 Kdo jsou hlavní aktéři EVVO?

Klíčové sdělení: Systém EVVO tvoří různorodí aktéři, jejichž vzájemné vztahy a spolupráce určují směřování environmentálního vzdělávání v ČR.

Pro porozumění současnému stavu a fungování systému EVVO je důležité jej vnímat jako ucelený systém. Podle klasické definice systém představuje propojený soubor prvků, které jsou organizovány tak, aby dosáhly určitého cíle. Každý systém tudíž zahrnuje prvky, jejich vzájemná propojení a účel či smysl (Meadows 2009).

Prvky systému se v čase vzájemně ovlivňují, vytvářejí nové vazby a celý systém se v důsledku toho vyvíjí. Podobně i systém EVVO je dynamický a závislý na vztazích mezi jeho jednotlivými složkami, tedy různorodými aktéry (od ministerstev přes učitele, lektory až po příjemce vzdělávání), zdroji (od finančních po infrastrukturu) a hodnotovým rámcem, který usměrňuje jeho směřování a účel.

Aktéři systému EVVO v České republice zastávají různé role a plní odlišné funkce – od strategického řízení, financování a odborné podpory až po realizaci programů a účast na vzdělávacích aktivitách (viz Příloha 1). Identifikaci a základní popis těchto aktérů jsou v rámci této analýzy zařazeny do oblasti politických faktorů (P), neboť právě prostřednictvím těchto aktérů dochází k tvorbě, řízení, implementaci a vyhodnocování politik EVVO.

¹ VUCA je akronym z anglického volatile, uncertain, complex, ambiguous. Tento koncept vznikl původně v americké armádě k popisu komplikovaného, nejasného a rychle se měnícího prostředí během studené války, ale postupně se rozšířil do byznysu, vzdělávání, politiky a dalších oblastí, kde popisuje současnou realitu globálních výzev, nejistot a nepřehledných souvislostí.

² Megatrendy jsou trendy, které významně ovlivňují všechny oblasti života po celém světě. Jde o dlouhodobé hybné síly změny, které jsou již v současnosti pozorovatelné a budou mít významný vliv ještě několik desetiletí do budoucnosti.

Koordinace EVVO v České republice je legislativně ukotvena zejména v **zákoně č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí**, který stanovuje povinnosti jednotlivých aktérů veřejné správy ve vztahu k EVVO. **Ministerstvo životního prostředí ČR (MŽP ČR)** hraje klíčovou roli jako ústřední garant EVVO. Zpracovává **Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství (SP EVVO)**, který předkládá ke schválení vládě. Dále je zodpovědné za koordinaci, aktualizaci a implementaci tohoto programu prostřednictvím pravidelných akčních plánů. Významnou součástí působení MŽP je také podpora environmentálního poradenství zaměřeného na preventivní ochranu životního prostředí.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT ČR) odpovídá za začlenění EVVO a vzdělávání pro udržitelný rozvoj (VUR) do základních pedagogických dokumentů (např. rámcových vzdělávacích programů) a za podporu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v této oblasti.

Krajské úřady mají povinnost zpracovávat, koordinovat a pravidelně aktualizovat **krajské koncepty EVVO**, které navazují na Státní program. Krajské úřady tuto agendu koordinují zpravidla ve spolupráci odborů školství a životního prostředí a mnohdy také ustanovují pozice **krajských koordinátorů EVVO**. Orgány veřejné správy mohou k financování EVVO zřizovat zvláštní fondy.

Doplňující legislativní rámec tvoří **zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny**. Tento zákon upřesňuje roli **národních parků** ve vzdělávání a výchově (§ 15) a definuje spolupráci krajských úřadů s ostatními správními úřady při zajišťování EVVO (§ 77a). Dále stanovuje úzkou spolupráci MŽP ČR a MŠMT ČR v této oblasti (§ 79).

EVVO a VUR jsou zdůrazněny i v **zákoně č. 17/1992 Sb., o životním prostředí**, kde jsou zařazeny mezi zásady ochrany životního prostředí. Výchova, osvěta a vzdělávání se podle tohoto zákona realizují tak, “aby podporovaly myšlení a jednání v souladu s principy udržitelného rozvoje, zvyšovaly vědomí odpovědnosti za kvalitu životního prostředí a rozvíjely úctu k životu ve všech jeho formách”.

V praxi se na plnění SP EVVO a jeho akčních plánů podílejí také **přímo řízené organizace ministerstev, města a obce a jejich přímo řízené organizace** a další partneři mimo veřejnou a státní správu. Důležitým orgánem meziřesortní koordinace je **Výbor pro vzdělávání k udržitelnému rozvoji Rady vlády pro udržitelný rozvoj (Výbor VUR RVUR)**. Jeho úkolem je mimo jiné zajišťovat spolupráci při plnění relevantních cílů Strategického rámce ČR 2030, mainstreaming VUR do strategických a vzdělávacích dokumentů a průběžnou informovanost a dialog mezi různými typy rozvojového vzdělávání (VUR, EVVO, globální rozvojové vzdělávání – GRV). Další ministerstva rozvíjejí EVVO a VUR v mezích své působnosti a v souladu s příslušnými strategickými dokumenty.

Správy národních parků a Agentura ochrany přírody a krajiny (AOPK) plní roli poskytovatelů EVVO a zároveň pečují o chráněná území a vztah veřejnosti k přírodě. Klíčovou infrastrukturou AOPK je síť Domů přírody, vybudované ve zvláště chráněných územích. **Česká informační agentura životního prostředí (CENIA)** poskytuje důležitou informační podporu a přispívá k tomu, aby údaje o životním prostředí byly kvalitní a přístupné.

Národní pedagogický institut (NPI) zajišťuje přenos vzdělávacích inovací z centrální koncepční úrovně do školské praxe v regionech. Vytváří rámcové vzdělávací programy pro různé úrovně vzdělávání, poskytuje metodickou podporu školám a pedagogům a zajišťuje cílené vzdělávání pedagogických pracovníků, včetně oblasti EVVO. Spravuje rovněž Národní soustavu kvalifikací, která poskytuje informace o profesních kvalifikacích schválených a uplatnitelných na pracovním trhu v České republice (ČR). **Česká školní inspekce (ČŠI)** provádí hodnocení kvality vzdělávání a monitoruje mimo jiné začlenění a realizaci EVVO ve školách, čímž přispívá k zajištění kvality a efektivity této oblasti vzdělávání.

Pedagogické a další fakulty připravující učitele v rámci vysokých škol jsou zodpovědné za vzdělávání budoucích pedagogů a podílejí se na vzdělávání stávajících pedagogů. **Akademická a výzkumná**

pracoviště zaměřená na EVVO jsou nezbytnými partnery ve výzkumu a evaluaci a v posouvání odborného diskurzu.

Školy a školská zařízení představují hlavní pilíř realizace EVVO, od průřezového začlenění do výuky až po ekologizaci provozu a uplatňování celoškolských přístupů k udržitelnosti. Klíčovou roli zde hrají **školní koordinátoři EVVO**, tedy pedagogičtí pracovníci pověřeni plánováním, koordinací a realizací EVVO ve školách a školských zařízeních, které dle ČŠI (2020) působí přibližně na třech čtvrtinách škol.

Významnými aktéry českého systému EVVO jsou také **nevládní neziskové organizace (NNO)** a organizace zřizované některými krajskými a místními samosprávami, zejména střediska EVVO a další poskytovatelé EVVO. Střešní organizací je **SSEV Pavučina**, založená v roce 1996. Tato organizace pomáhá rozvíjet EVVO v ČR prostřednictvím sítě svých členů, přibližně 50 organizací po celé republice, a ve spolupráci se svými partnery.

Do systému EVVO dále vstupují nejen **vzdělávací organizace mimo formální školství, volnočasové organizace a instituce poskytující neformální vzdělávání** (například Junák – Český skaut), ale rovněž různé **komunitní iniciativy**, realizující se například v rámci oživování nevyužívaných prostorů, rozvoje komunitních zahrad a sadů apod.

Kromě center a institucí přímo zaměřených na EVVO se tématu věnují i **kulturní instituce** (např. muzea, galerie, festivaly), které realizují množství edukačních, výstavních a dalších kulturních programů, jež se udržitelnosti úzce dotýkají.

S narůstajícím počtem environmentálních cílů a závazků spojených s transformací hospodářství se zapojují i další relevantní aktéři, například **poskytovatelé programů zvyšování kvalifikace a rekvalifikace** v oblasti zelených dovedností, **poskytovatelé širokého spektra environmentálního poradenství či poradenství v udržitelnosti** a další zástupci **soukromého sektoru**. Soukromý sektor se na podpoře EVVO podílí nejen finančně, například prostřednictvím nadačních programů, ale také prostřednictvím aktivit v rámci společenské a environmentální odpovědnosti.

Přibývá také míst, která přímo podporují udržitelný životní styl a odpovědnou spotřebu. Místa, kde se myšlenky EVVO "spotřebovávají" a stávají se součástí praxe, jsou například **re-use centra** (centra opětovného využití), **swapy** nebo **bezobalové obchody**.

Vzhledem k narůstajícímu objemu informací ve veřejném prostoru a šíření dezinformací sehrávají důležitou úlohu také **média a digitální zprostředkovatelé informací**. Zajišťují nejen přístup k ověřeným poznatkům, ale přispívají také k formování postoju veřejnosti a posilují environmentální gramotnost napříč společnostmi.

Přirozenou součástí systému jsou **příjemci EVVO i široká veřejnost**. Poskytují důležitou zpětnou vazbu, podílejí se na zvyšování kvality programů a přenášejí environmentální poznatky a dovednosti do svého každodenního života a praxe.

P2 Jak se vyvíjí strategicko-politické prostředí ve vztahu k EVVO?

Koncepční a strategické dokumenty určují dlouhodobé priority a směřování EVVO ve střednědobém a dlouhodobém horizontu. Tyto materiály vytvářejí rámec, v němž se formuje obsah, cíle i implementační mechanismy EVVO. Tematické zaměření i konkrétní priority se vyvíjejí v návaznosti na aktuální stav poznání, společenské výzvy i mezinárodní kontext. Každá dekáda přináší nové impulzy a v čase se proměňuje i samotné pojetí účelu vzdělávání.

Strategické prostředí je zároveň víceúrovňové: zahrnuje mezinárodní rámce a závazky, národní strategie a koncepce, ale také sektorové a regionální dokumenty, které na sebe často navazují. V

následující části představujeme nejprve klíčové mezinárodní rámce a politiky, které ovlivňují utváření národních přístupů k EVVO a VUR v České republice.

P2.1 OSN: Globální cíle udržitelného rozvoje a klimatická agenda

Klíčové sdělení: Agenda 2030 a Pařížská dohoda stanovují globální závazky a zdůrazňují klíčovou roli vzdělávání při naplňování globálních udržitelných a klimatických cílů.

Významným východiskem pro formování národních i regionálních strategií v oblasti EVVO jsou rámce přijaté na půdě Organizace spojených národů (OSN). Klíčovými jsou zejména *Agenda 2030 pro udržitelný rozvoj* a *Pařížská dohoda*. Oba tyto rámce byly přijaté v roce 2015, tedy těsně před přípravou současného SP EVVO a EP 2016–2025. Zůstávají ale relevantní i v současnosti a tvoří základ národních politik.

Agenda 2030 pro udržitelný rozvoj, přijatá členskými státy OSN v roce 2015, je globálním rámcem pro dosažení udržitelného rozvoje prostřednictvím 17 cílů (Sustainable Development Goals – SDGs) a 169 dílčích cílů. Tři z nich – SDG 4.7, SDG 12.8, SDG 13.3 – jsou explicitně relevantní pro oblast EVVO – věnují se znalostem a dovednostem potřebným k prosazování udržitelného rozvoje, dostupnosti relevantních informací a zlepšování klimatického vzdělávání. Vedle přímé přítomnosti EVVO a VUR v dílčích cílech bylo vzdělávání pro udržitelný rozvoj Valným shromážděním OSN označeno za klíčový nástroj (enabler) k dosažení všech cílů Agendy 2030.

V době příprav nového SP EVVO a EP na období 2026–2035 se Agenda 2030 nachází ve své závěrečné třetině. Hodnocení pokroku OSN z roku 2024 konstatuje, že svět je „vázně mimo trať k naplnění cílů Agendy 2030“ (OSN 2024), a zaznívají stále silnější výzvy k urychlení transformace. Tyto výzvy jsou formálně stvrzovány prostřednictvím mezivládních deklarací, jakým je **Pakt pro budoucnost** (OSN 2024), od kterého se očekává oživení mezinárodní spolupráce ve prospěch SDGs a nový impuls pro posílení multilaterální agendy. Jeho součástí je také **Deklarace pro budoucí generace**, která mimo jiné zdůrazňuje nutnost „zajistit inkluzivní a rovný přístup ke znalostem, vědě a informacím, podporovat inovace, kritické myšlení a životní dovednosti, abychom vychovali generace občanů schopných pozitivní změny a transformace“ (OSN 2024).

Druhým zásadním dokumentem je **Pařížská klimatická dohoda** (OSN 2015), která stanovila globální závazek udržet nárůst průměrné globální teploty výrazně pod 2 °C ve srovnání s předindustriální úrovní a usilovat o omezení tohoto nárůstu na 1,5 °C. Vedle technických a finančních mechanismů klade důraz také na budování kapacit a zvyšování povědomí, vzdělávání, zapojování veřejnosti a sdílení informací. Tyto oblasti jsou součástí článku 12 dohody a později se staly jádrem programu „**Action for Climate Empowerment**“ (ACE), jejímž cílem je posílit zapojení všech členů společnosti do opatření v oblasti klimatu. ACE se zaměřuje na šest klíčových oblastí: vzdělávání o změně klimatu, zvyšování povědomí veřejnosti, odbornou přípravu, účast veřejnosti, přístup veřejnosti k informacím a mezinárodní spolupráci.

P2.2 OSN: Strategické rámce UNESCO a EHK OSN pro VUR

Klíčové sdělení: Mezinárodní rámce se věnují prioritám VUR do roku 2030, s důrazem na kvalitu, celoinstitucionální přístup, vzdělávání učitelů a podporu lokálních aktivit a spolupráce. Změna klimatu a participace mládeže jsou zdůrazňované jako průřezová témata.

Je nutné zmínit, že v prostředí mezinárodních institucí je od počátku tisíciletí patrný výrazný posun od environmentální či ekologické výchovy směrem VUR a GRV. Nositeli této agendy jsou především UNESCO a Evropská hospodářská komise OSN (EHK OSN). Obě instituce se v době příprav nového SP EVVO nacházejí přibližně v polovině implementace svých strategických rámců platných do roku 2030, které definují priority významné i pro rozvoj EVVO a VUR v České republice.

Implementační rámec Strategie EHK OSN pro vzdělávání pro udržitelný rozvoj na období 2021–2030 (EHK OSN 2022) navazuje na původní strategii EHK OSN z roku 2005 a stanovuje čtyři prioritní oblasti: (1) začlenění VUR do standardů kvality vzdělávání včetně důrazu na evaluaci; (2) celoinstitucionální přístup, kdy instituce fungují jako centra transformačního učení propojená s komunitami; (3) využití digitálního vzdělávání a informačních a komunikačních technologií pro podporu VUR; (4) rozvoj podnikavosti, inovací a zaměstnanosti mladých lidí v kontextu udržitelného rozvoje. Jako průřezová témata rámec zdůrazňuje klimatické vzdělávání a aktivní zapojení mládeže.

Rámec UNESCO VUR do roku 2030 (UNESCO 2019) označuje VUR za klíčový prvek kvalitního vzdělávání a zásadní předpoklad dosažení všech cílů udržitelného rozvoje (SDGs). Definuje tři transformační oblasti: (1) individuální transformaci – osobní angažovanost a kritické myšlení; (2) společenskou transformaci – řešení strukturálních příčin neudržitelného rozvoje a podpora solidarity a odolnosti; a (3) technologický pokrok – rozvoj ekologických a digitálních dovedností a schopnosti kriticky posuzovat technologická řešení. UNESCO rámec stanovuje pět prioritních cílů (viz tabulka 1), které dále konkretizuje ve své **Cestovní mapě VUR pro rok 2030** (UNESCO 2020).

Priority rámce UNESCO VUR pro 2030
Začlenění VUR do vzdělávacích politik i politik udržitelnosti, včetně mechanismů zajišťování kvality vzdělávání.
Transformace vzdělávacího prostředí s důrazem na celoinstitucionální přístup k udržitelnosti.
Budování kapacit vzdělavatelů pro efektivní výuku zaměřenou na udržitelnost.
Zmocňování a mobilizace mladých lidí, včetně jejich aktivní účasti v rozhodovacích procesech.
Akcelerace lokálních aktivit – podpora spolupráce mezi vzdělávacími institucemi a místními komunitami s cílem poskytovat praktické znalosti a postupy pro udržitelný rozvoj.

Tabulka 1: Priority rámce UNESCO VUR pro 2030

S cílem naplňovat tuto strategii založilo UNESCO platformu **Greening Education Partnership (GEP)**, neboli Partnerství pro ekologizaci vzdělávání. GEP sdružuje členské státy a řadu dalších zainteresovaných stran, od mezivládních institucí po občanskou společnost, akademický a soukromý sektor. Hlavním cílem GEP je transformovat vzdělávací systémy, aby účinně reagovaly na klimatickou krizi a podporovaly udržitelný rozvoj. Partneři se mohou zapojit do jedné nebo všech čtyř pracovních skupin: ozeleňování škol, kurikul, pedagogické přípravy a komunit. V těchto oblastech se připravují metodické materiály a standardy kvality, například standard pro zelené školy (školy usilující o celoškolní přístup k udržitelnosti).

P2.3 EU: Vzdělávání jako nástroj podpory dvojí zelené a digitální transformace

Klíčové sdělení: EU podporuje „učení v zájmu ekologické transformace a udržitelného rozvoje.“ Klade velký důraz na odbornou přípravu a rozvoj zelených dovedností jako nezbytných nástrojů dvojí ekologické a digitální transformace hospodářství EU.

Přestože Evropská unie (EU) nedisponuje přímými legislativními pravomocemi v oblasti vzdělávání, zásadním způsobem ovlivňuje směřování členských států prostřednictvím strategických rámců a financování vzdělávacích a rozvojových programů. Pro EU jsou environmentální vzdělávání, odborná

příprava, rekvalifikace a zvyšování kvalifikací (tzv. upskilling a reskilling) klíčovými nástroji pro naplňování environmentální a klimatické politiky. Základním dokumentem v této oblasti je **Zelená dohoda pro Evropu** (EK, 2019), která vytyčuje hlavní směr ekologické transformace evropské ekonomiky s konečným cílem dosáhnout klimatické neutrality do roku 2050.

Vzdělávání a odborná příprava jsou zde explicitně označeny jako klíčové nástroje k aktivnímu zapojení žáků, rodičů, učitelů i širší komunity do transformačních procesů. To reflektuje také **Doporučení Rady EU o učení v zájmu ekologické transformace a udržitelného rozvoje** (2022), které doporučuje členským státům učinit tento typ učení prioritou vzdělávacích politik a poskytnout širokou škálu vzdělávacích příležitostí ve formálním, neformálním i informálním prostředí všem věkovým kategoriím.

Zelená dohoda zároveň zdůrazňuje nutnost připravit systémy odborného a celoživotního vzdělávání na očekávané dynamické změny na trhu práce. EU klade ve svých dokumentech velký důraz na současný rozvoj zelených a digitálních dovedností jako nezbytných nástrojů tzv. **dvojit transformace** (twin transition) evropského hospodářství.

K podpoře této agendy EU vyvinula **GreenComp** (EK 2022), evropský rámec kompetencí pro udržitelnost, který definuje soubor znalostí, dovedností a postojů potřebných pro život v souladu s principy udržitelného rozvoje (Bianchi et al., 2022). V kontextu trhu práce je důležitá **ESCO taxonomie zelených dovedností** (EK 2022), která zahrnuje téměř 600 specifických kompetencí a znalostí označených jako „zelené“. ESCO přispívá ke společnému porozumění toho, jaké dovednosti jsou potřeba pro zelenou transformaci, a identifikuje, které kompetence jsou klíčové nebo volitelné v jednotlivých profesích. Pomáhá také zaměřit programy odborného vzdělávání a usnadňuje monitoring a statistické vyhodnocování změn na trhu práce.

Rada EU ve svých **Závěrech o dovednostech a kompetencích pro ekologickou transformaci** (Rada EU 2023) vyzývá členské státy k rozvoji klíčových kompetencí a kompetencí v oblasti udržitelnosti v rámci celoživotního učení na všech úrovních vzdělávání a ve všech typech vzdělávacích drah. Zdůrazňuje spolupráci soukromého a veřejného sektoru, podporu učitelů a školitelů a motivaci jednotlivců k zapojení se do vzdělávání. Významnou roli v procesu zelené transformace EU přisuzuje také univerzitám, které **Evropská strategie pro univerzity** (EK 2022) explicitně označuje za klíčové aktéry změn.

Nejnovější iniciativou v oblasti dovedností je **Unie dovedností** (EK 2025), ambiciózní plán EU do roku 2030, jehož pilířem je proaktivní rekvalifikace a zvyšování kvalifikací občanů v kontextu dvojí transformace. Mezi hlavní nástroje této iniciativy patří rozšiřování mikrocertifikátů (micro-credentials) jako flexibilních forem vzdělávání, posilování **Paktu pro dovednosti** pro získání kompetencí ve strategických sektorech, pilotní projekty **garance dovedností** poskytující ohroženým pracovníkům možnost získat nové kompetence, a podpora **evropských akademií dovedností**, které mají podnikům zajistit přístup k potřebným kompetencím pro ekologickou transformaci a naplnění cílů tzv. čisté průmyslové dohody.

Unie dovedností rovněž klade důraz na rozvoj základních gramotností a dovedností v oblastech **vědy, technologií, inženýrství a matematiky (STEM)**. **Strategický plán pro STEM vzdělávání** (EK 2025) vyzývá k posílení tohoto vzdělávání, včetně zvýšení jeho kvality a dostupnosti na všech úrovních. Dále usiluje o odstranění překážek, včetně rodových nerovností, a zajištění, aby vzdělávání v oblasti STEM odpovídalo rychle se měnícím potřebám evropské ekonomiky a společnosti.

Potřeby mladých lidí zohledňuje **Strategie EU pro mládež** (EK 2019), která usiluje o „stav společnosti, v níž jsou všichni mladí lidé aktivní a vzdělání v oblasti životního prostředí a schopni dosáhnout

pozitivních změn ve svém každodenním životě.” V době přípravy nového SP EVVO zahájila Evropská komise sérii strategických dialogů, jejichž cílem je vytvořit **Strategii mezigenerační spravedlnosti**, která má být přijata do konce roku 2025. Strategie by měla zajistit, aby zájmy současných i budoucích generací byly systematicky zohledňovány v politikách a legislativě EU (EK 2025). Tato témata byla již akcentována během českého předsednictví v Radě EU v roce 2022, zejména prostřednictvím závěrů Rady o podpoře mezigeneračního rozměru v oblasti mládeže, které přinesly inovativní podněty pro podporu mezigeneračního dialogu a sociální soudržnosti (MŠMT).

Na evropské úrovni je vhodné zmínit **Dublinkskou deklaraci – Evropskou deklaraci o globálním vzdělávání do roku 2050** (GENE 2022). Tato deklarace představuje závazky na evropské a národní úrovni a jejím cílem je mimo jiné zlepšení soudržnosti politiky v oblasti globálního vzdělávání a souvisejících oblastí a posílení meziřesortní spolupráce.

P2.4 Jaké jsou hlavní závěry z oblasti mezinárodních rámců pro přípravu SP EVVO?

Klíčové sdělení: *Panuje mezinárodní shoda na tom, že vzdělávání je jedním z klíčových nástrojů pro dosažení udržitelnosti. V kontextu mezinárodních strategií však již není výslovně zmiňována environmentální výchova, ale spíše výchova k udržitelnosti a v materiálech EU se objevuje nový výraz „učení pro ekologickou transformaci a udržitelný rozvoj“.*

Rok 2030 bude klíčovým mezníkem a lze očekávat zdůrazňování ještě větších ambicí v této oblasti. Na základě analýzy mezinárodních rámců byly definovány klíčové oblasti, jejichž rozvoj je zásadní pro budoucí směřování vzdělávání k udržitelnosti v ČR.

Světové společenství výrazně zaostává za naplňováním svých ambiciózních cílů v oblasti udržitelnosti a ochrany klimatu. Přestože je ještě brzy hodnotit celkový úspěch Agendy 2030, průběžné zprávy OSN upozorňují na **vážné opoždění při dosahování SDGs** (OSN 2024). Podobně alarmující je zpráva Světové meteorologické organizace (WMO), podle níž byla **v roce 2024 poprvé překročena hranice oteplení o 1,5 °C** ve srovnání s předindustriálním obdobím. Jak uvedla generální tajemnice WMO, „byť jeden rok s oteplením nad hranicí 1,5 °C neznamená, že jsou dlouhodobé teplotní cíle Pařížské dohody nedosažitelné, jedná se o jasný signál, že se zvyšují rizika pro náš život, ekonomiky i planetu“ (Mooney 2025). Je tedy pravděpodobné, že **urgence a tlak na implementaci environmentálních a udržitelných politik bude v příštích letech výrazně narůstat**.

Rok 2030 bude klíčovým mezníkem, kdy vyprší platnost řady mezinárodních strategických rámců. Lze očekávat intenzivní vyhodnocování dosavadního vývoje, kritickou reflexi naplňování stanovených cílů a tvorbu nových rámců s vyššími ambicemi a důrazem na efektivitu a měřitelné výsledky.

Postavení vzdělávání pro udržitelný rozvoj (VUR) jako klíčového zprostředkovatele Agendy 2030 bylo na globální úrovni znovu potvrzeno a posíleno. Nově také Rada EU definuje koncept **„učení v zájmu ekologické transformace a udržitelného rozvoje“** jako nezbytnou součást transformačních cílů Evropy. To zvyšuje legitimitu VUR napříč vzdělávací, environmentální i rozvojovou politikou. Pro přípravu nového SP EVVO a EP z toho vyplývá nejen **významná příležitost, ale i závazek systematicky rozvíjet potenciál EVVO (a VUR) jako účinných nástrojů pro dosažení širších společenských transformačních cílů**.

Na základě analýzy aktuálních strategických rámců OSN a EU lze identifikovat následující klíčové oblasti, jejichž význam bude v příštích letech nadále narůstat:

1. **Evaluace a zajišťování kvality VUR** včetně monitoringu kompetencí pro udržitelnost.
2. **Celoinstitutionální přístup** ke vzdělávání k udržitelnosti včetně standardů kvality v této oblasti.
3. **Technologický pokrok a dvojí transformace (twin transition)** – kritický a integrovaný přístup k digitálním a zeleným technologiím se souběžným rozvojem digitálních a environmentálních kompetencí.
4. **Rozvoj podnikavosti, inovací a podpora odborného vzdělání v kontextu transformace trhu práce**, s důrazem na zelené dovednosti, vyšší zapojení odborných škol a rozšíření programů rekvalifikace a zvyšování kvalifikací (reskilling a upskilling).
5. **Kritické zkoumání strukturálních příčin neudržitelného rozvoje**, posilování systémového myšlení a rozvoj aktivního občanství.
6. **Participace mladých lidí** v tvorbě politik a v rozhodovacích procesech, posilování jejich kompetencí k participaci.
7. **Klimatické vzdělávání** v souladu s agendou Action for Climate Empowerment (ACE) včetně přístupu veřejnosti ke kvalitním, relevantním a srozumitelným informacím.
8. **Lokální akce** a intenzivní spolupráce vzdělávacích institucí s místními komunitami.
9. **Budování kapacit pedagogů** a jejich systematická příprava na efektivní vzdělávání pro udržitelnost.
10. **Celoživotní vzdělávání** jako nezbytná podmínka úspěšné ekologické a digitální transformace. Součástí je propojení **formálního, neformálního a informálního vzdělávání** k posilování environmentální gramotnosti a kompetencí potřebných k udržitelnému rozvoji.
11. **Mezigenerační spravedlnost** jako nový trend v evropských politikách, zdůrazňující začlenění potřeb a zájmů současných i budoucích generací a podporu mezigeneračního dialogu a sociální soudržnosti.

P2.5 Národní strategie

Klíčové sdělení: V souladu s mezinárodními doporučeními má EVVO v ČR pevné strategické ukotvení. Díky své průřezové povaze je zahrnuto nejen v environmentálních a vzdělávacích politikách, ale i v dalších sektorových strategiích.

Úloha vzdělávání při řešení globálních výzev je explicitně reflektována také v **Programovém prohlášení vlády ČR**, jež se přihlásila k podpoře „environmentálního vzdělávání a výchovy, především s ohledem na systémové uplatnění tzv. klimatického vzdělávání ve školách a pro veřejnost“ (Vláda ČR 2023).

VUR se promítá do **Strategického rámce ČR 2030** (MŽP 2022, akt. 2024), který stanovuje dlouhodobé priority České republiky s výhledem do roku 2050 a operacionalizuje národní závazky vyplývající z SDGs. Vize tohoto strategického rámce v oblasti vzdělávání zní: „Vzdělávání rozvíjí individuální potenciál jedinců a jejich schopnost zvládat i ovlivňovat změny, podporuje soudržnou společnost orientovanou na udržitelný rozvoj.“

Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ (MŠMT ČR 2020) tuto vizi dále konkretizuje. Klíčovým cílem je zde „jedinec vybavený základními a nepostradatelnými kompetencemi, motivovaný využít svůj potenciál v dynamicky se měnícím světě jak ve prospěch vlastního rozvoje, tak s ohledem na druhé a ve prospěch rozvoje celé společnosti.“ Ve strategické linii věnované proměně obsahu, způsobu a hodnocení vzdělávání se klade důraz na integraci principů udržitelného rozvoje do vzdělávání. V souladu s cílem SDG 4.7 by si měly všechny vzdělávané osoby osvojit znalosti a dovednosti nezbytné k prosazování udržitelného rozvoje. Strategie dále zahrnuje plán revize rámcových vzdělávacích programů (RVP), a to i pro odborné vzdělávání, s cílem začlenit témata udržitelného rozvoje a odpovědného občanství. V souladu s mezinárodními trendy se také zdůrazňuje rostoucí význam celoživotního vzdělávání s důrazem na VUR, občanské vzdělávání a digitální kompetence.

Implementačním dokumentem Strategie vzdělávací politiky ČR je **Dlouhodobý záměr rozvoje vzdělávání ČR na období 2023–2027** (MŠMT ČR 2023). Tento dokument definuje základní tendence a cíle vzdělávací politiky, uvádí konkrétní opatření na národní úrovni a vymezuje prostor pro jejich realizaci na úrovni krajů. VUR je zde pojímáno jako průřezové téma v rozvoji regionálního školství. Krajům se doporučuje začlenit toto téma do svých dlouhodobých záměrů, podporovat školy a školská zařízení v jeho implementaci a podílet se na dekarbonizaci škol. Školám je konkrétně doporučeno zavádět celoškolské přístupy k udržitelnosti a principy místně zakotveného učení. Dokument rovněž zdůrazňuje holistické pojetí VUR a jeho propojení s klimatickým vzděláváním, rozvojem mediální gramotnosti a kritického myšlení.

Ve **Státní politice životního prostředí ČR 2030 s výhledem do roku 2050** (MŽP ČR 2021) je EVVO vnímáno jako průřezový nástroj pro provádění politiky životního prostředí. Obdobný přístup k EVVO se odráží také v dalších sektorově-specifických environmentálních politikách, jako jsou **Strategie ochrany biologické rozmanitosti** (MŽP ČR 2016), **Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR** (MŽP ČR 2021) či **Státní program ochrany přírody a krajiny ČR 2020–2025** (MŽP ČR 2020). Posledně jmenovaný dokument usiluje také o posilování kladného vztahu veřejnosti k přírodě a krajinně, zlepšení porozumění významu jejich ochrany a zvýšení příležitostí pro kontakt lidí s přírodou.

Další strategie enviroresortu pak explicitně volají po intenzivnějším začlenění svých hlavních témat do vzdělávacího procesu. **Strategický rámec cirkulární ekonomiky ČR 2040** (MŽP ČR 2021) usiluje o dlouhodobé a systematické začlenění cirkulární ekonomiky do vzdělávání, **Koncepce ochrany před následky sucha pro území ČR 2023–2027** (MŽP ČR 2023) motivuje k integraci témat změny klimatu a jejich dopadů a **Politika ochrany klimatu ČR** (MŽP ČR 2017) zdůrazňuje nutnost začlenit problematiku snižování emisí a snižování energetické a materiálové náročnosti ekonomiky do vzdělávacích obsahů.

Důležitým strategickým dokumentem je také **Aktualizovaná koncepce výzkumu, vývoje a inovací Ministerstva životního prostředí 2016–2035 s výhledem do roku 2050** (MŽP ČR 2023). V tematické oblasti „environmentálně příznivá společnost“ stanovuje cíl rozvíjet znalostní základnu pro udržitelný rozvoj, ekologickou výchovu a podporovat takové chování jednotlivců a společnosti, které zabrání zhoršování životního prostředí, ztrátě biodiverzity a neudržitelnému využívání přírodních zdrojů.

Vzhledem ke svému průřezovému charakteru se EVVO a VUR objevují rovněž ve strategických materiálech dalších ministerstev. Nutno zmínit **Strategii globálního rozvojového vzdělávání a osvěty o globálních souvislostech** (MZV 2019), jejímž cílem je „zajistit všem občanům ČR přístup k informacím o globálním rozvoji, motivovat je k aktivnímu přístupu při řešení globálních výzev a vybavit je potřebnými kompetencemi, které jim pomohou podílet se na udržitelném rozvoji světa.“

Koncepce rozvoje venkova (MMR ČR 2019) zdůrazňuje nezastupitelnou „roli EVVO vzhledem k současným klimatickým změnám, a to zejména v lokálním měřítku v oblasti péče o místo bydliště a budování vztahu k němu.“ Rozvoj vztahu k místu akcentuje také **Politika architektury a stavební kultury ČR** (MMR 2022). Ačkoli **Strategie spotřebitelské politiky** (MPO 2021) EVVO explicitně nezmiňuje, obsahuje opatření zaměřená na informování a podporu spotřebitelů směrem k udržitelné spotřebě, čímž tematicky EVVO rovněž podporuje.

P2.6 Jaké jsou hlavní závěry z oblasti národních strategií pro přípravu SP EVVO?

Klíčové sdělení: Úspěšnost implementace EVVO v ČR vyžaduje efektivní meziresortní spolupráci, nastavení jasných a měřitelných cílů a schopnost pružně reagovat na změny strategického prostředí.

EVVO a VUR jsou průřezově začleněny do řady strategických vládních dokumentů. Tento průřezový charakter však vyžaduje **účinnou koordinaci** a řízení, aby prioritní oblasti a příslušná opatření nebyly jen formálně zmíněny, ale byly také efektivně implementovány, a **aby nedocházelo k fragmentaci úsilí, duplicitě opatření či neefektivnímu využívání zdrojů**.

Analýza ukázala, že současné strategické dokumenty a jejich akční plány často neobsahují u opatření spojených s EVVO **jasně definované indikátory**, což může komplikovat plánování, implementaci i následnou evaluaci dosažených výsledků.

Během platnosti nového SP EVVO se předpokládají, podobně jako na mezinárodní úrovni, **aktualizace a revize** relevantních národních strategií a rámců. Je nutné zajistit prostor pro průběžné vyhodnocování, přizpůsobování a začleňování nových cílů, priorit a přístupů, které se v průběhu implementace objeví.

P3 Megatrend ohrožení demokracie

Klíčové sdělení: Demokratické společnosti čelí narůstajícím tlakům. Oslabuje se důvěra občanů v politickou reprezentaci, ve světě se zužuje prostor pro občanské zapojení, což zásadně ovlivňuje i vzdělávací prostředí a společenskou soudržnost.

Jedním z výrazných globálních megatrendů je narůstající ohrožení demokracie a důvěry v demokratické instituce. Podle zprávy *ESPAS Global Trends to 2040* (Evropský parlament et al. 2024) čelí demokratické systémy trvalému tlaku – oslabuje se nezávislost médií, soudnictví a občanských svobod, přibývají snahy o podkopávání volebních procesů i veřejné debaty. Economist Intelligence Unit (2025) píše o „recesi demokracie“, která trvá již od roku 2007. V roce 2024 žila více než třetina světové populace pod autoritářskými režimy a pouze 6,6 % v tzv. plně demokratických státech. Česká republika mezi ně patří – dle Indexu demokracie 2024 jí náleží 23. místo ze 167 zemí (EIU 2025).

Přestože většina lidí nadále považuje demokracii za nejlepší formu vlády (Čadová 2024), roste nespokojenost s tím, jak funguje v praxi. Jak píše STEM (2025), lidé vyjadřují spíše zklamání z toho, jak demokracii „procesuje“ současná politická reprezentace, s fungováním demokracie je nespokojeno přibližně 60 % veřejnosti. Podle EIU (2025) tuto frustraci způsobují tři hlavní faktory: **klesající důvěra ve vládu a instituce, selhávání politických stran při skutečném zastupování zájmů občanů a deficit občanské účasti a reprezentace.**

Tyto příčiny se často pojí s ekonomickými a sociálními faktory, zejména s narůstajícími nerovnostmi. V českém kontextu potvrzuje tento obraz i analýza STEM (2024): veřejnost za hlavní problémy vývoje po roce 1989 označuje rostoucí sociální rozdíly a příjmové nerovnosti, často spojované s kritikou morálky ve společnosti.

Podle průzkumu OECD (2024) o hybných silách důvěry ve veřejné instituce důvěřuje národní vládě pouze 19 %, nejméně ze zkoumaných OECD zemí a výrazně pod jejím průměrem 39 %. Důvěru v parlament má pouze 20 % a v politické strany jen 14 % dotazovaných. Jen 17 % Čechů věří, že vláda zohledňuje vstupy z veřejných konzultací, téměř o polovinu méně než průměr OECD (32 %). Nízkou důvěru ve vládu a parlament prokázal také Eurobarometr 102, podle kterého jim důvěřuje jen

přibližně pětina dotazovaných. Pozitivní obraz EU sdílí jen 27 % respondentů, oproti 44 % průměru EU, nicméně více než polovina z nich hodnotila budoucnost EU spíše pozitivně (EK 2024).

Obraz společnosti ale není jednostranně pesimistický. Podle STEM (2025) je se svým osobním životem spokojeno 83 % lidí, dvě třetiny hodnotí rok 2024 jako osobně úspěšný a polovina vstupuje do roku 2025 s nadějí, což je nejvíce za poslední tři roky. Jen čtvrtina však považuje rok 2024 za úspěšný z celospolečenského pohledu, což ilustruje známý rozpor mezi individuální spokojeností a kolektivní skepsí.

P3.1 Jak může megatrend ohrožení demokracie ovlivnit EVVO?

Klíčové sdělení: Oslabování demokracie představuje riziko i pro EVVO, které by mělo akcentovat participaci v demokratických procesech a spravedlivou transformaci.

EVVO je úzce propojena s hodnotami demokratické společnosti. Toto spojení je reflektováno i v kompetenčních rámcích jako GreenComp, kde se mezi znalostními vzdělávacími cíli objevuje „spolupráce s ostatními na podpoře přírody a spravedlnosti vyžaduje respekt k demokracii“ či dovednostní cíl „zapojení se do demokratického rozhodování a občanských aktivit pro udržitelný rozvoj“ (Bianchi et al. 2022). Trendy oslabující demokracii mohou mít přímé dopady na rozsah, kvalitu i společenskou relevanci EVVO. Mezi hlavní rizika patří:

- Ztráta důvěry ve veřejné instituce a jejich iniciativy, včetně těch, které systematicky podporují EVVO.
- **Růst dezinformací a polarizace společnosti**, oslabující schopnost vést věcný, respektující dialog o udržitelnosti.
- **Redukce prostoru pro občanskou participaci**, která je klíčovou součástí metod EVVO i učení pro změnu.
- **Zvýšené riziko vnímání EVVO jako ideologického**. Je třeba si uvědomovat, že část společnosti může vnímat EVVO jako jednostranně ideologické, je proto důležité v programech důsledně zohledňovat otevřenost, dialog a respekt k názorové pluralitě.
- **Nerovnost a spravedlnost jako klíčová témata** – EVVO již reaguje na rostoucí potřebu sociální spravedlnosti, ale je důležité nadále posilovat tematiku environmentální spravedlnosti, spravedlivé transformace a citlivě reagovat na nepříznivé nálady ve společnosti.

Nový SP EVVO může tyto souvislosti reflektovat a cíleně **posilovat propojení mezi občanským vzděláváním a EVVO**, včetně **synergií mezi kompetenčními rámci GreenComp** (Bianchi et al. 2022) a **Kompetencemi pro demokratickou kulturu** (Barrett 2016).

P4 Megatrend geopolitické recese

Klíčové sdělení: Geopolitická recese oslabuje mezinárodní spolupráci a obrací pozornost k bezpečnostním otázkám. Existuje riziko, že udržitelnost a vzdělávání budou odsunuté na okraj politických priorit, pokud nebude prokázán jejich přínos ke společenské odolnosti.

Podle WEF vstupujeme do éry geopolitické recese, která zahrnuje **slábnoucí mezinárodní spolupráci, ztrátu důvěry v multilaterální instituce a růst unilateralismu**. Jak uvádí WEF (2025), „rostoucí vakuum v zajišťování globální stability na multilaterální úrovni povede k tomu, že vlády budou stále více přebírat otázky bezpečnosti do vlastních rukou.“

Tento vývoj doprovází i konec tzv. „mírové dividendy“, tedy období, kdy mnohé státy po konci studené války snižovaly výdaje na obranu (OECD 2025). S rostoucím počtem ozbrojených konfliktů však dochází k jejich opětovnému navyšování. V České republice vláda v březnu 2025 schválila postupné zvýšení výdajů na obranu až na 3 % HDP do roku 2030, což reflektuje i širší evropský trend (MO ČR 2025).

Jak upozorňuje WEF (2025), „**rozpočty na obranu mohou být upřednostňovány před jinými dlouhodobými investicemi, čímž se ohrožuje financování oblastí jako je zdravotnictví, vzdělávání a infrastruktura.**“ Důsledky ozbrojených konfliktů však sahají dál než jen do veřejných rozpočtů. Jak upozorňuje OECD (2025): „**Válka nepředstavuje pouze ztráty na životech a obživě, ale má hluboký a dlouhodobý dopad na duševní zdraví a celkovou pohodu** – zejména u zranitelných skupin, jako jsou děti.“ To je významné i v českém kontextu – v MŠ, ZŠ a SŠ dnes studuje přibližně 50 tisíc žáků, kteří jsou uprchlíky z Ukrajiny (MŠMT 2024), jejichž potřeby vyžadují specifickou pedagogickou i psychologickou podporu.

P4.1 Jak může megatrend *geopolitické recese* ovlivnit EVVO?

- **Zesílení důrazu na bezpečnost může vytlačit témata udržitelnosti z politických a rozpočtových priorit.** EVVO může hrozit marginalizace, pokud nebude zřejmý její přínos pro odolnost společnosti.
- Potenciální riziko, že **EVVO bude vnímána jako „luxusní agenda“**, nikoli jako součást strategického budování společenské odolnosti.
- **Posilování národně orientovaného narativu může oslabovat důraz na globální odpovědnost a solidaritu**, případně klimatickou spravedlnost, které jsou aktuálně vyzdvihované v EVVO programech.

2.4 Ekonomický kontext

E1 Jakým způsobem je EVVO v ČR financováno?

Klíčové sdělení: *Financování EVVO v ČR je vícezdrojové a víceúrovňové. Rozhodující roli pro zajištění podpory a dalšího rozvoje hrají veřejné zdroje pocházející z evropských i státních prostředků, které jsou distribuované z velké části formou dotačních programů. Veřejné zdroje doplňují zdroje soukromé ve formě přímých plateb za služby EVVO či firemní a nadační podpory.*

Velká část služeb EVVO má **charakter veřejně prospěšných služeb**, které vyžadují podporu z veřejných rozpočtů, neboť nejsou plně financovatelné pouze ze soukromých zdrojů (např. přímými platbami klientů nebo dary). Financování probíhá různými formami, včetně přímých plateb, darů, ale především prostřednictvím dotačních programů a přímých příspěvků z veřejných rozpočtů, které se snaží podporovat jak jednorázové projekty, tak systematickou činnost. Nejdůležitějšími veřejnými zdroji podpory EVVO jsou zdroje mezinárodních a zahraničních institucí, státní rozpočet a fondy spolu s rozpočty krajských a místních samospráv.

E1.1 Veřejné zdroje financování – mezinárodní

Zdroje mezinárodních a zahraničních institucí sehrály historicky významnou roli při budování kapacit, rozvoji inovací a mezinárodní spolupráci v EVVO, které i nadále představují důležitý, byť spíše doplňkový zdroj, nikoli však jako zdroj pro trvalé průběžné financování základního provozu. V roce 2025 jsou relevantní zejména **fondy Evropské unie**:

- **Národní plán obnovy (NPO):** Financovaný z jednorázového nástroje Next Generation EU, je plánem reforem a investic ČR ke zmírnění dopadů pandemie COVID-19 a znovunastartování ekonomiky, včetně investic v oblasti vzdělávání a zelené transformace (SFŽP 2025). Část prostředků se poskytuje přes Národní program Životní prostředí (NPŽP), kde byly významným stimulem výzvy na podporu EVVO a výukových programů o změně klimatu (výzvy č. 6/2022 a č. 2/2023) s alokací více než 320 mil. Kč. NPO přes NPŽP podporuje také programy energetické osvěty a poradenství. Dalším příkladem je komponenta NPO pro zelené dovednosti a udržitelnost na VŠ, v gesci MŠMT, která rozděljuje 960 mil. Kč českým vysokým školám na tvorbu nových akreditovaných programů, předmětů, kurzů celoživotního vzdělávání a také strategické plánování v oblasti udržitelnosti (MŠMT 2024).
- **Dlouhodobé (pravidelně vyhlášené) tematické programy a fondy EU** jako součást víceletého finančního rámce EU (aktuálně 2021-2027):
 - **Program Erasmus+**, který ve svém programovém období 2021–2027 uvádí environmentální udržitelnost jako jednu z horizontálních priorit, podporuje mezinárodní spolupráci a mobilitu ve všech sférách vzdělávání, v odborné přípravě a v oblasti sportu a mládeže.
 - **Evropský sbor solidarity (ESC)**, nabízí mladým ve věku 18-30 let příležitost poskytovat pomoc potřebným a podílet se na řešení společenských i environmentálních problémů. Podobně jako Erasmus+, také ESC má udržitelnost jako prioritu.
 - **Program LIFE** podporuje větší projekty, které se věnují ochraně přírody a krajiny, klimatu a přechodu na cirkulární a klimaticky-neutrální hospodářství. Přednost mají projekty, které tyto problémy řeší dosud nevyzkoušenými postupy, které se mohou rozšířit do různých krajin. Součástí projektů LIFE jsou často EVVO aktivity, které vzdělávají o konkrétní výzvě a řešení, kterému se projekt věnuje.
 - **Program Horizon** podporuje vědu a výzkum včetně oblasti vzdělávání a oblasti životního prostředí, součástí projektů jsou i aktivity EVVO.
 - **DEAR** podporuje rozvojovou spolupráci, včetně témat GRV.
- **Kohezní fondy EU** jako součást víceletého finančního rámce EU (aktuálně 2021-2027)
 - **Program Interreg** podporuje přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráci. Ochrana přírody a krajiny, změna klimatu patří mezi programové priority a EVVO je podporovaným opatřením.
 - Hlavním a klíčovým mechanismem pro distribuci evropských prostředků v ČR je **systém Operačních programů (OP)**. Ty jsou stěžejním nástrojem pro čerpání z Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF) v daném programovém období (aktuálně 2021–2027). Tyto programy, připravované a řízené na národní úrovni (gesčními ministerstvy), fungují na principu spolufinancování z EU a národních zdrojů a podporu poskytují prostřednictvím tematicky zaměřených výzev k předkládání projektů. Pro oblast EVVO jsou aktuálně klíčové zejména Operační program Životní prostředí (OPŽP, viz dále v části o státních zdrojích) a Operační program Jan Amos Komenský (OP JAK, viz dále v části o státních zdrojích).

Omezením je jednorázovost konkrétních výzev a u operačních programů z ESIF také dlouhá období bez výzev po vyčerpání prostředků alokovaných pro dané období a před schválením operačních programů pro nová období. Zásadním problémem do budoucna je, že jde o prostředky alokované v posledním zatím schváleném rozpočtovém období 2021-2027, které už jsou z velké části vyčerpány či schváleny na konkrétní projekty a možnosti a rozsah financování na období po roce 2028 se teprve řeší na úrovni EU, lze však předpokládat, že budou celkově výrazně omezenější, a se zúžením a významnými změnami priorit.

Vedle fondů EU hrají v posledních letech vcelku významnou roli v podpoře EVVO i fondy EHP a Norska a v některých konkrétních tématech a regionech Švýcarské fondy. Čerpání z posledních zatím schválených období těchto fondů v letech 2024 a 2025 začínají prvními výzvami.

E1.2 Veřejné zdroje financování – státní rozpočet a fondy

Státní rozpočet a státní fondy by měly zajišťovat stabilní základ financování EVVO. **Historicky i v současnosti je zásadní finanční podpora MŽP ČR**, která se poskytuje hlavně přes **Státní fond životního prostředí (SFŽP)**. Ten získává prostředky především z plateb za znečišťování životního prostředí, ze splátek poskytnutých půjček a jejich úroků, státního rozpočtu a již zmiňovaných evropských zdrojů. Prostředky rozdělují přes více programů, přičemž pro EVVO jsou klíčové **Národní program životního prostředí (NPŽP)** a **OPŽP**.

Během období realizace SP EVVO 2016-2025 bylo z NPŽP vyhlášeno 18 výzev s celkovou alokací necelých 1,3 mld. Kč (informace aktuální k březnu 2025). Důležité je však poznamenat, že dvě výzvy (č. 6/2022 a 2/2023) na podporu klimatického vzdělávání poskytly prostředky z NPO. Podpořeny byly různé typy aktivit, včetně ozdravných pobytů dětí v přírodě s environmentálním vzdělávacím programem, tematické kampaně či budování přírodních zahrad u škol a vzdělávacích zařízení.

Je důležité vyzdvihnout, že NPŽP vyhláší jistý typ výzev periodicky. Příkladem jsou výzvy typu **Národní síť EVVO** (výzvy č. 5/2018, 1/2020, 7/2022), na ně navazující a rozsah podpory významně rozšiřující výzva č. 18/2024 **Institucionální podpora ekocenter** s alokací 220 mil. Kč a výzvy **Pilíře EVVO** (výzvy č. 4/2018, 1/2021, 11/2024). Z výzev Národní síť EVVO se opakovaně podporovaly denní i pobytové ekologické výukové programy (EVP) pro děti, mládež a vzdělavatele. Výzva Institucionální podpora ekocenter rozšířila podporu programů po vzdělavatele i na další profesní skupiny, zahrnuje nově podporu osvětových akcí pro veřejnost a zejména nově i podporu dlouhodobé činnosti certifikovaných ekocenter s kvalifikovanými lektory. Z výzev Pilíře EVVO se podporují dlouhodobé environmentálně vzdělávací programy s nadregionálním dopadem, rozvoj kompetencí a strategicko-metodického zázemí pro interpretaci přírodního dědictví a celorepublikové a nadregionální akce, soutěže a festivaly.

OPŽP v uplynulých letech podpořil rozvoj a modernizaci EVVO infrastruktury, vzdělávacích environmentálních center (výzvy č. 18/2022, 65/2024). Kromě toho OPŽP vyhláší výzvy v různých oblastech (zdroje, energie, klima, voda, odpady, příroda), které podporují například opatření v oblasti energetické účinnosti a snižování emisí skleníkových plynů nebo opatření k předcházení vzniku a oddělení sběru odpadů ve veřejných budovách, včetně škol.

Stabilním programem přímo z rozpočtu MŽP je **Program na podporu projektů NNO**, jehož součástí je i podpora aktivit EVVO.

V neposlední řadě je důležité zmínit podporu, kterou MŽP v souladu s SP EVVO 2016-2025 poskytuje na základě **smlouvy o dlouhodobé spolupráci se sítí středisek ekologické výchovy Pavučina, z.s.**, za účelem podpory poskytovatelů EVVO ve zvyšování kvality a dostupnosti své činnosti a nabízených služeb.

V posledních letech má ve finanční podpoře sílící roli MŠMT ČR, zejména prostřednictvím evropského **Operačního programu Jan Amos Komenský (OP JAK)**, který umožňuje financovat rozvoj kompetencí žáků i pedagogů v oblasti udržitelnosti a environmentálních témat. Některé aktivity EVVO byly také podpořeny v rámci **Programů státní podpory práce s dětmi a mládeží pro nestátní neziskové organizace**.

Podporu pro tematicky specifické projekty související s EVVO mohou poskytovat i další resorty. Příkladem je MZV ČR, které prostřednictvím České rozvojové agentury podporuje globální vzdělávání,

nebo MMR ČR, která poskytuje kromě jiného také podporu NNO v oblasti udržitelného rozvoje regionů (tj. EVVO dospělých a profesních cílových skupin). **Průřezový charakter environmentálních témat otevírá potenciál pro získání podpory i z dalších resortů, které postupně integrují environmentální aspekty (tzv. „ozelenění“) do svých agend a dotačních titulů.**

E1.3 Veřejné zdroje financování – podpora z rozpočtu krajů

Kraje financují pracovní úvazky zaměstnanců, kteří jsou pověřeni koordinací agendy EVVO. Mezi jednotlivými kraji však existují rozdíly v rozsahu této práce – **některé kraje vyčleňují pro EVVO pouze částečný pracovní úvazek, jiné zajišťují více plných úvazků.**

Dále kraje podporují v různé míře EVVO prostřednictvím dotačních programů, provozních dotací a účelových příspěvků svým přímo řízeným organizacím, příspěvků dalším subjektům EVVO či objednávek služeb EVVO. Výše této neinvestiční podpory, kterou kraje poskytují, se významně liší: „**v roce 2023 se pohybovala od 1,1 milionu Kč až po více než 58 milionů Kč**“ (SSEV Pavučina, z. s., 2024). Tato výše není přímo úměrná velikosti či rozpočtu kraje, ale spíše závisí na historickém vývoji, aktivitě aktérů v kraji a významu, jaký EVVO přikládá vedení kraje. Vybrané kraje poskytují rovněž investiční prostředky ze svých rozpočtů – v roce 2023 je poskytlo šest krajů na různé projekty, například na školní zahrady, zelené plochy nebo pořízení fotovoltaické elektrárny pro příspěvkovou organizaci (SSEV Pavučina, z. s., 2024).

E1.4 Soukromé zdroje financování

Soukromé zdroje doplňují veřejné finance a jejich diverzita roste. Patří sem především **přímé platby klientů**. Často se jedná o poplatky za účast na vzdělávacích programech, kurzech, pobytových akcích, kroužcích, vstupné a za další služby, které pokrývají část nákladů poskytovatelů EVVO.

Podporu na konkrétní projekty poskytují také **nadace a nadační fondy** (např. Nadace Partnerství, Nadace Via) a také **firemní nadace**, které často mají environmentální nebo vzdělávací grantové programy.

Podporu poskytují také podnikatelské subjekty, a to přímo formou **darů, sponzoringu** konkrétních akcí nebo v rámci svých strategií společenské odpovědnosti (CSR) a ESG strategií (nebo strategií udržitelnosti), které reagují na environmentální, sociální a manažerské dopady fungování firem (např. podpora EVVO projektů v komunitě nebo v oboru, ve kterém působí).

Využívána je také podpora **individuálních dárců** (fyzických osob), často na podporu konkrétních organizací nebo kampaní, a stále populárnější je i **crowdfunding**, tedy sbírky od veřejnosti na specifické projekty prostřednictvím online platform, jakými jsou například darujme.cz či gibt.cz. Někdy se organizace zapojují do kombinace firemní podpory a crowdfundingu. Přestože rozsah téhle formy podpory je v porovnání s veřejnými zdroji spíše marginální, představuje prostor pro zlepšení v rámci budování vztahů EVVO organizací s komunitami, ve kterých působí. Aktivní zapojení individuálních dárců může podpořit důvěru a pocit sounáležitosti s iniciativami, které podporují. Tyto zdroje navíc často poskytují větší flexibilitu pro realizaci inovativních nebo menších projektů, které by z rozsáhlých institucionálních grantů získávaly podporu obtížněji a odrážejí zájem a ochotu veřejnosti podpořit EVVO zdola.

Do budoucna bude nezbytné zhodnotit potenciál dalších inovativních zdrojů financování, jako jsou impaktové investování, zelené bankovníctví či zelené dluhopisy. Tyto nástroje vyžadují začlenění výraznějších prvků byznysového uvažování do poskytování EVVO, což s sebou přináší i určité výzvy. Nicméně lze předpokládat, že jejich význam v budoucnu výrazně poroste. Jejich efektivní využití bude úzce spojeno se strategickou spoluprací se soukromým sektorem. Zahraniční praxe navíc naznačuje

možnosti experimentování s různými kolektivními formami (například v České republice historicky družstvy), které úspěšně propojují ekonomické a společenské oblasti, včetně dosahování cílů EVVO.

E1.5 Podněty z oblasti financování EVVO pro období 2026–2035

- **Zajištění kontinuity a udržitelnosti financování po roce 2027:**
 - Současné hlavní programové období EU fondů (včetně OP JAK, OPŽP a dalších relevantních ESIF programů) končí v roce 2027. Národní plán obnovy (NPO) je dočasným nástrojem.
 - Je třeba počítat s možným poklesem celkového objemu dostupných prostředků z EU pro ČR v příštím programovém období (v důsledku relativního bohatnutí ČR v rámci EU a změn ve finančních prioritách EU) a s ukončením financování z NPO.
 - Státní program EVVO může klást důraz na posilování a diverzifikaci národních, krajských, místních a soukromých zdrojů financování. Může navrhnout mechanismy pro zajištění stability a dlouhodobé udržitelnosti financování klíčových struktur a programů EVVO i bez masivních externích zdrojů, nebo alespoň identifikovat, jaké zdroje budou pro příští období klíčové.
- **Meziresortní koordinace a komplementarita financování:**
 - EVVO je relevantní pro agendu více ministerstev (MŽP, MŠMT, MMR, MZV, MZe atd.), z nichž každé může mít své dotační tituly. Existuje riziko duplicit, ale i příležitost pro synergie.
 - Státní program EVVO může doporučit nebo iniciovat mapování a analýzu dotačních a dalších podpůrných mechanismů relevantních pro EVVO napříč všemi klíčovými resorty. Na základě toho může navrhnout způsoby koordinace a zajištění komplementarity podpory, aby prostředky byly využívány co nejefektivněji a nedocházelo k překryvům nebo výrazným mezerám.
- **Hodnocení efektivity financování:**
 - Pro strategické řízení je klíčové vědět nejen *kolik* peněz se vynakládá, ale i *s jakým efektem*. Strategie může zahrnout cíl nebo aktivitu zaměřenou na **periodické hodnocení efektivity a účinnosti finanční podpory EVVO z různých veřejných (případně i soukromých) zdrojů**. Toto hodnocení by nemělo sledovat jen objem peněz, ale především dosahované výsledky a dopady podpořených aktivit ve vztahu k cílům SP EVVO. Výsledky by měly sloužit k optimalizaci financování v dalších letech.
- **Strategická spolupráce se soukromým sektorem:**
 - Soukromé zdroje hrají doplňkovou, avšak důležitou roli. Jejich potenciál nemusí být plně využit, pokud soukromí dárci a nadace neznají priority a potřeby systému EVVO. Státní program EVVO může navrhnout **způsoby, jakými může veřejná správa, a především MŽP jako garant EVVO, aktivně a systematicky podporovat komunikaci se soukromými dárci a nadacemi ohledně jejich zapojení do podpory EVVO** (a to jak přímou komunikací, tak podporou komunikace s nimi ze strany poskytovatelů EVVO).
 - Předmětem komunikace by mohlo být představení priorit SP EVVO, diskuse o potřebách systému, hledání možností pro strategická partnerství, sdílení zkušeností a cílenější směřování soukromých prostředků do oblastí, kde mohou být nejefektivněji využity (např. podpora inovací, podpora specifických cílových skupin či regionů s nižší podporou z veřejných zdrojů).

E2 Jaká je ekonomická motivace podpory EVVO?

Klíčové sdělení: Ekonomická motivace podpory EVVO vychází z jeho potenciálu přispívat k prevenci budoucích nákladů, efektivnímu využívání zdrojů a podpoře zaměstnanosti v zelené ekonomice.

Ačkoliv jsou environmentální a vzdělávací přínosy EVVO obecně uznávané, pro komplexní zdůvodnění jeho podpory je důležité pracovat i s promyšleným argumentáři ekonomických benefitů. Je však třeba přiznat, že standardizované analýzy přímé ekonomické návratnosti investic do EVVO programů nejsou v České republice běžnou praxí.

Důvodem může být metodologická náročnost takového hodnocení, dlouhodobá a často nepřímá povaha dopadů a skutečnost, že primárním cílem EVVO není generování finančního zisku, ale spíše vytváření širších společenských a environmentálních hodnot, jejichž ekonomický přínos se obtížně přímo vyčísluje. Následující argumenty se proto zaměřují především na potenciál EVVO přispívat k ekonomické prosperitě a stabilitě skrze tyto širší, často preventivní a systémové efekty:

Prevence budoucích nákladů: Vzhledem k tomu, že environmentální rizika patří podle *WEF Global Risks Report 2025* mezi nejzávažnější výzvy příštího desetiletí, mohou investice do EVVO snižovat budoucí výdaje spojené s řešením environmentálních škod, zdravotních a dalších společenských dopadů. Prevence prostřednictvím vzdělávání může z dlouhodobého hlediska být ekonomicky výhodnější než následná náprava.

Úspory a efektivní využívání zdrojů: EVVO podporuje znalosti a dovednosti vedoucí k efektivnímu nakládání se zdroji, omezení spotřeby a snižování nákladů domácností i institucí. S očekávaným vývojem technologií a snižováním nákladů na environmentálně šetrná řešení (např. obnovitelné zdroje energie, cirkulární technologie) může environmentální gramotnost představovat důležitou konkurenční výhodu. Ta nespočívá jen v následných ekonomických úsporách, ale především ve schopnosti plně využít potenciál těchto nových technologií a přispět k rychlosti jejich zavádění do praxe.

Zvyšování efektivity veřejných služeb: Informovaná a environmentálně šetrně se chovající populace může přispět ke snížení nákladů na veřejné služby, jako např. odpadové či vodní hospodářství. EVVO posiluje kompetence vedoucí k efektivnějšímu využívání veřejných zdrojů a infrastruktur.

Podpora zaměstnanosti v zelené ekonomice: Zelené dovednosti, jak ukazujeme v části k strategickému prostředí, jsou nezbytné v kontextu hospodářské transformace EU. Roste poptávka po nových profesích a kvalifikacích v oblasti udržitelnosti.

Podpora lokálních ekonomik: Podpora místní produkce, aspekty lokální ekonomické odolnosti, či oběhové hospodářství se často promítají do EVVO programů.

Podpora inovací a podnikavosti: Posiluje se propojení environmentálních kompetencí a kompetencí k podnikavosti. Díky těmto synergiím můžou EVVO programy stimulovat i vznik environmentálních ekonomických aktivit např. komunitní energetiky, sociálně-environmentálních podniků nebo komunitních oběhových projektů.

E3 Megatrendy rostoucí spotřeba a nedostatek zdrojů

Klíčové sdělení: Využívání a spotřeba přírodních zdrojů ve světě nadále rostou navzdory tomu, že přispívají k závažným environmentálním problémům. Řešení nelze hledat pouze v technických inovacích. Nezbytné jsou i změny směrem k odpovědnější spotřebě.

Za posledních padesát let se globální využívání přírodních zdrojů více než ztrojnásobilo. Bez změny způsobu, jakým s nimi nakládáme, by podle odhadů UNEP mohlo do roku 2060 dojít k nárůstu těžby surovin o dalších téměř 60 % oproti úrovni roku 2020 (UNEP & IRP 2024).

Způsob, jakým světová ekonomika využívá přírodní zdroje, je dlouhodobě neudržitelný, protože spotřeba výrazně převyšuje schopnost ekosystémů regenerovat své kapacity. Největšími faktory

rostoucí poptávky jsou výstavba a dopravní systémy, následované potravinovými a energetickými systémy (UNEP & IRP 2024).

Evropská unie i Česká republika jsou v mnoha klíčových oblastech silně **závislé na dovozu surovin**. Příkladem je závislost na dovozu vzácných zemin a kritických nerostů, které jsou klíčové pro technologický sektor. V kombinaci s globálním úbytkem surovinových zásob a častými výpadky dodavatelských řetězců se tak vytváří **systémová zranitelnost**. Ilustrativním příkladem byla evropská snaha o odklon od ruského plynu, která ukázala závislost na externích zdrojích i náročnost přechodu na alternativy.

Dopady klimatických změn urychlují úbytek vody v krajině, což se odráží i v **růstu cen**. Symbolicky lze uvést prudké zdražení kávy v roce 2024 (Richter 2025), které ilustruje, jak klimatické výkyvy a **surovinová nejistota ovlivňují běžnou spotřebu**. Růst cen základních surovin a zdrojů navíc zasahuje různé sociální skupiny nerovnoměrně a může ohrozit naplňování základních životních potřeb, zejména v ekonomicky zranitelnějších segmentech společnosti.

Současně roste tlak na **přehodnocení způsobu výroby a spotřeby**. V tomto kontextu nabývá na strategickém významu **zaměření na zvyšování efektivity využívání zdrojů, přechod na modely cirkulární a sdílené ekonomiky a strategické řízení dodavatelských řetězců**. Klíčové bude také posilování **hodnotových rámců**, které umožní **omezení plýtvání a podpoří udržitelné spotřební vzorce**.

V Evropě roste diskurz o **udržitelném životním stylu, dostatečnosti a etické spotřebě**. Podle Eurobarometru o postojích Evropanů k životnímu prostředí považuje až 60 % českých respondentů za nejúčinnější způsob řešení environmentálních problémů podporu oběhového hospodářství, prevenci a minimalizaci odpadů a opětovné využívání zdrojů. Přibližně polovina občanů by byla ochotna platit více za produkty, které se snadno opravují, recyklují nebo jsou vyráběny udržitelným způsobem (EK 2024).

Zajímavý kontrast přináší perspektiva spotřeby českých domácností v evropském srovnání – reálné výdaje na spotřebu domácností jsou v ČR dlouhodobě pod průměrem EU (Eurostat 2025). Podle think-tanku České priority (2025) může být tento konzumní deficit výhodou: pokud by se české společnosti podařilo ho přetavit v novou normu – „méně materialismu, více lokálních produktů, vyšší míra sdílené ekonomiky“ – může být ČR o krok napřed v době, kdy se spotřební modely budou stejně muset zásadně měnit.

Je však důležité dodat, že i když české domácnosti konzumují v evropském srovnání méně, v globálním měřítku patří ČR mezi **vysoce příjmové země, které v průměru spotřebovávají šestkrát více materiálů na osobu** a způsobují desetinásobně větší klimatické dopady než nízkopříjmové země (UNEP & IRP 2024).

E3.1 Jak můžou megatrendy *rostoucí spotřeba a nedostatek zdrojů* ovlivnit EVVO?

- V souladu se strategickými materiály, jako je například Cirkulární Česko 2040, může EVVO sehrát **důležitou roli při rozvoji cirkulárního myšlení a formování udržitelných spotřebních vzorců**.
- EVVO by mělo citlivě reflektovat i sociální souvislosti spotřebního chování. Téma udržitelné spotřeby může být někdy vnímáno jako apel na nákup dražších ekologicky certifikovaných produktů, což v kontextu příjmových nerovností může působit exkluzivně. Je proto **důležité, aby vzdělávací programy zdůrazňovaly především principy dostatečnosti, šetrnosti, cirkulární a sdílené ekonomiky a aby neúmyslně nevytvářely tlak na zvýšenou individuální spotřebu „eko produktů“**.
- EVVO by mělo podporovat přístup, který umožňuje každému člověku přispívat k udržitelnosti v rámci svých možností, tj. znalostmi, chováním, rozhodnutími, nikoli pouze spotřebou.

E4 Megatrendy tlaky na ekonomický růst a geoekonomická konfrontace

E4.1 Důvody zpomalení ekonomického růstu v Evropě

Klíčové sdělení: *Zpomalení ekonomického růstu je důsledkem kombinace demografických, technologických, geopolitických i environmentálních změn, které vyžadují kritickou reflexi modelu prosperity, na němž je současná ekonomika postavena.*

Ekonomický růst zůstává hlavním ukazatelem výkonnosti států a společností. Z makroekonomického hlediska byl dlouhodobě vnímán jako výsledek investic do práce, kapitálu, technologií a inovací a jako základní předpoklad pro zaměstnanost, životní úroveň a financování veřejných statků.

Růstově orientovaná politika však v posledních letech čelí narůstajícím tlakům a vyvolává obavy. Zpráva Maria Draghiho (2024), která významně ovlivňuje podobu pracovního plánu EK, začíná slovy: „Evropa si dělá starosti s pomalým růstem už od počátku tohoto století.“ Draghi označuje zpomalení růstu za klíčovou výzvu: „Pokud Evropa nedokáže zvýšit svou produktivitu, budeme nuceni se rozhodnout. Nebudeme moci být zároveň lídrem v nových technologiích, příkladem klimatické odpovědnosti a nezávislým globálním aktérem. Nebudeme schopni financovat náš sociální model.“

Zpomalení růstu má podle Draghiho zprávy, ESPAS (2024) a dalších studií trendů více příčin:

- **Demografické změny** – stárnutí populace snižuje podíl ekonomicky aktivních obyvatel a zvyšuje tlak na důchodový a zdravotní systém. V roce 2023 tvořili senioři v ČR přibližně pětinu populace, do konce století se očekává nárůst na jednu třetinu (ČSÚ 2025).
- **Zadluženost** – vysoký veřejný a soukromý dluh omezuje prostor pro prorůstové investice a transformaci ekonomiky.
- **Stagnace produktivity a technologické zaostávání** – ačkoli se globálně technologický vývoj zrychluje, Evropa z něj nedokázala plně těžit. Hlavní příčinou rozdílu v produktivitě mezi EU a USA je právě slabší pozice Evropy v oblasti digitálních technologií a inovací. Unie zaostává v klíčových sektorech, které formují budoucí růst, což oslabuje konkurenceschopnost a zvyšuje závislost na externích technologiích.
- **Geopolitický posun** – vzestup globálního Jihu a Asie, zejména Číny, mění rozložení ekonomické moci. Vzrůstající vliv těchto regionů může vést k nevyrovnané obchodní bilanci,

vyšší závislosti na dovozu technologií a strategických surovin, což může oslabit hospodářskou pozici EU i ČR (České priority 2025).

- **Bezpečnostní a environmentální náklady** – podle ESPAS (2024) může tlak na surovinovou bezpečnost a náklady zelené transformace zpomalit růst. Tyto investice jsou však prevencí hlubších ekonomických otřesů.

Zvláště významné riziko představují nepříznivé důsledky změny klimatu. Podle analýzy Institutu a fakulty pojistných matematiků univerzity v Exeteru (Trust et al. 2025) by **v důsledku neřízených dopadů klimatických změn mohlo světové hospodářství mezi lety 2070–2090 přijít až o 50 % HDP**. Hrozbu představují extrémní projevy počasí, ztráta biodiverzity, degradace půdy a zhoršující se dostupnost vody a potravin.

Současně sílí kritika růstového paradigmatu jako jednostranného a dlouhodobě neudržitelného. Vedle **reflexe vhodnějších ukazatelů rozvoje se objevují i nové koncepty** jako nerůstová či postrůstová ekonomika, ekonomika dostatečnosti či ekonomie koblíhy. I když mnohé z těchto rámců zůstávají zatím převážně teoretické, čím dál častěji pronikají i do strategických debat a místních politik (Widuto a kol. 2025). Nutno dodat, že **nejde o odmítnutí ekonomického pokroku, ale o přehodnocení toho, co se za pokrok považuje**.

Příkladem konkrétního nástroje, který reflektuje posun v chápání prosperity, je **Index udržitelné konkurenceschopnosti** (CSI – Competitive Sustainability Index), který byl vyvinut Cambridge Institute of Sustainability Leadership a ověřený Společným výzkumným střediskem Evropské komise (Saisana et al. 2022). Index nabízí srovnávací rámec pro sledování výkonnosti zemí EU v udržitelné konkurenceschopnosti, se zaměřením na dosažení klimatické neutrality. Pomáhá posoudit silné stránky a oblasti pro zlepšení národních ekonomik v přechodu na udržitelný rozvoj (CISL 2024). Měření se neomezuje jen na ekonomiku; zahrnuje také výkonnost v dimenzích životního prostředí, sociálních cílů a řízení (governance). Předpokládá se, že ekonomika má sloužit společenským potřebám v rámci planetárních limitů a s ohledem na principy dobré veřejné správy. Pro hodnocení v každé ze čtyř dimenzí CSI posuzuje jak základní podmínky a předpoklady pro výkonnost, tak i reálné výstupy a dopady.

E4.2 Riziko geoeconomické konfrontace

Klíčové sdělení: *Vzrůstající využívání ekonomických nástrojů jako prostředků geopolitického vlivu vede k fragmentaci globální ekonomiky, která ohrožuje stabilitu, mezinárodní spolupráci i schopnost společně čelit výzvám, které vyžadují spolupráci.*

Vedle geopolitického napětí se v posledních letech **prohlubuje také tzv. geoeconomická konfrontace, tedy využívání ekonomických nástrojů jako prostředků geopolitického vlivu**. Tento typ napětí se řadí mezi deset nejzávažnějších globálních rizik v období 2025–2027. Jak upozorňuje WEF (2025): „Stále častěji dochází k využívání sankcí, cel, omezení vývozu technologií a dalších opatření jako nástrojů geopolitické soutěže. Spolu s rostoucím ekonomickým nacionalismem a snahou o kontrolu strategických surovin dochází k narušování globálních trhů a hodnotových řetězců.“

OECD (2025) potvrzuje, že po období „hyper-globalizace“ (1990–2008) dochází ke zlomům v globálním obchodním řádu. Od roku 2009 se růst mezinárodního obchodu zpomalil a mezi lety 2010 a 2023 vzrostl počet politik znevýhodňujících zahraniční zájmy oproti domácím, mimo jiné vlivem geopolitických napětí. Výsledkem je fragmentovanější, protekcionistické a regionalizované obchodní prostředí.

Zároveň však některé aspekty globalizace pokračují, především digitální obchod, který zaznamenal růst i během krizí. Digitálně poskytované služby (např. streamování, online vzdělávání, e-commerce)

dnes tvoří více než 50 % exportu služeb, přičemž rychle rostou i požadavky na digitální dovednosti a infrastrukturu.

WEF (2025) varuje, že **globální ekonomická fragmentace může zpomalit pokrok v oblastech, kde je mezinárodní spolupráce nezbytná – například v klimatické politice, zelené transformaci či sdílení technologických inovací**. Koordinace regulačních rámců, mobilizace finančních zdrojů a globální škálování řešení se stávají složitějšími. Jako reakci na tato rizika WEF doporučuje posilování domácí ekonomické odolnosti – mimo jiné prostřednictvím investic do vzdělávání, zdravotnictví a infrastruktury.

E4.3 Možné implikace megatrendů pro EVVO

To, že by mělo být ekonomické paradigma růstu reflektováno v kontextu ekologické krize a rostoucích nerovností, není v EVVO novinkou a stále častěji se přetavuje také do diskurzu institucí formujících veřejné mínění. Příkladem je UNESCO, které již téměř dekádu zdůrazňuje nutnost zabývat se hlubšími strukturálními příčinami neudržitelnosti (Macintyre et al. 2025; UNESCO 2019; International Commission on the Futures of Education 2021).

- Programy EVVO mohou v budoucnu **posílit důraz na ekonomickou dimenzi udržitelnosti**. Mohou vytvářet prostor pro reflexi různých ekonomických alternativ a podporovat hlubší porozumění vztahům mezi růstem, kvalitou života a environmentálními limity.
- EVVO může rovněž napomoci **rozpoznávat strukturální souvislosti a zranitelnosti ekonomického systému**, například v oblasti dodavatelských řetězců, přístupu ke zdrojům či dopadů krizí, a zároveň posilovat adaptabilitu žáků a studentů na proměnlivé společenské a ekonomické okolnosti.
- To zahrnuje i rozvoj **gramotnosti pro budoucnost** a dalších kompetenčních oblastí dle rámce GreenComp, včetně **nacházení průniků s finanční či ekonomickou gramotností**.

E5 Megatrend transformace pracovního trhu

E5.1 Jak se mění trh práce?

Klíčové sdělení: Zelená a digitální transformace zásadně mění podobu trhu práce. V České republice tento vývoj naráží na nízkou mobilitu pracovní síly a slabou účast dospělých ve vzdělávání, což může zpomalit adaptaci na nové podmínky.

Evropský trh práce prochází v důsledku dvojí transformace směrem ke klimaticky neutrální a digitální ekonomice zásadní proměnou. **Mění se složení profesí, poptávka po pracovní síle i požadované kompetence**. Změna se neprojeví pouze zánikem starých a vznikem nových pracovních míst, ale také potřebou přizpůsobit se jinému charakteru práce.

Podle predikcí Boston Consulting Group a Aspen Institute Central Europe (Wiedermann et al. 2022) **zanikne do roku 2030 v ČR více než 300 000 pracovních pozic, zároveň však vznikne přes 500 000 nových. Přibližně čtyři miliony pracovníků se budou muset adaptovat na měnící se podmínky, přičemž u jednoho milionu z nich bude nutná rekvalifikace**.

Do budoucna se očekává výrazná potřeba rekvalifikace zejména v sektorech, které jsou dnes vysoce emisně náročné. Česká republika stále vykazuje nadprůměrný podíl zaměstnanosti v těchto odvětvích

(OECD 2025). Klíčovou roli sehrávají také demografické faktory. Pracovní síla v ČR stárne a do roku 2040 se očekává nárůst deficitu pracovní síly až na 400 000 osob. Tento vývoj povede ke zvýšenému zaměstnávání starších osob a většímu spoléhání na pracovní migraci.

Zajímavostí českého trhu práce je jeho nízká mobilita. **ČR patří v evropském srovnání mezi nejstrnulější pracovní trhy.** Zaměstnanci zde mění práci výrazně méně často než v jiných zemích EU (Münich a Grossmann 2024). Jak vysvětlují výzkumníci Národohospodářského ústavu AV ČR „Důsledkem strnulého českého trhu práce je neefektivní alokace lidských zdrojů a ekonomických činností obecně. Na jedné straně tak díky nízkým mzdám přežívají zastaralé a málo produktivní firmy, ekonomické činnosti a celá odvětví. Na druhé straně se vzdělané pracovní síly nedostává novým a potenciálně mnohem produktivnějším činnostem a firmám.“

E5.2 Které profese a dovednosti jsou na trhu práce žádané?

Zpráva WEF o budoucnosti práce (2025) potvrzuje, že **mezi nejrychleji rostoucí profesní oblasti v letech 2025–2030 patří umělá inteligence, big data, kyberbezpečnost, ale také environmentální inženýři, specialisté na obnovitelné zdroje energie,** přibývají také experti na udržitelnost. V České republice se do roku 2030 očekává vznik 2 300 až 6 600 pracovních míst v sektoru OZE (EK 2024).

Nejvyhledávanější klíčovou kompetencí je analytické myšlení, následované odolností, flexibilitou a agilitou, a také vůdčími schopnostmi. Nejrychleji roste význam dovedností v oblasti umělé inteligence, big data, kybernetické bezpečnosti, ale také **péče o životní prostředí (environmental stewardship).** Významně posilují také socio-emoční a adaptační dovednosti, jako je zvědavost, schopnost učit se a spolupráce, klíčové pro úspěch v čím dál více proměnlivém a komplexním prostředí (WEF 2025).

E5.3 Jak je to s účastí českých dospělých v dalším vzdělávání?

Nízká je také účast dospělých na dalším vzdělávání. Průběžného vzdělávání se v ČR dlouhodobě účastní méně než 10 % dospělých (Eurostat 2024). Šetření *Adult Education Survey* (ČSÚ 2024) ukázalo, že se formálního vzdělávání zúčastnilo pouze 8 % dospělých. Alespoň jednu aktivitu neformálního vzdělávání absolvovalo 40 % dospělých, výrazná většina z pracovních důvodů.

Dobrovolně, mimo pracovní dobu a na vlastní náklady se vzdělává jen „zanedbatelný“ podíl zaměstnanců. ČSÚ konstatuje „že velká většina neformálního vzdělávání v České republice je realizována v pracovní době a na pokyn zaměstnavatele.“ Za zmínku stojí také zjištění, že se „**neformálního vzdělávání více účastní lidé s vyššími příjmy, vysokoškolským vzděláním a ve velkých městech**“ (ČSÚ b.d.).

Ti, kteří se neúčastní dalšího vzdělávání, tak činí hlavně z přesvědčení, „že to není potřeba, že osobě postačuje stávající rozsah znalostí a dovedností.“ Pouze 9 % dotázaných má zájem o rozšíření své dosavadní účasti ve vzdělávání, zatímco průměr EU byl na úrovni 25 %.

E5.4 O čem mluvíme, když mluvíme o zelených profesích?

Jak již bylo zmíněno v předchozí části, popularita „zelených“ profesí a dovedností roste. **Samotné pojmy „zelené profese“ a „zelené dovednosti“ však nejsou jednoznačné a v různých kontextech se vykládají odlišně.**

Evropské středisko pro rozvoj odborného vzdělávání (Cedefop) je stručně definuje jako „profese, které podporují přechod k zelenému hospodářství a společnosti.“ Mezinárodní organizace práce (ILO 2016) pracuje s definicí „důstojná pracovní místa (decent jobs), která přispívají k ochraně či obnově životního prostředí, ať už v tradičních odvětvích, jako je výroba a stavebnictví, nebo v nových, vznikajících zelených sektorech, jako jsou obnovitelné zdroje energie a energetická efektivita.“

Předmětem odborné debaty přitom zůstává, zda definovat profesi jako „zelenou“ podle samotné **pracovní náplně a cílů práce** (např. snižování emisí), potřebných znalostí a dovedností (např. environmentální účetnictví), nebo podle **kontextu a zaměření pracoviště** (např. sektoru OZE).

Abychom se v této různorodosti lépe orientovali, nabízí se využití typologií zelených profesí, z nichž se často uvádí rámec O*NET (USA, 2011). Ten rozlišuje tři kategorie:

1. **Nové a vznikající zelené profese** (green new and emerging occupations):
Zcela nové profese vznikající v důsledku zelené transformace. Může jít o zcela nové pracovní role nebo profese, které vznikly výraznou proměnou stávajících (např. specialista na komunitní energetiku, technik recyklace baterií).
2. **Profese se zvýšenými zelenými nároky** (green enhanced skills occupations):
Tradiční profese, jejichž hlavní účel zůstává zachován, avšak výkon práce vyžaduje nové nebo rozšířené zelené dovednosti a znalosti (např. stavební inženýr s kompetencemi v oblasti udržitelných materiálů, automechanik specializovaný na elektromobily).
3. **Profese s rostoucí zelenou poptávkou** (green increased demand occupations):
Profese, u nichž zelená transformace zvyšuje poptávku, aniž by zásadně změnila jejich pracovní náplň nebo požadavky na kvalifikaci. Mění se pouze kontext, ve kterém je práce vykonávána (např. elektrikáři instalující dobíjecí stanice).

Z výhledu Cedefop (2021), který modeloval dopady implementace Zelené dohody pro Evropu, vyplývá, že by **zelená transformace ekonomiky měla mít celkově pozitivní dopad na zaměstnanost**. Nárůst pracovních míst se však soustředí do specifických sektorů, zejména do **odpadového hospodářství a cirkulární ekonomiky, stavebnictví, energetiky a výroby**, zatímco v jiných odvětvích půjde spíše o rekvalifikaci a přesměrování pracovní síly k udržitelnějším postupům než o výrazný nárůst počtu míst. To potvrzují i další výzkumy, které zjišťují, že **zelená transformace vyvolává potřebu rozvoje dovedností a školení napříč všemi sektory**. Transformace bude vyžadovat zapojení všech úrovní kvalifikací, včetně středně a níže kvalifikovaných pracovníků. Klíčová však bude kombinace různých typů zaměstnání a dovedností.

Source: Cedefop green skills foresights in cities, waste management, agri-food and circular economy.

Obrázek 2: Typologie zelených profesí podle Cedefop (2023). Dle Cedefop je klíčových pět klastrů zelených profesí: „Greenovátoři“ a greentech specialisté, pracovníci v první linii zelené transformace, zelení manažeři a manažeři

udržitelnosti, digitální specialisté; „zelená srdce a mysl“ – vzdělavatelé a další profese, které zvyšují dovednosti pro zelenou transformaci.

E5.5 O čem mluvíme, když mluvíme o zelených dovednostech?

Podobně jako v případě „zelených profesí“ má i pojem „zelené dovednosti“ různé interpretace. Podle definice Cedefop (2023) jde o: „**znalosti, schopnosti, postoje a hodnoty potřebné k životu, práci a jednání v ekonomikách a společnostech usilujících o snížení dopadu lidské činnosti na životní prostředí.**“ Cedefop rozlišuje tři úrovně zelených dovedností:

- **Přenositelné dovednosti** (transversal skills): souvisejí s udržitelným myšlením a jednáním, které jsou relevantní napříč všemi sektory a profesemi.
- **Specifické dovednosti**: potřebné pro úpravu nebo zavádění standardů, procesů a služeb s cílem chránit ekosystémy a biodiverzitu a snižovat spotřebu energie, materiálů a vody.
- **Vysoce specializované dovednosti**: nezbytné pro vývoj a implementaci ekologických technologií, jako jsou obnovitelné zdroje energie, čistírný odpadních vod nebo systémy recyklace a využití odpadů.

Vedle pojmu zelené dovednosti se v odborné literatuře a strategických materiálech, zejména v kontextu VUR, stále častěji používá širší koncept **kompetencí pro udržitelnost** (sustainability competences). Tyto kompetence jsou základem rámců jako UNESCO (2017) nebo GreenComp (Bianchi et al., 2020) a zahrnují sady přenositelných dovedností, jako například kritické, strategické a systémové myšlení.

Kwauk a Casey (2022) jdou ve své typologii ještě dále a rozlišují tři vzájemně se doplňující perspektivy, které by měly být vnímány jako kontinuum: **dovednosti pro zelená pracovní místa, dovednosti pro zelený život a dovednosti pro zelenou transformaci**, které zahrnují také schopnost kriticky zpochybňovat strukturální příčiny neudržitelnosti a schopnost přispět k tomu, aby byla zelená transformace spravedlivá. Tento vývoj ukazuje, že **diskuse o zelených dovednostech se posouvá od úzce technického pojetí směrem ke komplexnímu a hodnotově orientovanému rámci schopností**, který by se měl posilovat napříč všemi profesemi.

E5.6 Jak může megatrend měnící se trh práce ovlivnit EVVO?

- Bez výraznějších investic do celoživotního vzdělávání, vzdělávání dospělých a profesní přípravy hrozí, že část populace zůstane vyloučena z transformující se ekonomiky. **Je třeba posílit roli EVVO v kontextu celoživotního vzdělávání**, rekvalifikací a zvyšování kvalifikací.
- **Motivační složka je klíčová.** Bude důležité hledat cesty, jak podpořit ochotu dospělých účastnit se programů celoživotního vzdělávání.
- EVVO programy se tradičně zaměřují na péči o životní prostředí v individuální rovině. Nově je vhodné rozvíjet také **profesní dimenzi environmentální angažovanosti** a ukazovat, jak lze environmentální hodnoty a dovednosti uplatnit v různých typech zelených profesí.
- Systémy kariérového poradenství by mohly víc reflektovat vývoj zelené ekonomiky. OECD (2024) zdůrazňuje potřebu rozvíjet tzv. „**zelené kariérové poradenství**“ (*green career guidance*), které pomáhá mladým lidem propojit jejich zájmy s potenciálním uplatněním v zelené ekonomice.
- Cedefop a OECD advokují za „**ozelenění**“ **učňovského vzdělávání** (Cedefop & OECD 2022, Cedefop 2023).
- **Celoškolské přístupy** se budou pravděpodobně popularizovat a rozšiřovat i do odborných škol a učilišť; příkladem je nová příručka UNESCO-UNEVOC (2025), která **přijímá** celoškolský přístup k technickému a odbornému vzdělávání.
- Na NPI aktuálně probíhá **inovace oborové soustavy**, na kterou pak naváže revize rámcových vzdělávacích programů SOV. SP EVVO to může zohlednit a vytvořit kapacity a předpoklady pro posílení různých úrovní zelených dovedností v odborném školství (nejen v přírodovědné a technické oblasti).
- MŠMT ČR se ve spolupráci s Evropskou komisí a OECD v letech 2024–2026 podílí na dvouletém projektu „**Směrem k harmonizovanému přístupu k mikrocertifikátům v České republice**“, jehož cílem je vytvořit jednotnou národní strategii pro mikrocertifikáty napříč sektory vzdělávání a odborné přípravy. SP EVVO to může ve svých opatřeních zohlednit a vytvořit kapacity a předpoklady pro rozšiřování mikrocertifikátů pro zelené profese.

2.5 Společenský kontext

S1 Jaké jsou postoje veřejnosti k environmentálním otázkám?

Klíčové sdělení: Česká veřejnost deklaruje silný vztah k přírodě a většinově podporuje klimatická opatření – zároveň však vykazuje nízkou klimatickou gramotnost a značnou nejistotu ohledně obsahu a dopadů konkrétních politik, zejména Zelené dohody pro Evropu. Postoje se polarizují a stále více lidí podléhá dezinformacím a klimaskeptickým narativům.

Česká veřejnost deklaruje silný vztah k přírodě a životnímu prostředí. Podle průzkumu České klima 2024 jsou **myšlenky ochrany přírody blízké 72 % obyvatel** a za ochránce přírody se považují přibližně dvě třetiny Čechů.

Průběh změny klimatu uznává většina (71 %) populace, přičemž **77 % se domnívá, že ji je třeba řešit hned nebo nejpozději do konce této dekády**. Současně však průzkumy dlouhodobě poukazují na **nízkou klimatickou gramotnost**. Jak uvádějí Krajhanzl a kol. (2024), „v oblasti faktických znalostí veřejnost spíše tápe“. V jejich průzkumu většina respondentů na otázky ověřující jejich vědomosti buď odpoví nesprávně nebo volí odpověď „nevím“.

Znepokojující je i **nárůst víry ve vědecky nepravdivá tvrzení**. Podle Eurobarometru 557 (EK 2025) 51 % Čechů souhlasí s tím, že klimatická změna je převážně způsobena přirozenými cykly, což je o 21 % více než v roce 2021. Podobný trend zaznamenal i STEM: v roce 2020 souhlasilo 85 % lidí s tím, že změnu klimatu způsobuje člověk, v roce 2024 to bylo už jen 71 % (Beránek 2024).

Nízká informovanost se promítá i do postojů vůči Zelené dohodě pro Evropu, která českou společnost rozděluje. Podle výzkumu CVDm (2025) má o dohodě dostatek informací jen 30 % respondentů, dvě třetiny nikoliv. Podle stejného výzkumu 48 % Čechů se Zelenou dohodou souhlasí, zatímco stejný podíl s ní nesouhlasí. Průzkum České klima 2024 přináší detailnější pohled: čtvrtina veřejnosti si přeje jeho zrušení, další čtvrtina by oslabil jeho cíle. Zachování v původní podobě podporuje 11 % dotázaných, posílení 8 %. Přesto většina veřejnosti podporuje konkrétní opatření, která Zelená dohoda obsahuje – **což ukazuje na rozdíl mezi vnímáním a reálným obsahem klimatické politiky**.

Postoje veřejnosti jsou pestré. Segmentace České klima (2024) identifikuje šest skupin: angažovaní pro Zelenou dohodu (8 %), angažovaní bez ní (8 %), sympatizující (22 %), vlažní (23 %), nejistí (16 %) a odmítající/popírající (24 %). **Přestože klimaskepticismus sílí, česká společnost je celkově nakloněná ochraně klimatu – rozdíly jsou spíše v míře ambice a představách, respektive vědomostech o tom, jak může ochrana klimatu v praxi vypadat.**

Ve veřejné debatě se však **klimatická opatření často prezentují jako ohrožení běžného života**. Podle STEM (Beránek 2024) považuje Zelenou dohodu za ohrožení 50 % dotázaných, za příležitost jen 24 %. V kontextu jiných výzev klimatická politika ztrácí na prioritě: pouze 9 % Čechů ji označilo jako klíčové téma, kterému by se měl věnovat Evropský parlament (EK 2025), zatímco inflaci a náklady na bydlení zmínilo 47 % a bezpečnost 43 %.

Úbytek podpory klimatických politik tak lze přičíst jak **rostoucím ekonomickým obavám**, tak vlivu **politického diskurzu, který jejich legitimitu zpochybňuje**. Řešení však nemusí být v rozporu s jinými prioritami. Spravedlivě nastavená klimatická politika může přispět k ochraně životní úrovně, ekonomické odolnosti i sociální stability. Klíčové je cílit opatření na ty skupiny, které nemají dostatek prostředků, aby přechod zvládly samy.

S 1.1 Jak mohou postoje české veřejnosti ovlivnit EVVO?

- Autoři výzkumu České klima 2024 doporučují, aby se **veřejná debata "emancipovala" od Zelené dohody**, která s sebou nese v českém veřejném prostoru ideologickou zátěž a vyvolává negativní konotace. Doporučují proto posunout debatu směrem ke konkrétním řešením a příležitostem, které klimatická opatření přinášejí občanům, obcím a krajině v Česku.
- EVVO by se **nemělo orientovat pouze na posilování postojů již přesvědčených, ale také aktivně hledat cesty, jak oslovit ty, kteří jsou nejistí, nerozhodnutí nebo nemají k tématu vyhraněný vztah**. Právě tyto skupiny představují největší potenciál pro změnu a zasluhují zvláštní pozornost při návrhu vzdělávacích a komunikačních strategií.
- Vzdělávací programy by měly přetavit témata ochrany klimatu do podoby **konkrétních, srozumitelných a „hmatatelných“ kroků**. Posilovat orientaci v tom, co může Česká republika reálně dělat – včetně **příkladů projektů a lokálních iniciativ**.
- Klimatická opatření by **neměla být vnímána jako další zátěž pro zranitelné skupiny**. V programech EVVO je důležité **vyvarovat se moralizujících apelů** a reflektovat nerovné možnosti lidí podílet se na udržitelných změnách. Důraz by měl být kladen na spravedlivou transformaci, solidaritu, dostupná a přístupná řešení pro všechny.
- K účinné komunikaci environmentálních témat přispívá **různorodost hlasů**. Témata udržitelnosti by měli veřejnosti přibližovat nejen odborníci, ale také aktéři z praxe. Různorodí a důvěryhodní ambasadoři mohou oslovit širší spektrum veřejnosti.
- Stoupající vliv dezinformací a klimaskeptických narativů zdůrazňuje význam kritického myšlení a mediální a digitální gramotnosti. **Schopnost rozpoznat manipulativní nebo zavádějící informace by se tak měla stát nedílnou součástí EVVO**.

S2 Jaký je stav výzkumu v oblasti EVVO?

Klíčové sdělení: Výzkum v oblasti EVVO a VUR postupně rozšiřuje tematický i metodický záběr, nicméně jeho přínos je stále omezený nízkou mírou přenosu poznatků do praxe.

V České republice vznikla v uplynulých letech řada výzkumných projektů zaměřených na EVVO. Klíčovou roli v jejich podpoře hraje **Technologická agentura ČR (TAČR)**, zejména prostřednictvím Programu aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací v oblasti životního prostředí – **Prostředí pro život**.

Tematicky se podpořené výzkumné aktivity zaměřily na široké spektrum témat – od rozvoje environmentální gramotnosti ve školách, přes výukové metody a nástroje (např. kalkulačky environmentální stopy jídla, vzdělávací webové stránky), až po výzkumy postojů veřejnosti, formování environmentálního chování či efektivity komunikačních kampaní. Aktuálně řešené projekty rozvíjejí například klimatické vzdělávání se zaměřením na *locus of control* (vnímání vlastní schopnosti ovlivňovat dění), využití přístupů STEM v klimatickém vzdělávání, komunikační a osvětovou platformu zaměřenou na environmentální stopu spotřeby nebo design metodických postupů pro vzdělávání učitelů k udržitelné budoucnosti (viz [Příloha 2](#)).

Vedle výzkumných grantů TAČR zadalo MŽP ČR více než pět cílených **analytických studií pro posílení strategického řízení systému EVVO**, například model financování EVVO, regionální pokrytí aktivit, nebo polycentrické řízení. Soustavněji se věnuje výzkumu EVVO v ČR několik akademických pracovišť (dlouhodobě např. FHS MUNI a COŽP UK) a větší počet jednotlivých akademiků.

Navzdory těmto aktivitám zůstává **slabým místem přenos výsledků výzkumu do praxe**. MŽP obecně nedisponuje dostatečnými kapacitami k propagaci podpořeného výzkumu a řešitelské týmy často nemají v projektech systematicky plánovanou diseminaci výstupů směrem k odborné veřejnosti, která by je měla využívat.

Důležitou platformou pro sdílení poznatků z výzkumu zůstává každoročně pořádaná **Národní konference EVVO**, dále **krajské konference**, časopisy *Bedrník* a *Mrkvička*, které jsou podporovány na základě ověřené dlouhodobé spolupráce s MŽP ČR, a také odborné recenzované periodikum *Envigogika*, vydávané Univerzitou Karlovou. Výsledky výzkumů některých významných aspektů EVVO (kontakt dětí s přírodou a výuka venku, klimatické vzdělávání, místně zakotvené učení) byly MŽP nebo s jeho podporou zpřístupněny jako elektronické a tištěné publikace. Pro sdílení výsledků a poznatků v oblasti EVVO lze v jednotlivých lokalitách ČR využít rovněž pracoviště krajských úřadů a jejich rozmanité informační platformy (webové stránky, sociální sítě, odborná periodika).

Další výsledky výzkumů jsou zveřejňovány na specializovaných webech přímo jejich realizátory, např. na Českém portálu ekopsychologie nebo na stránce projektu EVVO přednášky. Dílčí výzkumy a evaluace jsou zadávány (nebo přímo realizovány) a následně přímo využívány pro úpravu a rozvoj programů některými poskytovateli EVVO. K podpoře odborné diskuse a sdílení poznatků z různých výzkumů vznikla také např. skupina na sociální síti Facebook s názvem Environmentální výchova a vzdělávání pro udržitelný rozvoj s dosahem 3,6 tisíc členů v květnu 2025.

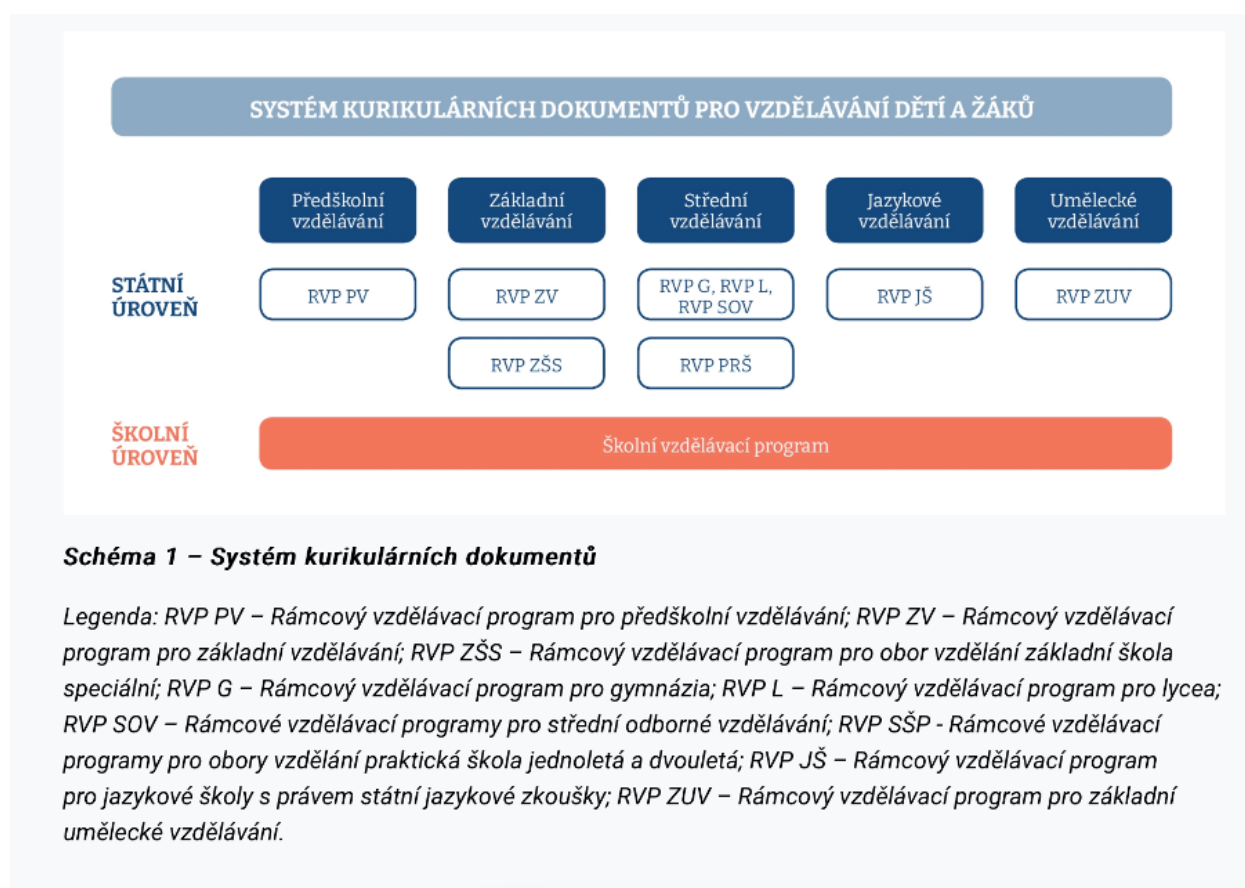
České instituce se zapojují do mezinárodních výzkumů týkajících se EVVO a odborných konferencí. Významným přínosem pro přenos výsledků zahraničního výzkumu do ČR a propojení širšího spektra českých aktérů se zahraničními výzkumnými a odbornými institucemi bylo uspořádání **Světového kongresu environmentálního vzdělávání (WEEC)** v Praze v roce 2022.

S3 EVVO ve formálním vzdělávání

Klíčové sdělení: EVVO má pevné místo v českém formálním vzdělávání a postupně jej získává také VUR díky revizím RVP a důrazu na klíčové kompetence. Jejich praktická implementace je na školách

různorodá. Klíčovým faktorem pro efektivitu EVVO se ukazuje systematický, celoškolský přístup a využívání aktivizujících metod, což v mnoha školách (dle dat z r. 2019/2020) stále představuje výzvu.

Kurikulární dokumenty, které usměrňují formální vzdělávání v České republice, jsou vytvářeny na dvou úrovních – státní a školní. Státní úroveň představují **Rámcové vzdělávací programy (RVP)**, jež vymezují závazný obsah, rozsah a podmínky vzdělávání pro jednotlivé etapy (např. předškolní, základní, střední vzdělávání). Na školní úrovni pak vznikají **školní vzdělávací programy (ŠVP)**. Každá škola si vytváří vlastní ŠVP, který musí být v souladu s příslušným RVP a podle nějž se následně uskutečňuje konkrétní výuka.

Obrázek 4: Systém kurikulárních dokumentů (NPI, <https://prohlednout.rvp.cz>).

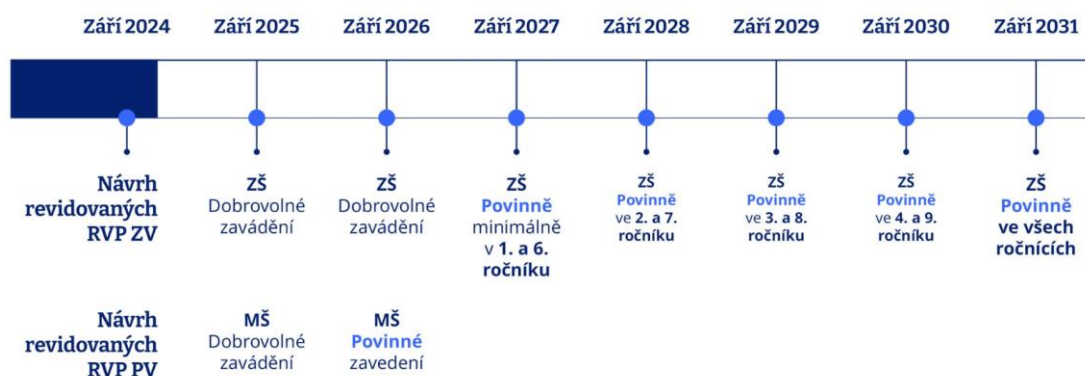
Environmentální témata a další okruhy spojené s udržitelností jsou součástí RVP tradičně jako **průřezová témata**. V nedávno revidovaných RVP pro předškolní (RVP PV) a základní vzdělávání (RVP ZV), které akcentují kompetenční přístup ke vzdělávání, navíc přibývají klíčové kompetence. Revidované RVP je definují jako „univerzální nadoborové vědomosti, dovednosti, schopnosti, postoje a hodnoty potřebné k úspěšnému osobnímu, pracovnímu i společenskému životu v 21. století“.

Je důležité zmínit, že v době příprav **SP EVVO 2026–2035** dochází k významným změnám kurikulárních dokumentů. V prosinci 2024 byly schváleny **revidované RVP pro předškolní a základní vzdělávání**. Mateřské školy mohou začít vyučovat podle nových ŠVP (zpracovaných dle revidovaného RVP PV) nejdříve od 1. 9. 2025, povinně pak od 1. 9. 2026. Základní školy mohou rovněž začít podle revidovaného RVP ZV od 1. 9. 2025, povinně pak musí výuka podle něj probíhat od 1. 9. 2027 alespoň v 1. a 6. ročníku. Plný náběh ve všech ročnících základního vzdělávání je stanoven do 1. 9. 2031.

V současnosti (rok 2025) probíhá také **inovace oborové soustavy středního vzdělávání (IOS SV)**. Mezi její hlavní cíle patří aktualizace nabídky oborů, větší transparentnost a flexibilita systému, které mají

zaručit snadnější mezioborovou prostupnost a lepší uplatnitelnost absolventů v praxi (NPI 2025). Po schválení nové oborové soustavy (předpoklad: 2. kvartál 2025) má začít **revize RVP pro střední odborné vzdělávání (RVP SOV)**. Zveřejnění těchto revidovaných RVP se plánuje na rok 2027.

Harmonogram zavádění revizí RVP ZV a PV

Obrázek 5: Harmonogram zavádění revizí RVP ZV a RVP PV (NPI, <https://revize.rvp.cz/nejcastejsi-dotazy>)

S3.1 EVVO a předškolní vzdělávání

Revidovaný Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV, dle Opatření MŠMT č.j. MSMT-17147/2024-4), podle kterého mohou školy začít vzdělávat nejdříve od 1. 9. 2025 (povinně pak od 1. 9. 2026), nabízí prostor pro environmentální výchovu, vzdělávání a osvětu (EVVO) zejména ve **vzdělávací oblasti „Dítě a svět“**. Tato oblast je jednou ze čtyř základních vzdělávacích oblastí (dalšími jsou Dítě a jeho tělo, Dítě a jeho psychika, Dítě a ten druhý a společnost, Dítě a svět), v nichž RVP PV definuje očekávané výstupy učení.

Revidovaný RVP PV se EVVO věnuje zejména ve vzdělávací oblasti „Dítě a svět“, a to následovně: „Environmentální oblast je zaměřená na rozvoj povědomí dítěte o světě, jeho proměnách, vlivu člověka na životní prostředí a jeho trvale udržitelný rozvoj. Cílem je podporovat dítě ve vnímání rozmanitosti světa i přírody a vést ho k bezpečnému chování. Očekávané výsledky učení směřují k odpovědnému jednání, pozitivnímu postoji dítěte k životnímu prostředí, a kromě základních gramotností i k rozvoji přírodovědné gramotnosti.“

Nedílnou součástí revidovaného RVP PV je také osm klíčových kompetencí, tedy souborů vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot, které směřují k osobnostnímu rozvoji dítěte. Pro EVVO je relevantní zejména **klíčová kompetence k občanství a udržitelnosti**. Ta rozvíjí u dítěte mimo jiné schopnost chovat se „v souladu se základními pravidly soužití a myšlenkami udržitelného rozvoje“.

S3.2 EVVO a základní vzdělávání

Revidovaný Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV, dle Opatření MŠMT č.j. MSMT-20704/2024-5), podle kterého mohou základní školy začít vzdělávat nejdříve od 1. 9. 2025, má připravit žáky na „environmentální, technologické a sociální změny, aby mohl každý aktivně a spokojeně prožívat svůj život, odpovědně spoluvytvářet budoucnost a uspět v současném světě výzev a změn.“ Jednou z hodnot, na které RVP ZV staví, je zdravá planeta.

Žák, který úspěšně ukončil základní vzdělávání, by měl, kromě jiných charakteristik profilu absolventa, „respektovat živé bytosti a přírodu, přispívat k udržitelnosti, přebírat odpovědnost za sebe a zároveň za lidi a věci kolem sebe, respektovat jejich zájmy a práva.“

V revidovaném RVP ZV jsou vymezena **tři průřezová témata**, která, jak uvádí RVP ZV, „prohlubují citlivost žáků k sobě samým, k druhým a ke světu a posilují jejich přesvědčení, že dokáží něco vlastním úsilím a při vědomí své odpovědnosti změnit k lepšímu.“ Mezi ně patří, ve srovnání s předchozí verzí RVP ZV, nové průřezové téma **Udržitelné prostředí**. Jeho cílem je „vybavit žáka schopností vnímat, poznávat a jednat směrem k udržitelnosti života na naší planetě, a to v oblasti osobní, občanské i profesní.“

Pro EVVO je rovněž významná **klíčová kompetence k občanství a udržitelnosti**. RVP ZV ji rámuje následovně: „Kompetence rozvíjené v této oblasti umožňují člověku jednat jako zodpovědný občan a obyvatel obce, země, regionu a planety, a plnohodnotně se tak podílet na občanském životě a péči o udržitelnost světa. K tomu patří i schopnost hledat a poznávat výzvy současného světa, tak aby společnost a svět fungovaly lépe (prioritami je zaměření na posilování demokracie a udržitelnost).“

Jak už jsme uvedli, školní vzdělávací programy reflektující požadavky revidovaného RVP se budou zavádět postupně. Základní školy tak budou do roku 2031 v různé míře postupovat i podle RVP ZV, platného od roku 2023 (MSMT-12464/2023). Tato verze RVP pracuje s **průřezovým tématem environmentální výchova**.

S3.3 EVVO a střední vzdělávání

Současné Rámcové vzdělávací programy pro gymnázia (RVP G), dvojjazyčná gymnázia (RVP DG) a sportovní gymnázia (RVP GSP) zahrnují průřezové téma „**Environmentální výchova**“. Specifikují, k jakým postojům, hodnotám, vědomostem, dovednostem a schopnostem má toto průřezové téma přispívat. Upřesňují také tři tematické okruhy, v nichž se téma rozvíjí:

- problematika vztahů organismů a prostředí,
- člověk a životní prostředí,
- životní prostředí regionu a České republiky.

RVP pro všechny obory středního odborného vzdělávání (RVP SOV) zahrnují průřezové téma „**Člověk a životní prostředí**“. Toto téma se podílí na zvyšování gramotnosti pro udržitelnost rozvoje, a kromě jiného také poukazuje na vlivy pracovních činností na prostředí a zdraví či na využívání moderních technologií v zájmu udržitelnosti. Na 26 středních školách v ČR se ve školním roce 2024/2025 vyučují obory přímo profesně zaměřené na ekologii, například *Ekologie a životní prostředí*, *Průmyslová ekologie* nebo *Správa ochrany životního prostředí*.

Nutno však poznamenat, že v důsledku probíhající inovace oborové soustavy a navazujících revizí RVP SOV lze očekávat změny. V souladu se vzdělávací strategií ČR 2030+ se dá předpokládat případně i vyšší akcent na environmentální témata. Naznačuje to jak samotná aktualizace oborů, tak důraz Strategie 2030+ na začlenění témat udržitelného rozvoje a odpovědného občanství do vzdělávání.

S3.4 Praktická realizace EVVO v českých školách (stav ve školním roce 2019/2020)

O praktické realizaci EVVO v českém školství poskytují užitečný vhled zejména data České školní inspekce (ČŠI) a související výzkumy, které zachycují stav především na základních školách (ZŠ) ve školním roce 2019/2020. Zpráva ČŠI z tohoto období ukázala, že **postoje škol k EVVO se výrazně lišily**.

Zatímco téměř pětina ZŠ označila EVVO za prioritu, v téměř polovině šlo o prioritu částečnou a více než třetina škol jí nevěnovala zvláštní pozornost.

Méně častá byla existence funkčního týmu pedagogů, kteří by EVVO společně plánovali a realizovali, a školy často postrádaly specifické pomůcky pro zkoumání ekologických jevů v terénu či laboratoři.

Tematicky se výuka soustředila hlavně na základní ekologické koncepty a problematiku ekologicky šetrného chování jednotlivce. Méně pozornosti bylo věnováno komplexnějším tématům, jako jsou environmentální politiky a jejich nástroje. Pokud jde o formy realizace, témata EVVO byla logicky integrována napříč různými vzdělávacími obory a často byla realizována formou projektové výuky. Nicméně další doporučené metody, jako je badatelská výuka nebo výuka přímo v přírodním prostředí využíval jen menšinový podíl škol.

Výzkum environmentální gramotnosti žáků druhého stupně ZŠ z téhož období ukázal, že žáci vnímali doporučené výukové přístupy (jako participativní, holistický či komunitní) spíše jako méně časté. Šetření ČŠI potvrdilo, že žáci, v jejichž výuce byl kladen důraz na širší souvislosti a aktivizující metody, dosahovali v testech environmentálních znalostí a dovedností významně lepších výsledků.

Školy, které EVVO vnímaly jako prioritu a přistupovaly k ní koncepčně s podporou vedení, vykazovaly celkově vyšší úroveň podmínek i průběhu vzdělávání (včetně pestrosti metod, spolupráce či personálního zajištění). Tento komplexní a koncepční přístup se ukázal jako významný předpoklad pro dosahování lepších výsledků žáků a jejich pozitivnější vnímání výuky, zatímco izolované aktivity měly výrazně menší efekt.

Přestože inspekce zaznamenala i pozitivní trendy oproti roku 2016 (např. mírný nárůst využívání aktivizačních metod), identifikovala stále řadu příležitostí ke zlepšení: posílení funkčních mezioborových týmů učitelů, zintenzivnění využívání venkovní a badatelské výuky, rozšíření tematického záběru o praktické a politické aspekty, systematictější hodnocení dopadů EVVO a větší zapojení rodičů.

S4 Megatrend měnící se charakter práce

Klíčové sdělení: Pracovní prostředí prochází transformací směrem k digitalizaci a flexibilitě. Utváří ho také nastupující generace, která hledá vedle uplatnění i smysl a hodnotový soulad.

V části věnované ekonomickému kontextu jsme zdůraznili proměňující se trh práce, zejména v souvislosti se zelenou transformací. Zde bychom proto rádi vyzdvihli, jak se mění samotný charakter práce. **Tradiční pojetí pracoviště a kanceláře se posouvá k novým formám organizace práce.** Práce stále častěji probíhá prostřednictvím **digitálních platforem**. Koncept **práce na dálku** se rozšiřuje a zdokonaluje i v odvětvích, kde byl dříve nemyslitelný (např. telemedicína). Práce na dálku ovlivňuje nejen místo výkonu práce, ale i **složení pracovních týmů**, které jsou stále častěji mezinárodní a **propojují odborníky z různých koutů světa**. Mění se také organizační struktury – **tradiční hierarchické modely ustupují horizontálním a agilním přístupům**, které podporují větší autonomii jednotlivců a mezioborovou spolupráci.

Na pracovištích se dnes setkává **neběvale široké spektrum generací – až pět**. Každá z nich přináší specifické hodnoty, pracovní návyky a očekávání. Zásadní roli bude sehrávat zejména **generace Z** (narození 1997–2012), která vstoupila na trh práce v období poznamenaném pandemií, sociální izolací, rostoucími životními náklady a sérií globálních krizí. Tyto zkušenosti formovali jejich priority, k nimž patří **vyvážení pracovního a osobního života, flexibilita a důraz na psychickou pohodu**. V porovnání s předchozími generacemi u Gen Z klesá časová intenzita práce a stejně tak ochota akceptovat rigidní pracovní podmínky.

Mnozí příslušníci generace Z pracující na dálku nebo v hybridních režimech uvádějí, že by raději změnili zaměstnání, než aby byli nuceni docházet do kanceláře na plný úvazek. Přibližně polovina Gen Z by upřednostnila nezaměstnanost před prací, která je nenaplňuje (OECD 2025). Je důležité si uvědomit, že v průběhu implementace nového Státního programu EVVO začne do zaměstnání vstupovat i **generace Alfa** (narození 2013–2025), která bude utvářet svět práce svým vlastním způsobem.

Vedle finančního ohodnocení a flexibility hledá **stále více lidí v práci hlubší význam** a touží pracovat pro organizace, jejichž hodnoty souzní s jejich vlastními. Možnost mít pozitivní dopad na společnost se tak stává důležitým faktorem při výběru zaměstnání.

S4.1 Jak může megatrend měnící se charakter práce ovlivnit EVVO?

Měnící se charakter práce a hodnoty nastupujících generací otevírají pro EVVO příležitosti.

- Důraz generace Z na smysl a hodnotový soulad s profesním zaměřením rezonuje s cíli EVVO a může být využit v kariérovém poradenství směrem k zeleným profesím.
- Potřeba flexibility a digitálních dovedností v práci zároveň naznačuje příležitost rozvíjet relevantní kompetence a využívat flexibilní či digitální přístupy i v rámci EVVO.

S5 Megatrend zdraví a wellbeing

Klíčové sdělení: Zdraví a wellbeing jsou stále větším tématem. Vedle řešení problémů, jako je zhoršující se duševní zdraví či civilizační choroby, sílí povědomí o vztahu mezi zdravím lidí a kvalitním životním prostředím.

Podle mezinárodního průzkumu agentury IPSOS (2024) o duševním zdraví se velká většina dotazovaných (79 %) shoduje, že je duševní zdraví stejně důležité jako zdraví fyzické. Duševní zdraví zařadila necelá třetina respondentů (31 %) mezi hlavní zdravotní problémy v ČR. Za největší zdravotní výzvu byla označena rakovina (45 %), následována obezitou (39 %) a stresem (38 %).

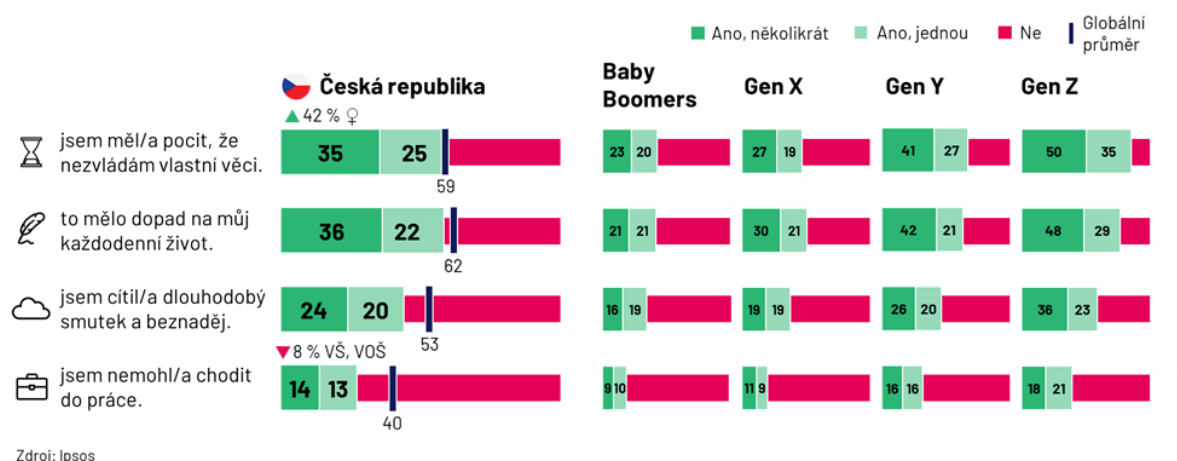
Trend zhoršujícího se duševního zdraví neminul Českou republiku – roste počet osob diagnostikovaných psychiatrickými onemocněními, případů pracovní neschopnosti i invalidních důchodů z důvodu psychiatrických diagnóz, roste spotřeba antidepresiv (Kolářková et al. 2025, Vanis 2024).

Mezigenerační rozdíly

Průzkum IPSOS také ukázal na významné generační rozdíly v prožívání stresu. Průměr odpovědí napříč věkovými kategoriemi naznačuje, že přibližně šest z deseti Čechů bylo v uplynulém roce stresováno do té míry, že měli pocit, že nezvládají své vlastní věci (60 %), nebo že to mělo dopad na jejich každodenní život (58 %). Podíl těchto odpovědí se ale výrazně liší mezi generacemi a roste směrem k těm mladším. Stres ovlivňoval každodenní život 42 % příslušníků generace tzv. Baby Boomers, zatímco u Generace Z to bylo již 77 %. Stres do té míry, že kvůli němu nemohli chodit do práce, zažívalo 19 % Baby Boomers v porovnání s 39 % u Generace Z. Podobný trend je vidět i u pocitů dlouhodobého smutku a beznaděje, které pociťovalo 35 % Baby Boomers oproti 59 % u Generace Z.

Ukázalo se také, že mladší generace řeší psychické problémy častěji než ty starší. Nejčastějším způsobem řešení těchto problémů je rozhovor s rodinou či přáteli (průměr 32 %). Méně často lidé vyhledávají odbornou pomoc psychologa nebo psychiatra (průměr 14 %) nebo si berou volno v práci (průměr 12 %).

Cítil/a jsem se v posledním roce stresován/a do té míry, že... (%)

Obrázek 6: Ilustrace mezigeneračních rozdílů v přístupu k duševnímu zdraví (IPSOS 2024)

Zaměřeno na mladé lidi

Mezinárodní výzkum (Schrijvers et al., 2024), který zkoumal trendy v psychických potížích adolescentů od poloviny 90. let, ukazuje na zhoršování jejich duševního stavu již od první dekády 21. století. Pandemie COVID-19 a s ní související společenská izolace následně tyto negativní trendy urychlily. Po pandemii byl zaznamenán výrazně větší nárůst úzkostí, depresí a celkové psychické zátěže dětí i mladých dospělých.

Pilotní monitoring Národního ústavu duševního zdraví (NUDZ, 2023) odhalil znepokojivá data: více než polovina žáků 9. tříd základních škol v ČR vykazuje nízkou úroveň duševní pohody (tzv. wellbeingu) a téměř třetina má příznaky středně těžké až těžké úzkosti. Výzkum také potvrzuje, že dívky jsou těmito potížemi postiženy výrazně častěji. Studie Schrijvers et al. (2024) uvádí, že 55,7 % patnáctiletých dívek zažívalo dva a více psychických problémů týdně, v porovnání s 28,3 % chlapců téhož věku.

Alarmující je také skutečnost, že mezi lety 2010 a 2022 došlo k až 75% nárůstu krátkodobých hospitalizací dětí a dorostenců v oblasti psychiatrie (Vanis 2024). Příčiny zhoršujícího se duševního stavu mladých jsou komplexní. V uplynulých letech se náctiletí potýkají se zvyšujícím se akademickým tlakem, rostoucí společenskou, ekonomickou a také environmentální nestabilitou. Nelze opomenout ani všudypřítomný vliv digitálních médií. Kromě přirozených výzev dospívání jsou mladí lidé vystaveni dalším tlakům online světa, jako je neustálé srovnávání se s ostatními, očekávání online uznání či kyberšikana. Svou roli hraje také osamělost. Podle zprávy Světové zdravotnické organizace (WHO, 2021) se téměř třetina českých patnáctiletých dívek a 15 % chlapců cítí většinu času nebo stále osaměle.

Systémová výzva

Zhoršující se stav duševního zdraví mladých naráží na limity systému péče v České republice. Ačkoliv se situace postupně zlepšuje, děje se tak velmi pomalu a poptávka po psychiatrických a psychologických službách pro děti a dorost výrazně převyšuje nabídku (Vanis, 2024). Podle dat Psychiatrické ročenky Ústavu zdravotnických informací a statistiky (ÚZIS) za rok 2022 došlo mezi lety 2010 a 2022 k nárůstu počtu poskytovatelů ambulantní psychiatrické péče celkově pouze o 3 %, zatímco počet poskytovatelů specializovaných na dětskou a dorostovou psychiatrii se dokonce snížil o 6 %. Ve stejném období však došlo k nárůstu počtu pacientů o 30 %.

V systému stále chybí odborníci. V roce 2023 působilo v ambulantní sféře přibližně 200 dětských psychiatrů a zhruba 100 klinických psychologů se specializací na děti a dorost (Kučera 2023). Jen malé procento absolventů medicíny se navíc rozhoduje pro specializaci v tomto náročném oboru (Kučera 2023). Důsledkem jsou pak dlouhé čekací lhůty na vyšetření a terapii, které se pohybují v řádu měsíců, avšak v některých regionech přesahují i rok (Růžička, 2025).

Důsledky a širší souvislosti v kontextu udržitelnosti

Zanedbaná péče a zhoršující se duševní zdraví mladých lidí mohou mít i vážné celospolečenské dopady s přesahem na udržitelnost. Rostoucí environmentální problémy, jako je změna klimatu, u nich prokazatelně vyvolávají negativní emoce, environmentální žal či klimatickou úzkost a často i pocity pesimismu ohledně budoucnosti (např. průzkum České klima, 2021).

Zároveň se od nich očekává, že budou řešit problémy zděděné po předchozích generacích a čelit dalším globálním výzvám. Zhoršující se duševní zdraví však může tuto zásadní roli ohrozit. Jak naznačují odborné studie, chronický stres, úzkost, deprese či pocity bezmoci snižují psychickou odolnost, motivaci, schopnost inovativního myšlení, spolupráce a adaptace. Právě tyto kompetence se uvádějí jako zásadní pro aktivní zapojení do komplexních řešení a společenských transformací směřujících k udržitelnosti.

Pokud mladí lidé nemají dostatečnou podporu a jejich duševní zdraví je křehké, může být omezena jejich schopnost stát se efektivními tvůrci změn, které společnost pro udržitelnou budoucnost potřebuje. Nedostatečná dostupnost kvalitní péče a systémové bariéry v podpoře duševního zdraví tento problém jen dále prohlubují. Posílení duševní pohody mladých tak není pouze otázkou duševní a sociální politiky, ale představuje i relevantní aspekt politiky environmentální a EVVO.

Zdraví a civilizační nemoci

Na globální úrovni čelíme nárůstu civilizačních onemocnění spojených se stárnutím populace, nevhodnou výživou, sedavým životním stylem a stresem. Paradoxně se zvyšuje počet lidí trpících jak obezitou, tak podvýživou. Závažným problémem se stává také antibiotická rezistence a nerovný přístup ke kvalitní zdravotní péči, a to jak mezi zeměmi, tak uvnitř jednotlivých států.

Stále zřetelněji se ukazuje souvislost mezi stavem životního prostředí a zdravím. Znečištění ovzduší, vody a půdy přispívá k řadě chronických i akutních onemocnění. Dopady klimatické změny – včetně extrémních povětrnostních jevů, zhoršující se kvality ovzduší, nárůst tropických letních dnů, či šíření vektorových nemocí – přímo ohrožují zdraví lidí a vyžadují systémovou prevenci.

Zdraví je také výrazně ovlivněno širšími sociálními determinanty, mezi něž patří přístup ke vzdělání, bydlení, kvalitní výživě nebo bezpečnému životnímu prostředí. Tyto faktory se často prolínají s environmentálními podmínkami a vytvářejí kumulovaná rizika, zejména pro znevýhodněné skupiny obyvatel.

Vedle rizik však existují i pozitivní trendy. Výzkumy potvrzují příznivý vliv přístupu k přírodě a zeleným plochám na fyzické i duševní zdraví. Stoupá povědomí o významu prevence a zdravého životního stylu. Nové technologie a vědecký pokrok otevírají možnosti personalizované medicíny a „chytré“ prevence. Roste i význam konceptu One Health, který zdůrazňuje propojení zdraví lidí, zvířat a ekosystémů a nabízí holistický přístup k ochraně zdraví v kontextu globálních změn.

S5.1 Jak může megatrend zdraví a wellbeing ovlivnit EVVO?

- Vazba mezi kvalitou životního prostředí a zdravím se více zviditelňuje, máme k dispozici data, zdravotní dopady environmentálních problémů se již dají modelovat. Je to příležitost

systematicky integrovat environmentální a zdravotní témata. Za zvážení stojí využívat rámce jako One Health pro nastínění propojenosti zdraví lidí, zvířat a ekosystémů a pro podporu ucelenějšího chápání zdraví a udržitelnosti.

- Aktivně začleňovat a propagovat pobyt a učení v přírodě (venkovní výuka, školní zahrady, péče o zeleň) jednak jako nástroj posilování citlivosti k přírodě, a zároveň jako podporu duševní i fyzické pohody žáků i dospělých.
- Pokračovat v tvorbě programů a metodik, které umožňují zkoumání emocí spojených s environmentálními krizemi. Poskytovat strategie pro zvládání těchto emocí, posilovat psychickou odolnost a zaměřovat se na konstruktivní akce a naději.
- Motivace k akci s dvojnásobným přínosem: Rámovat environmentálně šetrné chování (např. jízda na kole, lokální potraviny, snižování produkce odpadu) zároveň jako zdraví prospěšné chování pro jednotlivce i komunitu.
- Podpora zdravého a udržitelného životního stylu: Propojovat environmentální témata (udržitelné stravování, aktivní mobilita, snižování expozice škodlivinám, podpora předcházení vzniku odpadů a opětovného používání věcí a výrobků) s prevencí civilizačních chorob a podporou zdravých návyků.
- Akcent na environmentální spravedlnost: Zaměřit se na to, jak environmentální problémy nerovnoměrně dopadají na zdraví různých sociálních skupin, a posilovat téma spravedlnosti v přístupu ke zdravému životnímu prostředí a zdravotní péči.

S6 EVVO v kulturním kontextu

Kultura společnosti (v širším slova smyslu) je formována odkazem minulých generací, včetně hmotných a nehmotných památek, tradicemi, zvyklostmi a činnostmi kulturních aktérů. Projevuje se životním stylem a odráží se v politických preferencích občanů.

V souladu s mezinárodními dokumenty je kultura považována za jeden z významných nástrojů a hnací sílu odolnosti, sociálního začlenění a udržitelného hospodářského rozvoje. Příkladem na úrovni OSN je Deklarace z Chang-čou (Hangzhou Declaration) z roku 2013, která umísťuje kulturu do "srdce politik udržitelnosti" (UNESCO, 2013). I zpráva Evropské komise *Stormy Times. Nature and humans: Cultural courage for change* z roku 2023 potvrzuje, že sektor kultury přímo ovlivňuje udržitelnost skrze rozhodnutí a řešení kulturních aktérů, a také zmocňováním a motivací lidí ke změně.

Kultura má nezastupitelnou roli pro odolnost společnosti, a to i z bezpečnostního hlediska. Kultura, která je otevřená, přístupná a inovativní, může významně přispět k utváření a vysvětlování hodnot i k rozvoji kritického myšlení. Tím posiluje sebevědomí občanů a jejich ochotu bránit hodnoty demokratické společnosti i v situacích, kdy jsou ohroženy. Kultura má značný potenciál pro vzdělávání a posilování kulturní identity místních obyvatel a vědomí propojenosti kulturních hodnot s hodnotami přírodními.

Tento vztah symbolizuje pojem kulturní ekosystémové služby. Jak vysvětluje CzechGlobe, jde o „nemateriální přínosy, které lidé získávají při využívání krajiny, ekosystémů, organismů a entit např. pro estetické prožitky, duchovní obohacení, rozvoj poznávacích schopností a získávání znalostí nebo rekreaci. Jsou typické tím, že přímo či nepřímo ovlivňují subjektivní či psychologické aspekty kvality života. Často vznikají interakcí mezi přírodním prostředím a kulturními nebo rekreačními aktivitami člověka.“ Význam těchto kulturních ekosystémových služeb v české krajině, vyznačující se vysokou mírou provázanosti a synergie přírodních a kulturních hodnot, je nezastupitelný.

Rozvoj kulturní kompetence, podobně jako kompetence k občanství a udržitelnosti, je jedním ze základních předpokladů pro aktivní občanství a zapojení do demokratické společnosti. Uplatnění této kompetence ve formálním vzdělávání se děje, podobně jako v případě EVVO, prostřednictvím integrace určitých vzdělávacích cílů a obsahů do vzdělávacích programů, posílením spolupráce škol s relevantními institucemi a podporou participace dětí a mládeže ve vhodných programech. Kulturní kompetence patří, spolu s kompetencí k občanství a udržitelnosti, mezi klíčové kompetence revidovaného RVP ZV.

Je důležité ještě zmínit, že kulturní povědomí a vyjádření je jednou z osmi klíčových kompetencí pro celoživotní vzdělávání definovaných Evropskou unií. Je definováno jako: „porozumění a respektování toho, jak jsou myšlenky a významy kreativně vyjadřovány a komunikovány v různých kulturách a prostřednictvím řady uměleckých a jiných kulturních forem. Zahrnuje zapojení do chápání, rozvíjení a vyjadřování vlastních myšlenek a pocitu místa či role ve společnosti různými způsoby a v různých kontextech.“

Rozvíjení kreativních schopností dětí a mládeže, ale i v celoživotním vzdělávání, může přispět k inovativním řešením environmentálních problémů v budoucnu. Uznává to i Evropský rámec kompetencí v oblasti udržitelnosti (GreenComp), jenž mezi klíčové kompetence zařazuje i průzkumné myšlení, které definuje jako „osvojení si vztahového způsobu myšlení zkoumáním a propojováním různých oborů, využíváním kreativity a experimentování s novými myšlenkami nebo metodami.“

Shrnutí podnětů z kulturní oblasti pro SP EVVO:

- V návaznosti na mezinárodní dokumenty pokládat kulturní politiku za jeden z nástrojů udržitelného rozvoje.
- Rozvíjet kritické myšlení a kreativitu v souvislostech environmentálně orientovaných a kulturních kompetencí tak, aby se tyto oblasti vzájemně podporovaly.
- Využívat hodnotový rámec udržitelného rozvoje s podporou kreativních schopností k pěstování předvídavosti; posilovat vizionářství spolu se schopnostmi se aktivně zasadit o realizaci svých představ.
- Rozvíjet myšlení budoucnosti a zapojit ekodesignové myšlení; jeho prostřednictvím působit na výchovu aktivního spotřebitele
- Propojit obě oblasti (environmentálně orientovaných a kulturních) kompetencí s kompetencemi k podnikavosti; pěstovat inovativní přístupy v prakticky orientovaných aktivitách.

2.6 Technologický kontext

T1 Jak se v důsledku technologických změn proměňuje vzdělávání?

Klíčové sdělení: Technologie mění vzdělávání hlouběji než jen nahrazováním nástrojů. Vedou k novým formám učení a mění role učitelů i žáků. Umělá inteligence či technologie jako VR/AR přináší nové formy zážitkového učení, ale vyžadují také pečlivé zvážení etických otázek.

Technologická transformace vzdělávání přesahuje pouhé nahrazení analogových pomůcek digitálními. Pandemie COVID-19 tento vývoj urychlila a otevřela dveře k novému chápání toho, co, jak, kdy a kde se učíme. Jako pomůcku pro reflexi těchto změn můžeme použít model **SAMR** (Puentedura 2006), který rozlišuje čtyři úrovně integrace technologií do výuky:

- **Substitute** znamená nahrazení tradičního nástroje digitálním ekvivalentem – e-kniha místo tištěné, digitální tabule místo křídly, aplikace na identifikaci rostliny místo tištěného botanického klíče. Nedochází však ke změně obsahu ani formy výuky.
- **Augmentace** (rozšíření) přináší pomocí technologií nové funkce, např. digitální texty jsou obohaceny interaktivními prvky, online kvízy poskytují okamžitou zpětnou vazbu.
- **Modifikace** umožňuje zásadní přestavbu výukových aktivit, např. studenti místo eseje vytvářejí podcast, využívají GIS nástroje nebo spolupracují v reálném čase online.
- **Redefinice** přináší zcela nové formy učení, které by bez technologií nebyly možné – např. účast na simulaci klimatického summitu v AR.

T1.1 Které technologické trendy ovlivní vzdělávání v nejbližší dekádě?

Úrovně modifikace a redefinice přináší hlubší proměnu vzdělávání. **Mění se nejen nástroje, ale i samotný charakter učení, role učitelů i žáků**, kteří jako tzv. digitální domorodci (digital natives) ovládají technologie lépe než jejich vyučující, ačkoliv úroveň jejich skutečných digitálních kompetencí se může výrazně lišit. Mezi nejvýznamnější trendy, které se v praxi často vzájemně prolínají, patří:

Umělá inteligence (AI) a personalizace učení: AI umožňuje tvorbu tzv. adaptivních výukových systémů, které se přizpůsobují tempu, stylu a pokroku jednotlivých žáků. Dokáže zajistit automatické hodnocení, poskytnout cílenou zpětnou vazbu a identifikovat problémové oblasti, kterým třeba věnovat zvýšenou pozornost. Díky těmto funkcím může uvolnit kapacity učitelů např. tím, že převezme rutinní nebo administrativní úkoly, což ovšem vyžaduje pečlivé zvážení různých etických otázek a dopadů na roli učitele (viz další kapitola).

Imerzivní technologie (AR/VR): Virtuální a rozšířená realita otevírají nový prostor pro zážitkové učení. Studenti mohou "navštívit" různé historické epochy, procházet lidským tělem nebo prozkoumat korálové útesy či simulovat řešení environmentálních problémů. Tyto technologie se čím dál více aplikují i za účelem rozvoje měkkých dovedností, včetně empatie a komunikace.

Síťové a datově řízené vzdělávání: Díky cloudovým platformám, otevřeným datům a analytickým nástrojům se rozvíjí nové formy spolupráce či řízení výuky. Učitelé i studenti mají přístup ke globálním komunitám, sdíleným datům a nástrojům pro jejich analýzu (např. v rámci občanské vědy). Zároveň dochází k masivnímu sběru vzdělávacích dat, která mohou být využita pro vzdělávací účely, hodnocení žáků nebo přizpůsobení obsahu – na systémové (spíše než individuální) úrovni. I v této oblasti se však otevírají zásadní otázky ochrany soukromí a etického využití těchto informací.

Neurotechnologie ve vzdělávání: Neurotechnologie, jako například rozhraní mozku a počítače (tzv. BCI – brain-computer interfaces), slibují do budoucna hlubší porozumění procesům učení. První příklady využití BCI se zaměřují na pomoc studentům se zdravotním znevýhodněním (např. ovládání zařízení pomocí mozkových signálů). V budoucnosti se očekává jejich využití i pro optimalizaci učení.

Jak uvádí UNICEF (Pauwels 2024), “zařízení BCI mohou monitorovat mentální zátěž studentů, upozorňovat je na únavu nebo stres a navrhnout jim způsoby, jak se uvolnit nebo jak neefektivněji využít čas na studium.” Zatím jde o experimentální oblast s omezeným dopadem na školství, ale potenciál pro transformaci výuky v příštích dekádách je značný.

T1.2 Jaké výzvy přináší technologická transformace vzdělávání?

Klíčové sdělení: Digitální prostředí zásadně mění způsoby, jak lidé přistupují k informacím, jak jim rozumí a jak na ně reagují. Ačkoliv digitální technologie otevírají nové možnosti pro výuku a učení, jejich rozmach s sebou nese i řadu rizik a negativních dopadů od zpochybňování vědeckého poznání až po etické otázky ochrany soukromí.

Zpráva o globálních rizicích (WEF 2025) řadí mezi hlavní technologické rizika dneška právě nárůst dezinformací a kyberbezpečnost, do budoucna očekává rostoucí riziko nepříznivých dopadů AI, ať už zamýšlených nebo nezamýšlených, na jednotlivce a společnost.

Následující část poskytuje přehled hlavních technologických a digitálních rizik, které v určité míře již dnes ovlivňují a do budoucna budou ještě víc ovlivňovat vzdělávání v ČR a prostředí, ve kterém se EVVO realizuje:

Dezinformace a zpochybňování reality: Digitální prostor je zaplaven obrovským množstvím informací různé kvality. Sociální média a algoritmy, na kterých stojí, často zvýhodňují emocionálně nabitý a polarizující obsah, což usnadňuje šíření dezinformací a konspiračních narativů – včetně těch, které zpochybňují klimatickou vědu a řešení environmentálních problémů.

Počet lidí, kteří se setkávají s dezinformacemi roste, většina Čechů dotazovaných v průzkumu IPSOS uvedla, že se jim stalo, že uvěřili dezinformaci, více než 30 % se to dokonce stalo vícekrát (Nejedlý 2024). Češi si uvědomují riziko dezinformací a že jejich šíření je ohrožením pro bezpečnost země (STEM 2022). Prokázal to i průzkum názorů mladých lidí o výzvách a prioritách EU (EK 2025) – **až 46 % mladých respondentů považuje nepravdivé a/nebo zavádějící informace za jednu z největších hrozeb pro demokracii v EU** (oproti 34 % evropskému průměru). Další Eurobarometr mezi mladými lidmi (EK 2024) zas ukázal, že necelá třetina (28 %) mladých byla často vystavena falešným zprávám (EU průměr 43 %).

Algoritmická polarizace a informační bubliny: Personalizace obsahu může vést k uzavřeným informačním ekosystémům (*echo chambers*), ve kterých lidé opakovaně čelí pouze názorům, jež potvrzují jejich přesvědčení. Tento stav omezuje schopnost kritického myšlení, posiluje polarizaci a podkopává otevřený veřejný dialog. Informační bubliny (*filter bubbles*) jsou vytvářeny algoritmy, které uživatelům ukazují pouze obsah, který odpovídá jejich předchozímu chování a preferencím. Informační ozvěny (*echo chambers*) jsou sociální jevy, kdy se lidé sdružují v komunitách, kde se navzájem utvrzují ve svých názorech a ignorují odlišné perspektivy. Oba jevy se vzájemně podporují a vedou k izolaci od odlišných názorů.

Oslabení důvěry ve vědu a instituce: Digitální prostředí může oslabit důvěru v odborníky, včetně vědců či univerzit. Vzestup "alternativních pravd" má potenciál narušit procesy rozhodování založených na datech a vědeckých poznatcích. Nicméně je důležité zmínit, že většina české společnosti vědkyním a vědcům stále důvěřuje a až 75 % respondentů průzkumu České klima jim vyjádřilo důvěru v otázkách změny klimatu (Krajhanzl et al 2024).

Kognitivní dopady: Přesycení informacemi, kontinuálně přibývajícím digitálním obsahem a nutkáním na něj neustále reagovat vedou k digitálnímu přetížení. Spolu s častým přerušováním a multitaskingem v digitálním prostředí narušují schopnost soustředění a udržení pozornosti. Výzkumy potvrzují, že zejména mladí lidé ztrácejí schopnost udržet pozornost na komplexní úkoly (Van Der Schuur et al. 2015). Tento trend je v rozporu s potřebou hlubokého učení, systémového myšlení a environmentální

reflexe. Spojuje se tím i riziko povrchního učení, tzv. Google efektu, při kterém se lidé spoléhají na internet jako zdroj vědomostí než na svou paměť, vyhledávají spíše rychlé odpovědi na své otázky než hluboké porozumění (Gong a Yang 2024).

Digitální závislost: Podle *Zprávy o digitálních závislostech v ČR* (2024) hraje pětina dětí ve věku 11-15 let a 15 % dospívajících digitální hry rizikově, tedy 4 a více hodin denně. Sociální sítě využívá rizikově necelá třetina dětí a téměř polovina dospívajících. Problémy se spánkem, výživou, akademickým výkonem nebo sociálními vztahy jsou u těchto skupin výrazně častější (Jandáč et al. 2024). K digitálním závislostem se pojí také další zdravotní aspekty spojené s nadměrným časem stráveným před obrazovkami jako zhoršující se zrak či držení těla.

Digitální samota a odcizení: Navzdory zdánlivé propojenosti narůstá ve společnosti pocit osamělosti. Digitální samota je často spojena s absencí skutečného lidského kontaktu, přestože online komunikace může být nepřetržitá. Tento fenomén je podporován řadou faktorů – zejména rostoucí závislostí na digitální komunikaci a sociálních sítích, které postupně nahrazují tradiční formy mezilidského setkávání. Výsledkem je úbytek přímých sociálních interakcí, což omezuje sdílení myšlenek a zkušeností mezi lidmi. To může být problém i pro environmentální vzdělávání, které stojí mimo jiné na rozvoji dialogu, řešení konfliktů a spolupráce.

Očekává se, že tento jev bude dále akcelеровán rozšiřováním AI asistentů a chatbotů. Už dnes se množí případy lidí, kteří umělou inteligenci využívají k hledání emocionální opory, řešení partnerských konfliktů, podpoře v rodičovství, a dokonce i k romantické lásce – a někdy ji začínají upřednostňovat před skutečnými mezilidskými vztahy (Williams 2025).

Kybernetická bezpečnost ve vzdělávání: S rostoucím objemem citlivých dat ve školním prostředí – včetně osobních údajů o žácích, učitelích, výsledcích učení nebo zdravotním stavu – se zvyšuje riziko kybernetických útoků, úniků a zneužití dat. Mezi hrozby patří i kyberšikana, nelegální přístup k výukovým systémům nebo sdílení nevhodného obsahu. Podle šetření ČŠI (2024) považuje přibližně polovina ředitelů základních a středních škol kybernetickou bezpečnost za závažné riziko, zatímco mezi učiteli sdílí tyto obavy jen pětina.

Etika využívání dat a ochrana soukromí: Paralelně s technickými hrozbami vyvstávají i hlubší etické otázky spojené se sběrem a využíváním dat o dětech ve vzdělávacích technologiích. Rozvoj AI a personalizovaného učení je podmíněn rozsáhlým sběrem údajů – od akademických výsledků přes chování až po sociální zázemí. Bez jasných pravidel hrozí, že budou tato data využívána netransparentně nebo komerčně. Podle výzkumu Human Rights Watch (2022) umožňovala řada výukových platform během pandemie COVID-19 sledování dětí bez jejich vědomí, a to i mimo školní dobu.

Digitální vyloučení a nerovnosti: Digitální transformace může nechtěně prohloubit stávající sociální nerovnosti. PAQ Research uvádí, že až 17 % dospělých v Česku je digitálně vyloučeno a dalších 16 % v ohrožení. Podle analýz PAQ Research digitální vyloučení silně souvisí se strukturálními faktory jako vzdělávací neúspěšností či destabilizující chudobou. Uvádí, že “Lidé ohrožení digitálním vyloučením se často potýkají s nedostatečným počtem elektronických zařízení v domácnosti (jedno zařízení mezi sebou mnohdy sdílí několik členů rodiny) nebo nedostatečnou stabilitou internetového připojení” (Šimša et al 2024).

Algoritmická zaujatost a posilování stereotypů: Nástroje AI se učí z obrovských objemů dat, která nevyhnutelně odrážejí existující společenské nerovnosti a předsudky. Hrozí tak reálné riziko, že AI systémy používané ve vzdělávání – ať už pro personalizaci učebních cest, automatické hodnocení nebo doporučení zdrojů – budou tyto předsudky nejen replikovat, ale i zesilovat (Baker a Hawn 2022). Algoritmická zaujatost může vést k systematické diskriminaci určitých skupin studentů na základě

pohlaví, etnika, socioekonomického statusu či jiných charakteristik, například nesprávným vyhodnocením jejich schopností nebo omezením nabídky vzdělávacích příležitostí (OECD 2023).

Standardizace, dopady na kreativitu a "Deskilling": Nadměrné využívání AI s sebou nese riziko nežádoucí standardizace vzdělávacích procesů a výstupů. Pokud se studenti i učitelé začnou příliš spoléhat na AI pro generování textů, řešení problémů nebo tvorbu obsahu, může dojít k potlačení originality, kritického myšlení a kreativity. Současně vzniká riziko tzv. "deskilling", tedy ztráty nebo nedostatečného rozvoje klíčových dovedností (např. schopnosti formulovat myšlenky, argumentovat, provádět rešerši a kriticky hodnotit informace), pokud jsou tyto činnosti automaticky delegovány na umělou inteligenci (Rafner et al. 2021; Machidon 2025).

Výzvy pro hodnocení a zajištění autenticity práce: Schopnost moderních generativních AI modelů vytvářet texty, kód či jiný obsah nerozlišitelný od lidské práce představuje zásadní výzvu pro tradiční metody hodnocení a zajištění akademické integrity. Učitelé tak čelí obtížnému úkolu rozpoznat, zda předložená práce (esej, projekt, odpověď) včetně výstupů EVVO aktivit, je skutečně výsledkem studentova vlastního úsilí a pochopení látky. Tato situace vyvolává potřebu přehodnotit metody hodnocení směrem k těm, které lépe ověřují autentické porozumění a proces učení (např. ústní zkoušky, projektová práce s průběžnou prezentací, hodnocení v reálném čase).

T1.3 Jaký je stav rozvoje digitální kompetence a informatického myšlení na českých školách?

V revidovaných rámcových vzdělávacích programech pro základní školy se digitální kompetence stává jednou z klíčových. Jejím cílem je podporovat účelné, bezpečné a efektivní využívání digitálních technologií v různých kontextech – od učení přes zapojení do společnosti až po hledání rovnováhy mezi digitálním a fyzickým světem. V praxi českých základních a středních škol se však úroveň digitálních kompetencí i přístup k technologiím výrazně liší.

Necelá třetina učitelů vykazuje vysokou sebedůvěru ve své technické a didaktické kompetence, zatímco čtvrtina uvádí nedostatky v technických dovednostech a pětina ve schopnosti technologie didakticky využívat. Digitální technologie jsou ve školách nejčastěji využívány k prezentaci a komunikaci, méně už k aktivnímu učení, hodnocení nebo podpoře žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Podrobný popis přináší **tematická zpráva ČŠI o digitálních kompetencích a informatickém myšlení žáků ZŠ a SŠ** (Novosák et al. 2024).

T1.4 Jak může technologická transformace ovlivnit EVVO?

- Potenciální pokles atraktivity tradičních „offline“ forem EVVO pro generaci zvyklou na digitální prostředí, ale zároveň **rostoucí hodnota EVVO jako prostoru pro autentický zážitek, smyslové vnímání, „digitální detox“ a přímý sociální kontakt**.
- Potřeba **strategicky integrovat digitální technologie** do EVVO smysluplným způsobem (na úrovních Modifikace/Redefinice dle SAMR), nikoli jen jako povrchní náhradu či doplněk.
- Využití konkrétních technologií pro **zvýšení angažovanosti a efektivity EVVO**: např. GIS nástroje pro analýzu krajiny, mobilní aplikace pro občanskou vědu (citizen science), AR/VR pro simulace a vizualizace environmentálních jevů, nástroje pro digitální storytelling.
- Nové **nároky na kompetence pedagogů a lektorů EVVO** (digitální dovednosti, kritické hodnocení technologií, metodika jejich smysluplné integrace).
- Nezbytnost **posilovat mediální a informační gramotnost** specificky v environmentálním kontextu (rozpoznávání dezinformací, greenwashingu, ověřování zdrojů, chápání vědeckého konsenzu).

- Nutnost aktivně řešit téma **algoritmické polarizace** a rozvíjet u studentů **schopnost vést respektující a konstruktivní dialog** o environmentálních tématech.
- Klíčová role EVVO v **posilování vědecké gramotnosti** skrze praktické uplatnění vědeckého postupu (formulace hypotéz, sběr a analýza dat, práce s důkazy a nejistotou).
- Riziko **prohlubování nerovností (digitální propast)** v přístupu k technologicky obohaceným formám EVVO – potřeba aktivně hledat inkluzivní řešení pro všechny studenty.

T2 Jaké jsou environmentální dopady digitálních technologií?

V posledních letech byla publikována řada studií a zpráv, které se zabývají emisemi skleníkových plynů souvisejícími s umělou inteligencí (AI) a datovými centry. **Datová centra na celém světě jsou zodpovědná za 2,5 až 3,7 % globálních emisí skleníkových plynů, což je více než letecký průmysl.** Tato čísla jsou výsledkem neustálého provozu, které jsou většinou poháněny fosilními palivy (Cho 2023; Plan Be Eco 2024). Společnosti jako Google a Microsoft hlásí výrazný nárůst emisí skleníkových plynů v důsledku rozšíření využívání AI ve všech svých produktech. Například Google uvádí, že jeho emise skleníkových plynů vzrostly o 48 % od roku 2019, což je primárně přičítáno zvýšené spotřebě energie v datových centrech kvůli AI (Kerr 2024; Rahman-Jones 2024). Emise z AI a datových center jsou srovnatelné s emisemi z těžby kryptoměn, což ukazuje na rostoucí environmentální dopad technologického sektoru (Hebous a Vernon-Lin 2024).

Na výrazně vyšší nárůst emisí upozorňuje zpráva týmu z Harvard T.H. Chan School of Public Health a UCLA Fielding School of Public Health. Od roku 2018 se emise z datových center, které podporují vývoj a provoz AI modelů, v USA ztrojnásobily a v posledních 12 měsících byly zodpovědné za 105 milionů tun CO₂, což představuje 2,18 % národních emisí. Tento trend je způsoben přechodem od jednodušších textových generátorů k složitějším modelům generujícím obraz, video a hudbu, které vyžadují obrovské množství energie na výpočty a chlazení serverů (O'Donnell 2024). **Globálně se předpokládá růst spotřeby datových center každoročně o 3,5 % do roku 2050** (McKinsey 2024). Tento nárůst mohou ještě více ovlivnit významné iniciativy EU či USA na masivní investice do digitální infrastruktury potřebné pro rozvoj AI (Benzl 2025; OpenAI 2025).

S novými technologiemi se pojí řada dalších negativních environmentálních dopadů. Těžba vzácných zemin je energeticky náročná a má výrazné environmentální dopady, včetně ničení přirozených stanovišť, znečištění vody a zvyšování produkce nebezpečných odpadů. Proces těžby vyprodukuje velké množství odpadních plynů, prachu a radioaktivních zbytků (Nayar 2021). S rozvojem informačních a komunikačních technologií a rozšířením elektronických zařízení rychle roste množství elektronického odpadu (Lee et al. 2024). Elektronický odpad obsahuje škodlivé látky, jako jsou těžké kovy a bromované zpomalovače hoření, které ohrožují ekosystémy a lidské zdraví.

Na druhou stranu řada studií naznačuje, že AI může například pomoci snížit 5 až 10 % globálních emisí skleníkových plynů do roku 2030 pouze tím, že optimalizuje energetickou spotřebu a zlepší efektivitu v různých průmyslových odvětvích (Matias a Brandt 2023). Řada autorů se pak domnívá, že kombinace nových technologií, jako jsou pokročilá umělá inteligence, kvantová výpočetní technika a syntetická biologie umožní v nadcházejících letech obrovské množství radikálních objevů, které významně přispějí k řešení klimatické krize, ale i jiných environmentálních problémů současnosti (Suleyman a Bhaskar 2024; Cebo 2023). AI může být použita k predikci environmentálních změn a modelování klimatických scénářů, což pomáhá při tvorbě strategií na zmírnění dopadů změny klimatu. Kvantové algoritmy mohou být použity k optimalizaci složitých systémů, jako jsou energetické sítě, což může vést ke zlepšení efektivity a snížení ztrát energie (Emani et al. 2021). Modifikace mikroorganismů pro produkci udržitelných materiálů a chemikálií pak může snížit environmentální zátěž průmyslu a zemědělství (Noshay et al. 2023).

Výše uvedenými problémy se zabývá nový obor digitální ekologie, který zkoumá vztahy mezi digitálními technologiemi a životním prostředím. Popisuje, jak digitální systémy a zařízení ovlivňují ekosystémy a jak lze tyto technologie využít k řešení environmentálních problémů. Mezi klíčové oblasti zájmu digitální ekologie patří energetická spotřeba, elektronický odpad, udržitelné technologie, digitální inkluze či modelování a simulace environmentálních procesů. Cílem digitální ekologie je podporovat udržitelný rozvoj prostřednictvím optimalizace využívání digitálních technologií a minimalizace jejich negativních dopadů na životní prostředí.

T2.1 Implikace environmentálních dopadů technologií pro EVVO

- Příležitost pro EVVO **otevřít diskuzi o environmentálních dopadech samotných digitálních technologií** (např. energetická náročnost, e-odpad, těžba surovin) a podporovat digitální občanství.
- Nové technologie mají potenciál přispět k udržitelnosti, ale jejich dopady na životní prostředí vyžadují pečlivé řízení a regulaci. Je důležité, aby vývoj technologií šel ruku v ruce s environmentálními opatřeními, která budou minimalizovat negativní efekty a podporovat udržitelný rozvoj. **Schopnost uvědomit si potenciální dopad nových technologií, ať už pozitivní či negativní na udržitelnost, bude naprosto zásadní pro jejich budoucí využití.**
- Vezmeme-li v potaz, nakolik ovlivnily stav planety technologie posledních 2 století, potenciál těch nastupujících, jako jsou masově dostupné genové inženýrství, subatomární výroba 3D tiskáren, kvantová výpočetní technika či strojové kognitivní schopnosti dalece převyšující ty lidské, výrazně překračuje dosavadní představivost dopadu.

2.7 Environmentální kontext

E1 Jaký je pokrok v naplňování environmentálních cílů?

Hlavní sdělení: Nejzávažnější globální rizika následující dekády jsou environmentálního charakteru, jejich řešení však zaostává za politickými závazky.

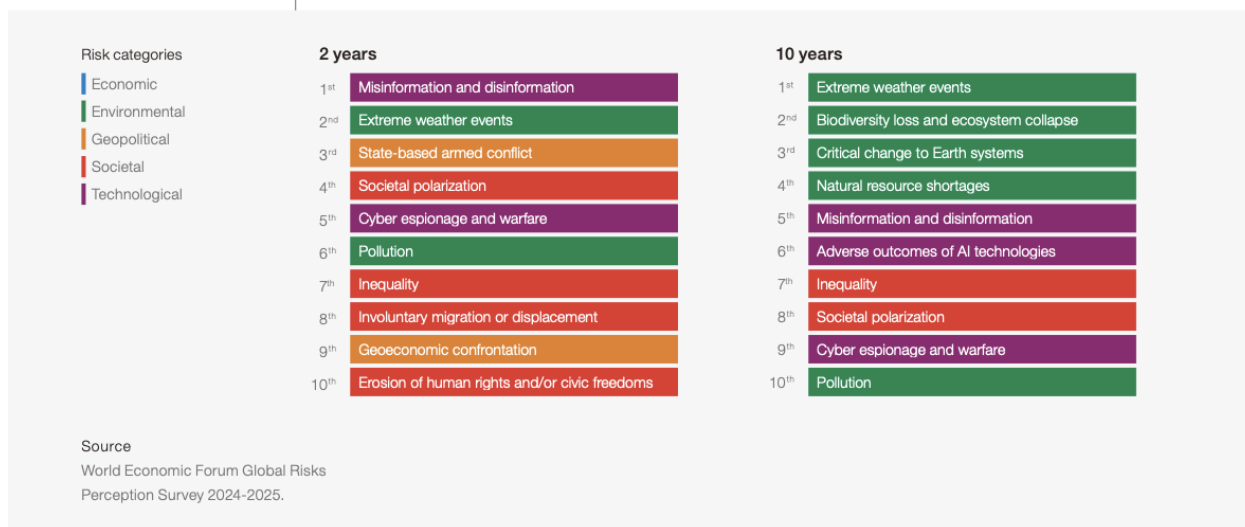
Environmentální cíle reagující na nutnost ochrany životního prostředí a klimatu jsou již nespornou součástí politických agend na národní i mezinárodní úrovni. Světové ekonomické fórum ve své zprávě o globálních rizicích předpovídá, že **většina globálních rizik pro tuto dekádu je environmentálního charakteru**. Přesto však čelíme znepokojivé situaci: **zatímco povědomí o environmentálních hrozbách roste a politické závazky se množí, tempo jejich naplňování zůstává pomalé.**

Příkladem je Agenda 2030. Podle její poslední monitorovací zprávy je pouze 17 % SDGs na trajektorii, která umožňuje jejich splnění do roku 2030, zatímco stejné procento dokonce vykazuje zhoršení oproti výchozímu stavu z roku 2015 (UN 2024). Navzdory vysokým ambicím se nacházíme v tzv. **trojitě planetární krizi změny klimatu, znečištění a ztráty biodiverzity**, které prohlubují nepříznivé dopady na ekosystémy, lidské zdraví i společenskou a hospodářskou stabilitu.

FIGURE C

Global risks ranked by severity over the short and long term

"Please estimate the likely impact (severity) of the following risks over a 2-year and 10-year period."

Obrázek 7: Ilustrace nejzávažnějších globálních rizik v nejbližších 2 a 10 letech (WEF 2025).

Dalším ambiciózním příkladem je evropská environmentální politika, zakotvená v 8. Environmentálním akčním programu (EAP). Vizí EAP je zajistit, aby nejpozději do roku 2050 **Evropané „žili dobře, v mezích naší planety.“** Tato vize zahrnuje přechod k ekonomice blahobytu (wellbeing economy), kde se ničím neplýtvá, růst je regenerativní, klimatická neutralita je dosažena a nerovnosti jsou výrazně sníženy (EK 2022).

Avšak zpráva hodnotící plnění tohoto programu kreslí smíšený obraz (EEA 2024). **U většiny environmentálních cílů stanovených pro rok 2030 není pravděpodobné, že jich Evropa při současném tempu dosáhne.** Týká se to zejména cílů v oblasti adaptace na změnu klimatu, cirkulární ekonomiky či stavu biodiverzity a zdraví ekosystémů.

Na druhou stranu, existují i oblasti s příznivým vývojem. Emise skleníkových plynů EU, stejně jako v ČR, klesají. Evropané jsou méně vystaveni znečištění ovzduší jemnými prachovými částicemi (PM2.5). Další indikátory s pozitivním vývojem se týkají spíše ekonomických a finančních nástrojů zelené transformace (např. environmentální daně, výdaje na ochranu životního prostředí, zelené dluhopisy, ekoinovace, zelená zaměstnanost). Tento vývoj naznačuje, že **zatímco podpůrné mechanismy pro zelenou transformaci se daří zavádět, zvrácení degradace přírodních systémů je zatím mimo dosah.**

Evropská environmentální agentura (2025) uvádí, že k přeměně dlouhodobé vize EU „žít dobře v mezích naší planety“ je třeba uskutečnit zásadní změny ve výrobních a spotřebních systémech, které naplňují naše základní požadavky, jako jsou potraviny, energie, mobilita, či bydlení. I v tomto kontextu je důležité připomenout, že udržitelnost nevzniká jen ochranou, ale také odpovědnou správou zdrojů, které tyto služby poskytují, včetně lesů, půdy a vody, které tvoří základní složky ekologické stability.

E2 Jaký je stav životního prostředí v České republice?

Klíčové sdělení: Stav životního prostředí v ČR vykazuje dílčí zlepšení např. v kvalitě ovzduší a vod, přetrvávají však vážné problémy spojené s degradací půdy, úbytkem biodiverzity a stavu lesů. Dopady změny klimatu jsou stále patrnější.

„Kvalita životního prostředí v Česku je především díky významným investicím do jeho ochrany výrazně lepší než v předchozích desetiletích, stav jednotlivých složek životního prostředí však stále

nelze označit za optimální,“ uvádí se v úvodu Zprávy o životním prostředí ČR 2023 (CENIA 2024). Za pozitivní lze označit pokles znečištění ovzduší a zlepšující se kvalitu povrchových vod.

Nadále se ale snižuje rozloha zemědělské (zejména orné) půdy a zvyšuje se rozloha zastavěných ploch a lesní půdy. Půda je vzhledem k intenzivnímu hospodaření, nízké heterogenitě zemědělské krajiny a vysokému stupni zornění ohrožena degradací. Intenzivní využívání krajiny narušuje její funkce a způsobuje úbytek biodiverzity., patrný mimo jiné v poklesu početnosti ptačích populací. Kůrovcová kalamita je už na útlumu, ale zdravotní stav lesů je dlouhodobě neuspokojivý. Pozitivním signálem je postupné zvyšování podílu listnatých stromů, přičemž v roce 2023 představovali listnaté stromy až 47,3 % nově vysazených stromů (MZ ČR 2024). Dobrou zprávou je též pozitivní vývoj u vybraných zvláště chráněných druhů, např. sokola stěhovavého či u šumavské populace tetřeva hlušce díky cíleným opatřením v chráněných územích.

Za posledních 60 let došlo k významnému oteplení území ČR o více než 2 °C (ČHMÚ 2024). Patrné jsou i další projevy měnícího se klimatu, došlo ke zdvojnásobení ročního počtu tropických dnů za posledních 30 let, klesá výskyt mrazových a ledových dní spojený s negativními dopady na zásoby vody ve sněhové pokrývce a zvyšující se riziko sucha. Emise skleníkových plynů klesají a ČR pravděpodobně splní cíl snížení emisí o 55 % do roku 2030. Velkou výzvou však zůstává dekarbonizace dopravy, kde emise skleníkových plynů stoupají.

E3 Co znamená bezpečný život „v mezích naší planety“?

Klíčové sdělení: Vědecký koncept planetárních mezí definuje bezpečný prostor pro lidské aktivity na základě klíčových planetárních systémů. Alarmující je, že šest z devíti těchto mezí (včetně kritické změny klimatu) již bylo překročeno, což zvyšuje riziko nevratných změn a zdůrazňuje naléhavou potřebu transformace klíčových systémů, které k těmto hrozbám přispívají.

Odkaz na „život v mezích naší planety“ v 8. EAP není jen politickým sloganem, ale přímo vychází z vědeckého konceptu tzv. **planetárních mezí** (planetary boundaries), definovaného výzkumníky Stockholm Resilience Centre (Rockström et al. 2009). Rámec odkazuje na 9 procesů, **kteří udržují stabilitu a odolnost fungování planety a které umožnily rozvoj lidské civilizace.**

Pro každý proces (změna klimatu, integrita biosféry, využívání půdy, sladkovodní zdroje, biogeochemické toky, acidifikace oceánů, atmosférický aerosol, stratosférický ozón, nové entity) **byla stanovena hranice, jejíž překročení zvyšuje riziko rozsáhlých, náhlých nebo nevratných environmentálních změn.**

„K drastickým změnám nemusí nutně dojít ze dne na den, ale společně tyto hranice představují kritickou hranici pro zvýšení rizik pro lidi a ekosystémy, jichž jsme součástí“, upřesňuje Stockholm Resilience Centre (2023). Alarmující zjištění je, že **lidstvo již překročilo šest z devíti těchto planetárních mezí** (Caesar et al. 2024; Richardson et al. 2023).

PLANETARY BOUNDARY PROCESSES

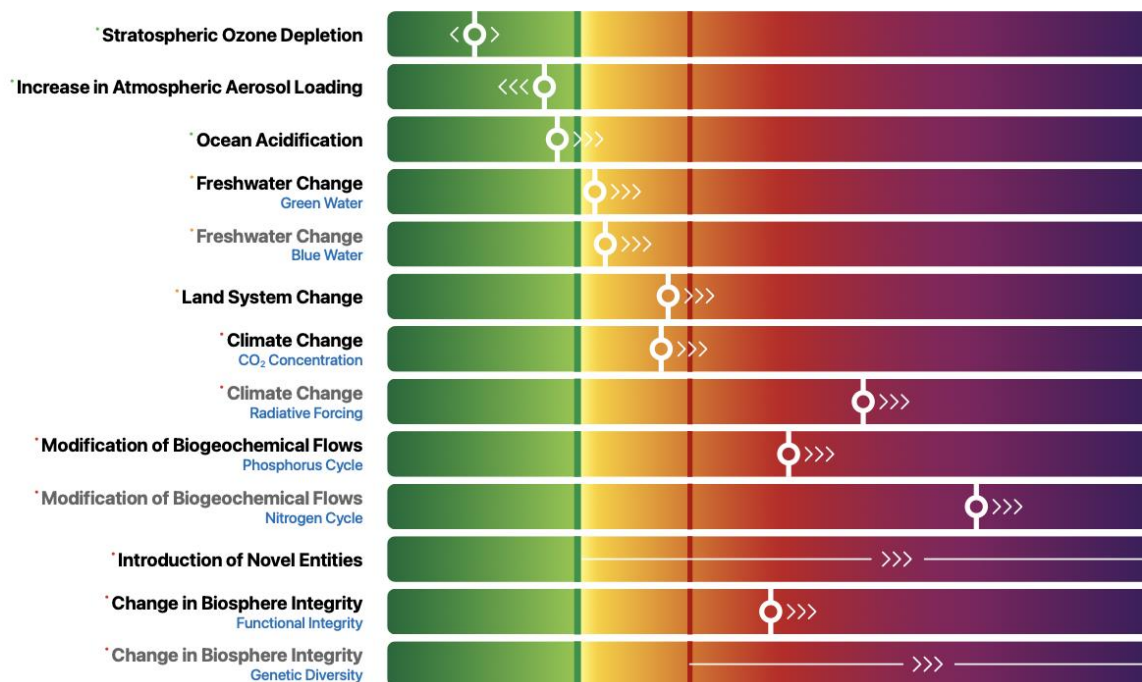

FIGURE 1 Planetary Health at a Glance. Just as a blood test provides insights into a human body's health and identifies areas of concern, this *Planetary Health Check* evaluates the 13 control variables across the 9 Planetary Boundary (PB) processes to report on Earth's stability, resilience, and life-support functions – the overall health of our planet. The 2024 assessment shows that six of the nine PBs have been transgressed: Climate Change, Biosphere Integrity, Land System Change, Freshwater Change, Biogeochemical Flows, and the Introduction of Novel Entities. All of these show increasing trends, suggesting further transgression in the near future. Three PB processes remain within the Safe Operating Space: Ocean Acidification (increasing trend and close to PB), Atmospheric Aerosol Loading (decreasing global trend), and Stratospheric Ozone Depletion (no trend). On the top colorbar, a classic boxplot summarizes the distribution of all 13 control variable values at once. We make this the dynamic symbol of the Planetary Health Check.

Obrázek 8: Ilustrace "kontroly planetárního zdraví" (Caesar et al. 2024)

Změna klimatu je jednou z nejkritičtějších planetárních mezí. Cíl udržet globální oteplení výrazně pod 2 °C, ideálně na úrovni 1,5 °C oproti předindustriální úrovni (Pařížská dohoda), není dle vědecké komunity jen politickým záměrem, ale především fyzikálním limitem (Rockström 2025).

Při oteplení nad 1,5 °C hrozí překročení tzv. bodů zlomu v klimatickém systému (Caesar et al. 2024). To by mohlo vést k nevratným změnám, jako je masové odumírání korálových útesů, urychlené tání ledovců a permafrostu, ale potenciálně i oslabení oceánského proudění či kolaps částí amazonského pralesa. U některých z těchto systémů jsou již dnes pozorovány znepokojivé signály naznačující zvýšené riziko. Tyto změny by měly devastující dopady na miliardy lidí – od nedostatku vody a potravin, přes extrémní projevy počasí, až po ztrátu obydlí.

Situaci dále komplikují poznatky o citlivosti klimatického systému Země. Vyšší citlivost znamená rychlejší oteplování v reakci na emise, což zmenšuje zbývající uhlíkový rozpočet a zvyšuje riziko dosažení nebezpečných teplotních úrovní dříve, než se očekávalo. **Podle projekcí UNEP (2024) by globální emise musely klesat o 7,5 % ročně do roku 2035 pro cíl 1,5 °C, reálně však stále meziročně rostou.**

Ve vztahu k tomuto cíli UNEP (2024) uvádí: „jedná se o gargantuovský úkol, který vyžaduje globální mobilizaci v dosud nevidaném rozsahu a tempu. Přinejmenším v tuto chvíli je to však technicky možné.“ Napříč vědeckými zprávami i politickými fóry zaznívá volání po systémové transformaci ve způsobu, jakým globální společnost funguje a žije. Nejde pouze o dílčí úpravy, ale o **hlubokou proměnu zejména v energetických systémech, potravinových systémech, mobilitě a využívání zdrojů.**

Znamená to také **změnu ekonomických modelů, technologických standardů, infrastruktury a společenských norem.** Tato nutnost rychlé a hluboké změny však naráží na značné výzvy a bariéry. Dennodenně jsme svědky projevů **odolnosti vůči změnám.** Výzvy k transformaci se navíc snadno stávají živnou půdou pro již zmiňovanou sociální a politickou polarizaci.

E4 Jak může megatrend environmentální degradace a změny klimatu ovlivnit EVVO?

Je důležité si přiznat **omezenou přímou roli EVVO v kontextu environmentálních výzev,** které vyžadují okamžitou a hlubokou transformaci ekonomiky, infrastruktury a společenských norem. Tato omezení vyplývají jednak z „časového zpoždění“, protože EVVO se tradičně zaměřuje spíše na mladší generace, které ještě nemají plný rozhodovací vliv a jednak ze známé mezery mezi vědomostmi, hodnotami a činy.

I když lidé, částečně i díky EVVO, získají potřebné znalosti a rozvinou environmentálně příznivé postoje, často v praxi narážejí na bariéry v podobě chybějících možností, nevhodné infrastruktury nebo nedostatečné motivace (např. ekonomické) k reálné změně svého chování. I tyto faktory potvrzují nutnost rozvíjet EVVO jako celoživotní proces, který oslovuje všechny věkové kategorie a sektory společnosti, včetně dospělých a profesionálů s přímým vlivem na rozhodování.

Environmentální vzdělavatelé stojí před výzvou, jak komunikovat urgenci situace. Panuje shoda, že **vyvolávání strachu je kontraproduktivní a může vést k apatii.** Na druhou stranu, **zlehčování vážnosti stavu, ve kterém se planeta nachází, by bylo nezodpovědné a v rozporu s vědeckými poznatky.** Klíčem je tedy hledání rovnováhy: pravdivě popsat realitu a zároveň posilovat naději a smysluplnost environmentálně-odpovědného chování. Jednou z cest může být jasně se **věnovat oblastem a opatřením, která mají největší potenciál ke změně, tedy kde leží největší pákové efekty pro pozitivní environmentální dopad.**

- V souladu s GreenComp se doporučuje zaměřit se na rozvoj **systémového myšlení,** tedy toho, jak o systémech přemýšlet a jak chápat vazby a zpětné vazby a možnosti jejich ovlivňování.
- Integrovat konceptuální rámce, které podporují holistické chápání a systémové myšlení o udržitelnosti, například koncepty jako planetární meze, planetární zdraví či ekonomika blahobytu, s cílem lépe porozumět komplexním vazbám mezi environmentálními, sociálními a ekonomickými aspekty.
- Co se týče tematické prioritizace, **zvýšená pozornost by měla být věnována klíčovým výzvám jako jsou klima, biodiverzita, znečištění a oblastem s největším potenciálem tyto výzvy řešit, jako jsou energetické systémy, potravinové systémy, mobilita, výroba a spotřeba, využívání krajiny, a aspektům spravedlnosti.** Klíčové je však zdůrazňovat **propojenost** těchto výzev i pluralitu možných přístupů a řešení.
- **Neméně důležité je citlivě zohlednit různé hodnotové rámce uživatelů krajiny** – ať už jde o hospodářící zemědělce, lesníky, zástupce samospráv či školy periferních regionech.
- Neomezovat se jen na školní mládež, ale **aktivně rozvíjet formy EVVO pro dospělé,** profesní skupiny a osoby s rozhodovací pravomocí.
- **Pravdivě informovat o vážnosti situace a nutnosti transformace** na základě vědeckých dat. Informace o problémech vždy doplňovat o příklady řešení, existující iniciativy a možnosti zapojení, aby se předešlo pocitu bezmoci a environmentálnímu žalu.

- Přizpůsobit **způsob komunikace věku cílové skupiny** a vytvářet prostor pro zpracování emocí spojených s environmentálními tématy.
- Posilovat **aktivní naději** a vést studenty a účastníky k pocitu, že mohou přispět ke změně, a zprostředkovat jim příležitosti k aktivnímu řešení environmentálních problémů.

2.8 Legislativní kontext

L1 Jaký je legislativní rámec pro podporu EVVO v ČR?

Klíčové sdělení: Česká legislativa definuje základní principy, cíle a zejména rozdělení odpovědností za EVVO mezi klíčové aktéry veřejné správy, čímž vytváří rámec pro koordinaci a implementaci EVVO na národní a regionální úrovni.

Legislativní zakotvení EVVO v České republice je zajištěno několika klíčovými zákony, které společně definují jak obecné principy, tak konkrétní povinnosti a role jednotlivých institucí.

Základní principy a cíle EVVO (Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí)

Základní definiční rámec poskytuje zákon o životním prostředí, který v § 16 mezi zásady ochrany životního prostředí explicitně řadí i EVVO. Stanovuje, že výchova, osvěta a vzdělávání mají být vedeny tak, aby podporovaly myšlení a jednání v souladu s principy udržitelného rozvoje, zvyšovaly vědomí odpovědnosti za kvalitu životního prostředí a jeho složek a rozvíjely úctu k životu ve všech jeho formách. Tímto zákonem je dán obecný smysl a cíl veškerých EVVO aktivit v ČR.

Koordinace a klíčové odpovědnosti (Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí)

Nejdetailejší úpravu rolí a odpovědností v systému EVVO přináší zákon o právu na informace o životním prostředí, konkrétně jeho § 13. Tento paragraf představuje páteř koordinační struktury EVVO:

1. **Obecná povinnost podpory:** Ukládá Ministerstvu životního prostředí (MŽP), Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), dalším ústředním správním úřadům, krajům i obcím v samostatné působnosti povinnost podporovat EVVO vycházející z principů udržitelného rozvoje. Zároveň zdůrazňuje, že EVVO je zajišťováno jak státními, tak nestátními organizacemi.
2. **Role MŽP:** Definuje MŽP jako ústředního garanta a koordinátora EVVO. Jeho klíčovými úkoly jsou:
 - Zpracování a předkládání vládě ke schválení Státního programu EVVO (a environmentálního poradenství (EP).
 - Garance, koordinace a aktualizace Státního programu prostřednictvím pravidelných akčních plánů.
 - Podpora environmentálního poradenství jako nástroje prevence.
3. **Role MŠMT:** Zaměřuje se na oblast formálního vzdělávání:
 - Zodpovědnost za integraci EVVO ve smyslu udržitelného rozvoje do základních pedagogických dokumentů (zejména RVP).
 - Podpora dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP) v oblasti EVVO a udržitelného rozvoje.
4. **Role krajů:** Přenáší koordinaci na regionální úroveň:
 - Povinnost zpracovávat, koordinovat a aktualizovat krajské koncepce EVVO, které navazují na Státní program.

- Podpora environmentálního poradenství na regionální úrovni.
 - Umožnění obcím podílet se na krajských koncepcích a tvořit vlastní programy.
5. **Další ustanovení:** Zákon také zmiňuje obecnou povinnost ústředních správních úřadů vytvářet podmínky pro EVVO a zajišťovat informovanost svých zaměstnanců (§ 13 odst. 1) a možnost zřizování zvláštních fondů pro podporu EVVO orgány veřejné správy (s výjimkou organizačních složek státu) (§ 13 odst. 7).

EVVO ve specifických oblastech

Další zákony doplňují rámec EVVO ve specifických kontextech:

- **Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon:** Tento zákon je klíčový pro implementaci role MŠMT. Nejenže v § 2 mezi obecnými cíli vzdělávání uvádí získání znalostí o životním prostředí a jeho ochraně vycházejících ze zásad udržitelného rozvoje, ale také poskytuje právní rámec pro Rámcové vzdělávací programy (RVP), kam je EVVO začleňováno, a pro systém dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, včetně případných specializačních studií.
- **Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny:** Zdůrazňuje roli EVVO v kontextu ochrany přírody. Stanovuje, že posláním národních parků je mimo jiné umožnit jejich využití ke vzdělávání a výchově (§ 15). Dále ukládá krajským úřadům povinnost spolupracovat s ostatními správními úřady při zajišťování EVVO (§ 77a) a zmiňuje i úzkou spolupráci MŽP a MŠMT v této oblasti (§ 79 - i když nebylo ve vašem výčtu, je relevantní).

L2 Jak ovlivňuje evropská environmentální legislativa EVVO v ČR?

Klíčové sdělení: Ačkoliv EU nemá přímé pravomoci ve vzdělávání, její zpřísňující se environmentální legislativa vytváří rostoucí tlak na české subjekty. To nepřímo stimuluje poptávku po specifických environmentálních znalostech a dovednostech potřebných pro zajištění souladu s předpisy a udržitelnou praxí, zejména ve veřejné a firemní sféře.

Evropská unie nedisponuje přímými legislativními pravomocemi v oblasti vzdělávání, ale její dynamicky se rozvíjející a zpřísňující **environmentální legislativa** představuje významný faktor, který **nepřímo ovlivňuje potřebu a zaměření EVVO**. Nové evropské předpisy a strategické cíle (např. v rámci Zelené dohody pro Evropu, balíčku Fit for 55 či Akčního plánu pro oběhové hospodářství) kladou stále **vyšší nároky na české subjekty** (podniky, veřejnou správu i další organizace) v oblastech jako snižování emisí, energetická účinnost, udržitelné využívání zdrojů, ochrana biodiverzity či nefinanční reporting.

Tento rostoucí tlak na environmentální odpovědnost a regulační soulad vytváří **přirozenou poptávku po specifických znalostech a dovednostech**, které spadají do širšího rámce EVVO. Subjekty potřebují porozumět novým povinnostem a příležitostem, aby mohly své aktivity vykonávat v souladu s právem a zároveň uplatnit principy udržitelnosti v praxi. To zahrnuje například schopnost **věrohodně vykazovat informace o svém environmentálním a sociálním působení** (např. v rámci ESG reportingu), orientovat se v kritériích pro zelené investice, implementovat principy cirkulární ekonomiky do svých procesů, nebo **předcházet nekalým obchodním praktikám, jako je greenwashing**.

Tato poptávka po znalostech přímo souvisí i s celoevropským důrazem na rozvoj zelených dovedností potřebných pro zelenou transformaci hospodářství. Nepřímý vliv evropské legislativy tak stimuluje rozvoj specializovaných vzdělávacích programů, kurzů, poradenství a osvěty zaměřených na dospělé, profesionály a firmy, čímž rozšiřuje pole působnosti a relevance EVVO daleko za hranice tradičního školního vzdělávání.

2.9 Seznam obrázků

Obrázek 1: Zjednodušené zobrazení oblastí PESTEL analýzy	40
Obrázek 2: Typologie zelených profesí podle Cedefop (2023). Dle Cedefop je klíčových pět klastrů zelených profesí: „Greenovátoři“ a greentech specialisté, pracovníci v první linii zelené transformace, zelení manažeři a manažeři udržitelnosti, digitální specialisté; „zelená srdce a mysl“ – vzdělavatelé a další profese, které zvyšují dovednosti pro zelenou transformaci.	71
Obrázek 4: Systém kurikulárních dokumentů (NPI, https://prohlednout.rvp.cz).	76
Obrázek 5: Harmonogram zavádění revizí RVP ZV a RVP PV (NPI, https://revize.rvp.cz/nejcastejsi-dotazy)	77
Obrázek 6: Ilustrace mezigeneračních rozdílů v přístupu k duševnímu zdraví (IPSOS 2024)	82
Obrázek 7: Ilustrace nejzávažnějších globálních rizik v nejbližších 2 a 10 letech (WEF 2025).	92
Obrázek 8: Ilustrace “kontroly planetárního zdraví” (Caesar et al. 2024)	94

2.10 Seznam použitých zdrojů

1. LÉKAŘSKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY, 2025. *Jak je na tom psychika mladých dospělých? Vědci ji v unikátním výzkumu studovali deset let.* [online] [vid. 2025-04-02]. Dostupné z: <https://www.lf1.cuni.cz/jak-je-na-tom-psychika-mladych-dospelych-vedci-ji-v-unikatnim-vyzkumu-studovali-deset-let>
- ANGHEL, Veronica, 2025. *Global risks to the EU* [online]. San Domenico di Fiesole, Italy: European University Institute [vid. 2025-03-14]. ISBN 978-92-9466-648-2. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2870/2429630>
- BAKER, Ryan S. a Aaron HAWN, 2022. Algorithmic Bias in Education. *International Journal of Artificial Intelligence in Education* [online]. **32**(4), 1052–1092 [vid. 2025-04-04]. Dostupné z: doi:10.1007/s40593-021-00285-9
- BARRETT, Martyn, 2016. *Competencies for democratic culture: living together as equals in culturally diverse democratic societies*. Strasbourg: Council of Europe. ISBN 978-92-871-8237-1.
- BENZL, Lukáš, 2025. AI závod začíná! EU spouští iniciativu InvestAI, investuje 200 miliard eur do AI. *Česká asociace umělé inteligence* [online] [vid. 2025-04-04]. Dostupné z: <https://asociace.ai/ai-zavod-zacina-eu-spousti-iniciativu-investai-investuje-200-miliard-eur-do-ai/>
- BERÁNEK, Jan, 2024. Klimatický paradox: čím víc se planeta otepluje, tím víc Čechů si to odmítá připouštět. *Hospodářské noviny (HN.cz)* [online] [vid. 2025-03-30]. Dostupné z: <https://hn.cz/c1-67388970-klimaticky-paradox-cim-vic-se-planeta-otepluje-tim-vic-cechu-si-to-odmita-pripoustet-a-resit>
- BIANCHI, G., U. PISIOTIS a M. GIRALDEZ GIRALDEZ, 2022. *GreenComp The European sustainability competence framework*. [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union. EUR 20955 EN [vid. 2025-03-22]. ISBN 978-92-76-53195-1. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2760/13286>

BROBERG, Nikolaj a Roza GYORFI, 2024. *OECD Education Policy Perspectives: Promoting green and digital innovation: the role of upskilling and reskilling in higher education* [online]. 103. Paris: OECD. Dostupné z: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/07/promoting-green-and-digital-innovation_986b39b4/feb029df-en.pdf

ČADOVÁ, Nadežda, 2024. *Česká veřejnost o fungování demokracie a nedemokratických alternativách politického systému – duben/květen 2024*. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

CAESAR, L., B. SAKSCHEWSKI, L. S. ANDERSEN, T. BERINGER, J. BRAUN, D. DENNIS, D. GERTEN, A. HEILEMANN, J. KAISER, H. H. KITZMANN, S. LORIANI, W. LUCHT, J. LUDESCHER, M. MARTIN, S. MATHESIUŠ, A. PAOLUCCI, S. TE WIERIK a J. ROCKSTRÖM, 2024. *Planetary Health Check Report 2024* [online]. Potsdam: Potsdam Institute for Climate Impact Research. Dostupné z: <https://www.planetaryhealthcheck.org>

CEBO, Daniel, 2023. *(1) Bioquantum Computing: The Future of Computation and Life Sciences* / LinkedIn [online] [vid. 2025-04-04]. Dostupné z: <https://www.linkedin.com/pulse/bioquantum-computing-future-computation-life-sciences-cebo/>

CEDEFOP, 2021. *The green employment and skills transformation: insights from a European Green Deal skills forecast scenario*. [online]. LU: Publications Office [vid. 2025-04-01]. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2801/112540>

CEDEFOP, 2023. *From 'greenovators' to 'green' minds: key occupations for the green transition : the nuances of defining 'green' occupations*. [online]. LU: Publications Office [vid. 2025-04-01]. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2801/87959>

CEDEFOP, [b.r.]. *Skills for the green economy - Terminology of European education and training policy* [online] [vid. 2025-04-01]. Dostupné z: <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-glossary/glossary>

CEDEFOP a OECD, 2022. *Apprenticeships for greener economies and societies* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Cedefop reference series, 122. ISBN 978-92-896-3416-8. Dostupné z: doi:10.2801/628930

CENTRUM PROTI HYBRIDNÍM HROZBÁM MV ČR, [b.r.]. *Definice dezinformací a propagandy* [online] [vid. 2025-03-16]. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/chh/clanek/definice-dezinformaci-a-propagandy.aspx>

ČERVENKA, Jan a Martin ĎURĐOVIČ, 2023. *Veřejnost o energetické politice a o Zelené dohodě pro Evropu – srpen/září 2023* [online]. Tisková zpráva. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a5741/f9/oe231220.pdf

ČERVENKA, Jan a Martin ĎURĐOVIČ, 2025a. *Veřejnost o Zelené dohodě pro Evropu* [online]. Tisková zpráva. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/images/articles/files/5901/oe250109b.pdf>

ČERVENKA, Jan a Martin ĎURĐOVIČ, 2025b. *Vnímání transformace energetiky ČR veřejností* [online]. Tisková zpráva. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/images/articles/files/5903/oe250109c.pdf>

ČESKÉ PRIORITY, Z.Ú., 2024a. *Megatrendy - Akcelerace technologického vývoje. České priority* [online] [vid. 2025-03-14]. Dostupné z: <https://www.ceskepriority.cz/blog/megatrendy-akcelerace-technologickeho-vyvoje>

ČESKÉ PRIORITY, Z.Ú., 2024b. Megatrendy - Klimatická změna a degradace životního prostředí. *České priority* [online] [vid. 2025-03-14]. Dostupné z: <https://www.ceskepriority.cz/blog/megatrendy-klimaticka-zmena-a-degradace-zivotniho-prostredi>

ČESKÉ PRIORITY, Z.Ú., 2024c. Megatrendy - Nedostatek zdrojů. *České priority* [online] [vid. 2025-03-14]. Dostupné z: <https://www.ceskepriority.cz/blog/megatrendy-nedostatek-zdroju>

ČESKÉ PRIORITY, Z.Ú., 2024d. Megatrendy - Postupující urbanizace. *České priority* [online] [vid. 2025-03-14]. Dostupné z: <https://www.ceskepriority.cz/blog/megatrendy-postupujici-urbanizace>

ČESKÉ PRIORITY, Z.Ú., 2024e. Megatrendy - Proměny bezpečnostního prostředí. *České priority* [online] [vid. 2025-03-14]. Dostupné z: <https://www.ceskepriority.cz/blog/megatrendy-promeny-bezpecnostniho-prostredi>

ČESKÉ PRIORITY, Z.Ú., 2024f. Megatrendy - Proměny vzdělávání a učení. *České priority* [online] [vid. 2025-03-14]. Dostupné z: <https://www.ceskepriority.cz/blog/megatrendy-promeny-vzdelavani-a-uceni>

ČESKÉ PRIORITY, Z.Ú., 2024g. Megatrendy - Změny v povaze práce. *České priority* [online] [vid. 2025-03-14]. Dostupné z: <https://www.ceskepriority.cz/blog/megatrendy-zmeny-v-povaze-prace>

ČESKÉ PRIORITY, Z.Ú., 2024h. Megatrendy - Zvětšování nerovností. *České priority* [online] [vid. 2025-03-14]. Dostupné z: <https://www.ceskepriority.cz/blog/megatrendy-zvetsovani-nerovnosti>

ČESKÉ PRIORITY, Z.Ú., 2025a. Megatrendy - Demografické změny. *České priority* [online] [vid. 2025-03-14]. Dostupné z: <https://www.ceskepriority.cz/blog/megatrendy-demograficke-zmeny>

ČESKÉ PRIORITY, Z.Ú., 2025b. Megatrendy - Rostoucí spotřeba. *České priority* [online] [vid. 2025-03-14]. Dostupné z: <https://www.ceskepriority.cz/blog/megatrendy-rostouci-spotreba>

ČESKÉ PRIORITY, Z.Ú., 2025c. Megatrendy - Vyrůstající vliv globálního Jihu a Asie. *České priority* [online] [vid. 2025-03-14]. Dostupné z: <https://www.ceskepriority.cz/blog/megatrendy-vzrustajici-vliv-globalniho-jihu-a-asie>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2025. Projekce obyvatelstva. *Senioři v datech* [online] [vid. 2025-03-26]. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/seniori-v-datech/projekce-obyvatelstva>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2024. *Vzdělávání dospělých v České republice* [online]. CSU-000871/2024-63. Praha: ČSÚ. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/docs/107508/40988203-8268-f8d2-a963-112088ca66fa/23005324.pdf?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, [b.r.]. Celoživotní vzdělávání. *Statistika* [online] [vid. 2025-04-02]. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/celozivotni-vzdelavani>

CHANG, Young a Anthony MANN, 2024. *Enhancing green career guidance systems for sustainable futures* [online]. OECD Education Working Papers 318. [vid. 2025-02-12]. Dostupné z: doi:10.1787/e6ad2d9c-en

ČHMÚ, 2024. Průměrná roční teplota vzduchu. *envirometr.cz* [online] [vid. 2025-04-05]. Dostupné z: <https://www.envirometr.cz/data/prumerna-rocni-teplota-vzduchu>

CHO, Renée, 2023. AI's Growing Carbon Footprint. *State of the Planet, News from the Columbia climate School* [online]. Dostupné z: <https://news.climate.columbia.edu/2023/06/09/ais-growing-carbon-footprint/>

CHOMYNOVÁ, Pavla, Zuzana DVOŘÁKOVÁ, Tereza ČERNÍKOVÁ, Barbora ORLÍKOVÁ, Kateřina GROHMANNOVÁ, Eva FRANKOVÁ, Michaela ROUBALOVÁ a Daniel GALANDÁK, 2024. *Zpráva o digitálních závislostech v České republice 2024* [online]. Praha: Úřad vlády ČR: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti. ISBN 978-80-7440-343-9. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/zavislosti/media/naduzivani-digitalnich-technologii-roste--v-riziku-je-ctvrtina-mladych--dospeli-travi-na-internetu-pres-2-hodiny-denne-----214937/#>

DRAGHI, Mario, 2024. *The future of European competitiveness: Part A | A competitiveness strategy for Europe* [online]. 2024. B.m.: European Commission. Dostupné z: https://commission.europa.eu/document/download/97e481fd-2dc3-412d-be4c-f152a8232961_en?filename=The%20future%20of%20European%20competitiveness%20%20A%20competitiveness%20strategy%20for%20Europe.pdf

DŮM ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE, 2025. Rada EU schválila Závěry o dovednostech a kompetencích pro zelenou transformaci. *dzs.cz* [online]. Dostupné z: <https://www.dzs.cz/clanek/rada-eu-schvalila-zavery-o-dovednostech-kompetencich-pro-zelenou-tranzici>

ECONOMIST INTELLIGENCE UNIT a Joan HOEY, 2025. *Democracy Index 2024: What's wrong with representative democracy?* [online]. B.m.: Economist Intelligence Unit. Dostupné z: <https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2024>

EMANI, Prashant S., Jonathan WARRELL, Alan ANTICEVIC, Stefan BEKIRANOV, Michael GANDAL, Michael J. MCCONNELL, Guillermo SAPIRO, Alán ASPURU-GUZIĆ, Justin T. BAKER, Matteo BASTIANI, John D. MURRAY, Stamatios N. SOTIROPOULOS, Jacob TAYLOR, Geetha SENTHIL, Thomas LEHNER, Mark B. GERSTEIN a Aram W. HARROW, 2021. Quantum computing at the frontiers of biological sciences. *Nature Methods* [online]. **18**(7), 701–709 [vid. 2025-04-04]. Dostupné z: doi:10.1038/s41592-020-01004-3

EUROPEAN COMMISSION, 2022. *Green Skills and Knowledge Concepts: Labelling the ESCO classification - Technical Report* [online]. 2025 update 2022. Dostupné z: <https://esco.ec.europa.eu/system/files/2025-01/Green%20Skills%20and%20Knowledge%20-%20Labelling%20ESCO.pdf>

EUROPEAN COMMISSION, 2024a. *Postoje Evropanů k životnímu prostředí* [online]. SP550. B.m.: Evropská komise. Dostupné z: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3173>

EUROPEAN COMMISSION, 2024b. *Standard Eurobarometer 102 - Life in the European Union* [online]. 2024. Dostupné z: <https://webgate.ec.europa.eu/ebsm/api/public/deliverable/download?doc=true&deliverableId=95613>

EUROPEAN COMMISSION, 2025. Intergenerational Fairness. *Citizen's Engagement Platform* [online] [vid. 2025-03-22]. Dostupné z: https://citizens.ec.europa.eu/intergenerational-fairness_en

EUROPEAN COMMISSION, DG ENVI, 2022. *Environment action programme to 2030 - European Commission* [online] [vid. 2025-04-06]. Dostupné z: https://environment.ec.europa.eu/strategy/environment-action-programme-2030_en

EUROPEAN COMMISSION. DIRECTORATE GENERAL FOR EDUCATION, YOUTH, SPORT AND CULTURE., 2024. *Monitor vzdělávání a odborné přípravy 2024: Česko* [online]. LU: Publications Office [vid. 2025-02-17]. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2766/923348>

EUROPEAN COMMISSION. DIRECTORATE GENERAL FOR EDUCATION, YOUTH, SPORT AND CULTURE., 2025a. *Erasmus+ and European Solidarity Corps green transition and sustainable development strategy: implementation guidelines*. [online]. LU: Publications Office [vid. 2025-04-23]. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2766/2429985>

EUROPEAN COMMISSION. DIRECTORATE GENERAL FOR EDUCATION, YOUTH, SPORT AND CULTURE., 2025b. *Learning for sustainability and citizenship education :issues & opportunities : input paper* [online]. LU: Publications Office [vid. 2025-02-12]. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2766/8874743>

EUROPEAN COMMISSION. DIRECTORATE GENERAL FOR EDUCATION, YOUTH, SPORT AND CULTURE., 2025c. *Local learning for sustainability: places, partners and participation : input paper*. [online]. LU: Publications Office [vid. 2025-02-12]. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2766/6756195>

EUROPEAN COMMISSION. DIRECTORATE GENERAL FOR RESEARCH AND INNOVATION., 2025. *European citizens' knowledge and attitudes towards science and technology: Eurobarometer report*. [online]. LU: Publications Office. Special Eurobarometer 557 [vid. 2025-03-30]. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2777/6040908>

EUROPEAN COMMISSION, JOINT RESEARCH CENTRE. a J. WHYTE, 2024. *Megatrends assessment tool: an exploratory workshop* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union [vid. 2025-03-14]. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2760/952999>

EUROPEAN ENVIRONMENT AGENCY., 2020. *Drivers of change of relevance for Europe's environment and sustainability* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union [vid. 2025-03-14]. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2800/129404>

EUROPEAN ENVIRONMENT AGENCY., 2023. *Drivers of change: challenges and opportunities for sustainability in Europe* [online] [vid. 2025-03-16]. Dostupné z: <https://www.eea.europa.eu/en/topics/in-depth/sustainability-challenges/drivers-of-change-challenges-and-opportunities-for-sustainability-in-europe-1>

EUROPEAN ENVIRONMENT AGENCY., 2025. *European Union 8th Environment Action Programme: monitoring report on progress towards the 8th EAP objectives : 2024 edition*. [online]. LU: Publications Office [vid. 2025-04-06]. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2800/2208311>

EUROPEAN ENVIRONMENT AGENCY., 2025. *Imagining a sustainable Europe in 2050*. EEA report 03/2025 [online] [vid. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/imagining-a-sustainable-europe-in-2050>

EUROPEAN PARLIAMENT, GENERAL SECRETARIAT OF THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, EUROPEAN COMMISSION, SECRETARIAT-GENERAL, EUROPEAN COMMISSION, JOINT RESEARCH CENTRE, EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE, EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE, EUROPEAN COMMITTEE OF THE REGIONS, EUROPEAN COURT OF AUDITORS, EUROPEAN INVESTMENT BANK a EU INSTITUTE FOR SECURITY STUDIES, 2024. *Global trends to 2040: Choosing Europe's future* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union [vid. 2025-03-14]. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2760/689540>

EUROSTAT, 2024. *Participation rate in education and training (last 4 weeks) by sex and age* [online]. 2024. Dostupné z: doi:https://doi.org/10.2908/TRNG_LFSE_01

EUROSTAT, 2025. *Purchasing power parities (PPPs), price level indices and real expenditures for ESA 2010 aggregates*[online]. 2025. Dostupné z: doi:10.2908/prc_ppp_ind

EVROPSKÁ KOMISE, 2019. *Sdělení komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zelená dohoda pro Evrop* [online]. COM(2019) 640 final. Brusel: Evropská komise. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:52019DC0640>

EVROPSKÁ KOMISE, 2020. *Sdělení komise Evropskému parlamentu, radě, Evropskému hospodářského a sociálnímu výboru a Výboru regionů, Evropská agenda dovedností pro udržitelnou konkurenceschopnost, sociální spravedlnost a odolnost*. [online]. COM(2020) 274 final. Brusel: Evropská komise. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=COM%3A2020%3A274%3AFIN>

EVROPSKÁ KOMISE, 2022a. *New taxonomy of skills for the green transition* [online] [vid. 2025-03-22]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/newsroom/empl/items/741088/en>

EVROPSKÁ KOMISE, 2022b. *Sdělení komise Evropskému parlamentu, radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o Evropské strategii pro univerzity* [online]. COM(2022) 16 final. Štrasburk: Evropská komise. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022DC0016>

EVROPSKÁ KOMISE, 2024a. *Malé a střední podniky, efektivnější využívání zdrojů a zelené trhy* [online]. FL 549. Brusel: Evropská komise. Dostupné z: <https://webgate.ec.europa.eu/ebsm/api/public/deliverable/download?doc=true&deliverableId=94729>

EVROPSKÁ KOMISE, 2024b. *Pracovní dokument útvarů komise: Zpráva o Česku 2024. Průvodní dokument k doporučení pro DOPORUČENÍ RADY k hospodářské a sociální politice, politice zaměstnanosti a strukturální a rozpočtové politice Česka*. [online]. SWD(2024) 603 final. Brusel: Evropská komise. Dostupné z: <https://op.europa.eu/o/opportal-service/download-handler?identifier=fe4db315-2ee8-11ef-a61b-01aa75ed71a1&format=pdf&language=cs&productionSystem=cellar&part=>

EVROPSKÁ KOMISE, 2020. *Sdělení komise Evropskému parlamentu, radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o vytvoření Evropského prostoru vzdělávání do roku 2025* [online]. COM(2020) 625 final. Brusel: Evropská komise. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52020DC0625>

EVROPSKÝ PARLAMENT, 2025. *Průzkum mezi mladými lidmi - Bleskový Eurobarometr* [online]. EB-ID: FL013EP. Štrasburk: Evropský parlament. Dostupné z: <https://webgate.ec.europa.eu/ebsm/api/public/deliverable/download?doc=true&deliverableId=96904>

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD UNIVERZITY KARLOVY, 2025. *Důvěra veřejnosti ve vědce a vědkyně. Studie, na níž se podílely výzkumnice z FSV UK, vyšla v prestižním časopise Nature Human Behaviour*. fsv.cuni.cz [online] [vid. 2025-04-03]. Dostupné z: <https://fsv.cuni.cz/aktuality/duvera-verejnosti-ve-vedce-vedkyne-studie-na-niz-se-podilely-vyzkumnice-z-fsv-uk-vysla-v>

FISHBONE VLČKOVÁ, Veronika a Petra MARINOVÁ, 2021. *Together for the Climate. Baseline study*. [online]. Bratislava: Rada mládeže Slovenska. Dostupné z: https://nesehnuti.cz/wp-content/uploads/2023/03/Together_for_Climate_-_Baseline_study_report_web.pdf

FRYČ, Jindřich, Zuzana MATUŠKOVÁ, Pavla KATZOVÁ, Karel KOVÁŘ, Jaromír BERAN, Iveta VALACHOVÁ, Lukáš SEIFERT, Martina BEŤÁKOVÁ, Ferdinand HRDLÍČKA a KOLEKTIV AUTORŮ HLAVNÍCH SMĚRŮ VZDĚLÁVACÍ POLITIKY ČR DO ROKU 2030+, 2020. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. ISBN 978-80-87601-47-1. Dostupné z: https://msmt.gov.cz/uploads/Brozura_S2030_online_CZ.pdf

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ EVROPSKÉ KOMISE PRO KOMUNIKACE, 2024. *Standardní Eurobarometr 102, Říjen 2024, Národní zpráva - Česká republika* [online]. NA-01-24-046-CS-N. Brusel: Evropská komise. Dostupné z: <https://webgate.ec.europa.eu/ebsm/api/public/deliverable/download?doc=true&deliverableId=96682>

GLOBAL EDUCATION NETWORK EUROPE, 2022. *Dublinská deklarace: Evropský strategický rámec pro zlepšování a rozvoj globálního vzdělávání v Evropě do roku 2050* [online]. 2022. Dostupné z: <https://static1.squarespace.com/static/5f6decace4ff425352eddb4a/t/655f39f3ccc689604fca68e3/1700739572759/Evropska-deklarace-o-globalnim-vzdelavani-do-roku-2050.pdf>

GOLDEN, Gillian a Nikolaj BROBERG, 2024. *OECD Education Policy Perspectives: Cultivating the next generation of green and digital innovators – the role of higher education* [online]. 95. Paris: OECD. Dostupné z: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/03/cultivating-the-next-generation-of-green-and-digital-innovators_b23f349e/bb6e432e-en.pdf

GONG, Chen a Yang YANG, 2024. Google effects on memory: a meta-analytical review of the media effects of intensive Internet search behavior. *Frontiers in Public Health* [online]. **12**, 1332030 [vid. 2025-04-03]. Dostupné z: doi:10.3389/fpubh.2024.1332030

HEBOUS, Shafik a Nate VERNON-LIN, 2024. Carbon Emissions from AI and Crypto Are Surging and Tax Policy Can Help. *IMF* [online] [vid. 2025-04-04]. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2024/08/15/carbon-emissions-from-ai-and-crypto-are-surging-and-tax-policy-can-help>

HUMAN RIGHTS WATCH, 2022. Online Learning Products Enabled Surveillance of Children | Human Rights Watch. *www.hrw.org* [online]. [vid. 2025-04-04]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/news/2022/07/12/online-learning-products-enabled-surveillance-children>

INTERNATIONAL COMMISSION ON THE FUTURES OF EDUCATION, 2021. *Reimagining our futures together: a new social contract for education* [online]. Paris: UNESCO [vid. 2025-02-18]. ISBN 9789231004780. Dostupné z: doi:10.54675/ASRB4722

INTERNATIONAL LABOUR ORGANISATION a MINISTRY OF MANPOWER, 2024. *Navigating the Future: Skills and Jobs in the Green and Digital Transitions, Scenario-based insights* [online]. 2024. Dostupné z: <https://www.ilo.org/publications/navigating-future-skills-and-jobs-green-and-digital-transitions>

IPSOS, 2024. 4 z 10 mladých Čechů v posledním roce absentovali v práci kvůli stresu | Ipsos. *ipsos.com* [online] [vid. 2025-04-24]. Dostupné z: <https://www.ipsos.com/cs-cz/4-z-10-mladych-cechu-v-poslednim-roce-absentovali-v-praci-kvuli-stresu>

JACOBS, Sam, 2025. WEF President on Planning for a 'Geopolitical Recession'. *TIME* [online] [vid. 2025-03-13]. Dostupné z: <https://time.com/7204642/wef-president-borge-brende-davos-2025/>

JANDÁČ, Tomáš, Lenka ŠŘASTNÁ a Zuzana PAVELCOVÁ, 2024. *Metodika práce s dětmi a dospívajícími v oblasti digitální závislosti* [online]. Praha: Univerzita Karlova 1. Lékařská fakulta & Všeobecná fakultní nemocnice v Praze. Dostupné z: <https://www.asociaceadiktologu.cz/l/metodika-prace-s-detmi-a-dospivajicimi-v-oblasti-digitalni-zavislosti/>

KERR, Dara, 2024. AI brings soaring emissions for Google and Microsoft, a major contributor to climate change. *NPR* [online]. [vid. 2025-04-04]. Dostupné z: <https://www.npr.org/2024/07/12/g-s1-9545/ai-brings-soaring-emissions-for-google-and-microsoft-a-major-contributor-to-climate-change>

KOLÁČKOVÁ, Barbora, Veronika KLIMKOVÁ, Stanislava VAŠKOVÁ a Štěpán KYJONKA, 2025. GRAF MĚSÍCE: Společenské dopady duševních onemocnění. *Iniciativa pro efektivní zdravotnictví* [online]. Dostupné z: <https://www.efektivnizdravotnictvi.cz/post/graf-mesice-spolecenske-dopady-dusevnich-onemocneni>

KRAJHANZL, Jan, Tomáš CHABADA, Zdeňka LECHNEROVÁ a Tomáš PROTIVÍNSKÝ, 2024. *České klima 2024: Reprezentativní výzkum veřejného mínění v otázkách změny klimatu, dekarbonizace a Zelené dohody* [online]. Základní výzkumný report verze 1.6. B.m.: Institut 2050. Dostupné z: <https://institut2050.cz/wp-content/uploads/2024/10/ceskeklima2024.pdf>

KRAJHANZL, Jan, Tomáš CHABADA, Renata SVOBODOVÁ, Ondrej KÁCHA, Jáchym VINTR a Adéla BECKOVÁ, 2021a. *České klima 2021: Mapa českého veřejného mínění v oblasti změny klimatu* [online]. B.m.: Katedra environmentálních studií FSS MU, Green Dock, z.s. Dostupné z: https://institut2050.cz/wp-content/uploads/2022/06/Vyzkum-Ceske-klima-2021_soubor_czklima2021.pdf

KRAJHANZL, Jan, Tomáš CHABADA, Renata SVOBODOVÁ, Ondrej KÁCHA, Jáchym VINTR a Adéla BECKOVÁ, 2021b. *České klima 2021: Výzkumný report pro nejmladší, 15-20 let* [online]. B.m.: Katedra environmentálních studií FSS MU, Green Dock, z.s. Dostupné z: https://www.clovekvtsni.cz/media/publications/1712/file/report_vt-15-20-let_fin08-09.pdf

KROUFEK, Roman a Jan ČINČERA, 2021. *Metodický rámec pro environmentální gramotnost ve školách* [online]. B.m.: TAČR, MŽP ČR. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/environmentalni_vzdelavani_poradenstvi/\\$FILE/OFDN-Souhrnna_zprava_TITSMZP804-20210415.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/environmentalni_vzdelavani_poradenstvi/$FILE/OFDN-Souhrnna_zprava_TITSMZP804-20210415.pdf)

KUČERA, Matěj, 2023. Krize péče o duševní zdraví dětí v České republice - proč nastala a co s ní? *Iniciativa pro efektivní zdravotnictví* [online]. Dostupné z: <https://www.efektivnizdravotnictvi.cz/post/krize-pecce-o-dusevni-zdravi-deti-v-ceske-republice-proc-nastala-a-co-s-ni-2>

KUČERA, Matěj, Ondřej PEŠOUT a Anna KÅGSTRÖMK, 2023. *Národní monitoring duševního zdraví dětí a adolescentů* [online]. Klecany: Národní ústav duševního zdraví. Dostupné z: <https://dzda.cz/wp-content/uploads/2024/05/Metodika-monitoringu-DZDA.pdf>

KWAUK, Christina T. a Olivia M. CASEY, 2022. A green skills framework for climate action, gender empowerment, and climate justice. *Development Policy Review* [online]. **40**(S2), e12624 [vid. 2025-04-01]. Dostupné z: doi:10.1111/dpr.12624

LEE, Junghwan, Hyeseung CHOI a Jinsoo KIM, 2024. Environmental and economic impacts of e-waste recycling: A systematic review. *Chemical Engineering Journal* [online]. **494**, 152917 [vid. 2025-04-04]. Dostupné z: doi:10.1016/j.cej.2024.152917

LOUŽENSKÁ, Pavlína, 2024. Budoucnost práce. Jak vidí předpovědi pracovní trh v roce 2050. *WIRED CZ* [online] [vid. 2025-03-26]. Dostupné z: <https://www.wired.cz/clanky/budoucnost-prace-jak-vidi-predpovedi-pracovni-trh-v-roce-2050>

MACHIDON, Octavian-Mihai, 2025. Generative AI and childhood education: lessons from the smartphone generation. *AI & SOCIETY* [online]. [vid. 2025-04-04]. Dostupné z: doi:10.1007/s00146-025-02196-y

MACINTYRE, Thomas, Daniella TILBURY a Arjen E. J. WALSH, 2025. *Education and learning for sustainable futures: 50 years of learning for environment and change* [online]. Abingdon, Oxon New York, NY: Routledge. Routledge research in education, society and the anthropocene. ISBN 9781003467007. Dostupné z: <https://www.taylorfrancis.com/reader/download/972022ce-8978-45be-91f7-d1939e8622c7/book/pdf?context=ubx>

MAJKUS, Prokop, 2024. Kriminalita dětí se zdvojnásobila. Mladí násilné chování odkoukávají od rodičů. *Aktuálně.cz* [online] [vid. 2025-04-08]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/o-sto-procent-narostla-nasilna-kriminalita-deti/r~25f4ad98a8c911efb689ac1f6b220ee8/>

MAREŠ, Jan, Jaromír BERAN, Ludmila TŘEŠTÍKOVÁ, Dagmar HORÁČKOVÁ a KOLEKTIV AUTORŮ MŠMT, 2023. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2023–2027* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. ISBN 978-80-87601-57-0. Dostupné z: https://msmt.gov.cz/file/61987_1_1/download/

MARR, Bernard, [b.r.]. The Biggest Education Trends Of The Next 10 Years. *Forbes* [online] [vid. 2025-04-03]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/bernardmarr/2024/07/09/the-biggest-education-trends-of-the-next-10-years/>

MATIAS, Yossi a Kate BRANDT, 2023. Accelerating climate action with AI. *Blog.Google* [online] [vid. 2025-04-04]. Dostupné z: <https://blog.google/outreach-initiatives/sustainability/report-ai-sustainability-google-cop28/>

MCKINSEY, 2024. *Global Energy Perspective 2024* [online] [vid. 2025-04-04]. Dostupné z: <https://www.mckinsey.com/industries/energy-and-materials/our-insights/global-energy-perspective>

MEADOWS, Donella H., 2009. *Thinking in systems: a primer*. London: Earthscan. ISBN 978-1-84407-726-7 978-1-84407-725-0.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2020. *Strategický rámec politiky zaměstnanosti do roku 2030* [online]. Schváleno usnesením vlády ČR 871/2020. Praha: MPSV ČR. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/1357303/SRPZ_2030.pdf/148b2fc5-d7a6-f9c7-cc50-13b52a62e86e

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR, 2019a. *Koncepce rozvoje venkova 2021-2027* [online]. Schváleno usnesením vlády ČR 26/2020. Praha: MMR ČR. Dostupné z: https://mmr.gov.cz/getmedia/279d5264-6e9e-4f80-ba4a-c15a26144cd0/Koncepce-rozvoje-venkova_202001.pdf.aspx?ext=.pdf

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR, 2019b. *Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+* [online]. Schváleno usnesením vlády ČR 775/2019. Praha: MMR ČR. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/srr21.pdf.pdf

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR a ÚSTAV ÚZEMNÍHO ROZVOJE, 2023. *Politika architektury a stavební kultury České republiky - Aktualizace 2022*. [online]. Praha, Brno: MMR ČR, ÚÚR. ISBN 978-80-7538-447-8. Dostupné z: https://mmr.gov.cz/getmedia/5205003a-d175-477b-8035-8869e1dd7b1c/Politika_architektury_a_stavebni_kultury_CR_Aktualizace_1.pdf.aspx?ext=.pdf

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU, 2021. *Strategie spotřebitelské politiky* [online]. Schváleno usnesením vlády ČR 518/2021. Praha: MPO ČR. Dostupné z: <https://mpo.gov.cz/assets/cz/ochrana-spotrebitele/informace-pro-spotrebitele/2021/6/Strategie-spotrebitelske-politiky-2021-2030.pdf>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, 2020. *Strategický záměr ministerstva pro oblast vysokých škol na období od roku 2021* [online]. Praha: MŠMT ČR. Dostupné z: https://msmt.gov.cz/file/55003_1_1/download/

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, 2024a. *Počet ukrajinských dětí v českých školách se mírně zvýšil* [online] [vid. 2025-03-14]. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/ministerstvo/novinar/pocet-ukrajinskych-deti-a-zaku-uprchliku-se-v-regionalnim>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, 2024b. *Směrem k harmonizovanému přístupu k mikrocertifikátům v České republice*, MŠMT ČR [online] [vid. 2025-04-02]. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/smerem-k-harmonizovanemu-pristupu-k-mikrocertifikatum-v>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, 2024c. *Výzva k předkládání návrhů projektů v rámci Národního plánu obnovy pro oblast vysokých škol pro roky 2022–2024*, MŠMT ČR. msmt.gov.cz [online] [vid. 2025-04-23]. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/vyzva-k-predkladani-navrhu-projektu-v-ramci-narodniho-planu>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, [b.r.]. *Česká předsednictví v Radě EU v roce 2022 (CZ PRESS) - oblast mládeže* [online] [vid. 2025-03-22]. Dostupné z: https://msmt.gov.cz/mladez/ceska-predsednictvi-v-rade-eu?utm_source=chatgpt.com

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, 2023. *Bezpečnostní strategie České republiky 2023* [online]. Praha: MV ČR. Dostupné z: https://mzv.gov.cz/file/5161086/Bezpecnostni_strategie_2023.pdf

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR. 2024. *Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky v roce 2023* [online]. Dostupné z: <https://mze.gov.cz/public/portal/mze/-a66174---MSWGkkuf/zprava-o-stavu-lesa-a-lesniho-hospodarstvi-ceske-republiky-v-roce-2023?linka=a634028>

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2016. *Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016-2025* [online]. 2016. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/statni_program_evvo_ep_2016_2025/\\$FILE/OFDN-SP_EVVO_EP_%202016_2025-20160725.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/statni_program_evvo_ep_2016_2025/$FILE/OFDN-SP_EVVO_EP_%202016_2025-20160725.pdf)

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2018. *Závěrečná zpráva o realizaci Akčního plánu na léta 2016-2018 Státního programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016-2025*. 2018.

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2021. *Závěrečná zpráva o realizaci Akčního plánu na léta 2019-2021 Státního programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016-2025 a Akční plán na léta 2022-2025*. 2021.

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2022. *Akční plán na léta 2022-2025 ke Státnímu programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálnímu poradenství na léta 2016-2025* [online]. 2022. Dostupné

z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/environmentalni_vzdelavani_poradenstvi/\\$FILE/OFDN-AP%20EVVO_22_25-20012022.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/environmentalni_vzdelavani_poradenstvi/$FILE/OFDN-AP%20EVVO_22_25-20012022.pdf)

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2023. *Aktualizovaná koncepce výzkumu, vývoje a inovací Ministerstva životního prostředí na léta 2016 až 2035 s výhledem do roku 2025* [online]. 2023.

Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/vyzkum_veda_inovace/\\$FILE/OFDN-Aktualizace_koncepce_VaVal_MZP-20230303.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/vyzkum_veda_inovace/$FILE/OFDN-Aktualizace_koncepce_VaVal_MZP-20230303.pdf)

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR, 2016. *Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky 2016–2025* [online]. Praha: MŽP ČR. ISBN 978-80-7212-609-5. Dostupné

z: [https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/4A46CA81084E521FC1258050002DAE0C/\\$file/SOBR_CR_2016-2025.pdf](https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/4A46CA81084E521FC1258050002DAE0C/$file/SOBR_CR_2016-2025.pdf)

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR, 2017. *Politika ochrany klimatu v ČR* [online]. Schváleno usnesením vlády ČR 207/2017. Praha: MŽP ČR. Dostupné

z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/politika_ochrany_klimatu_2017/\\$FILE/OEOK-POK-20170329.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/politika_ochrany_klimatu_2017/$FILE/OEOK-POK-20170329.pdf)

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR, 2019. *Národní strategie řešení nelegálního zabíjení a otrav volně žijících živočichů v ČR 2020-2030* [online]. Schváleno usnesením vlády ČR 13/2020. Praha: MŽP. Dostupné

z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/strategicke_dokumenty_v_gesci_prehled/\\$FILE/OPZPUR-EPN-Strategie_2020-20200114.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/strategicke_dokumenty_v_gesci_prehled/$FILE/OPZPUR-EPN-Strategie_2020-20200114.pdf)

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR, 2020. *Státní program ochrany přírody a krajiny České republiky pro období 2020–2025* [online]. Praha: MŽP ČR. ISBN 978-80-7212-646-0. Dostupné

z: [https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/AF71B00C4DF84B70C12585F400429F1C/\\$file/SPOPK_web.pdf](https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/AF71B00C4DF84B70C12585F400429F1C/$file/SPOPK_web.pdf)

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR, 2021a. *Národní akční plán adaptace na změnu klimatu - 1.*

aktualizace pro období 2021-2025 [online]. Schváleno usnesením vlády ČR 785/2021. Praha: MŽP ČR. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/narodni_akcni_plan_zmena_klimatu/\\$FILE/OEOK_NAP_adaptace-aktualizace_2021.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/narodni_akcni_plan_zmena_klimatu/$FILE/OEOK_NAP_adaptace-aktualizace_2021.pdf)

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR, 2021b. *Státní politika životního prostředí České republiky 2030 s výhledem do 2050* [online]. Schváleno usnesením vlády 21/2021. Praha: MŽP ČR. Dostupné

z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/statni_politika_zivotniho_prostredi/\\$FILE/OPZPUR-statni_politika_zp_2030_s_vyhledem_2050-20220615.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/statni_politika_zivotniho_prostredi/$FILE/OPZPUR-statni_politika_zp_2030_s_vyhledem_2050-20220615.pdf)

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR, 2021c. *Strategický rámec cirkulární ekonomiky České republiky 2040* [online]. Schváleno usnesením vlády 1151/2021. Praha: MŽP ČR. Dostupné

z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_20211213_Vlada-schvalila-Cirkularni_Cesko_2040/\\$FILE/Cirkul%C3%A1rn%C3%AD%20%C4%8Cesko_2040_web.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_20211213_Vlada-schvalila-Cirkularni_Cesko_2040/$FILE/Cirkul%C3%A1rn%C3%AD%20%C4%8Cesko_2040_web.pdf)

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR, 2021d. *Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR* [online]. Schváleno usnesením vlády 785/2021. Praha: MŽP ČR. Dostupné

z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zmena_klimatu_adaptacni_strategie/\\$FILE/OEOK_Narodni_adaptacni_strategie-aktualizace_20212610.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zmena_klimatu_adaptacni_strategie/$FILE/OEOK_Narodni_adaptacni_strategie-aktualizace_20212610.pdf)

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR, 2022. *2. implementační plán Strategického rámce Česká republika 2030 (pro roky 2022-2025)* [online]. Schváleno usnesením vlády 766/2022. Praha: MŽP ČR. Dostupné

z: https://www.cr2030.cz/sites/cr2030/files/featured_images/Implementac%25CC%258Cni%25CC%2581-pla%25CC%2581n-2022-2025.pdf

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR, 2023a. *Akční plán Cirkulární Česko 2040 pro období 2022-2027* [online]. Praha: MŽP ČR. Dostupné

z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/akcni_plan_cirkularni_cesko_2040/\\$FILE/OCEO-Akcni_plan_Cirkularni_Cesko_2040_2022_2027-01092023.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/akcni_plan_cirkularni_cesko_2040/$FILE/OCEO-Akcni_plan_Cirkularni_Cesko_2040_2022_2027-01092023.pdf)

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR, 2023b. *Aktualizovaná koncepce výzkumu, vývoje a inovací Ministerstva životního prostředí na léta 2016-2035 s výhledem do roku 2050* [online]. Schváleno usnesením vlády ČR 82/2023. Praha: MŽP ČR. Dostupné

z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/vyzkum_veda_inovace/\\$FILE/OFDN-Aktualizace_koncepce_VaVal_MZP-20230303.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/vyzkum_veda_inovace/$FILE/OFDN-Aktualizace_koncepce_VaVal_MZP-20230303.pdf)

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR, 2023c. *Koncepce ochrany před následky sucha pro území České republiky na období 2023-2027* [online]. Schváleno usnesením vlády 354/2023. Praha: MŽP ČR. Dostupné

z: https://suchovkrajine.cz/sites/default/files/podklad/b3_koncepce_sucho_2023_vlada.pdf

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR, 2023d. *Národní program snižování emisí České republiky (Aktualizace 2023)* [online]. Schváleno usnesením vlády ČR 987/2023. Praha: MŽP ČR. Dostupné

z: <https://www.databaze-strategie.cz/cz/mzp/strategie/aktualizace-narodniho-programu-snizovani-emisi-2023?typ=o>

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR, 2024. *Aktualizovaný strategický rámec Česká republika 2030 s výhledem do roku 2050* [online]. Schváleno usnesením vlády 802/2024. Praha: MŽP ČR. Dostupné

z: <https://www.databaze-strategie.cz/cz/mzp/strategie/aktualizovany-strategicky-ramec-ceska-republika-2030-s-vyhledem-do-roku-2050?typ=download>

MINISTRY OF EDUCATION, YOUTH AND SPORTS OF THE CZECH REPUBLIC a MINISTRY OF THE ENVIRONMENT OF THE CZECH REPUBLIC, 2024. *Country initiative on education for sustainable development: Czechia* [online]. 2024. B.m.: UNESCO. Dostupné z: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000391438.locale=en>

MOONEY, Attracta, 2025. Carbon dioxide levels in atmosphere reach 800,000-year high. *Financial Times* [online]. [vid. 2025-03-21]. Dostupné z: <https://www.ft.com/content/36916c9f-377b-4a3a-91d2-62d111faacc8>

MUENCH, Stefan, Jacqueline WHYTE, Greta HAUER, Alexandra de MALEVILLE, Tommi ASIKAINEN a EUROPEAN COMMISSION, ed., 2024. *Risks on the horizon*. Luxembourg: Publications Office. ISBN 9789268154236.

MÜNICH, Daniel a Jakub GROSSMANN, 2024. *Strnulost českého trhu práce* [online]. 2024. B.m.: IDEA při Národohospodářském ústavu AV ČR. Dostupné z: https://idea.cerge-ei.cz/documents/IDEA_PB_Strnulost_trhu_prace_0614A.pdf

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT, 2025. Připravili jsme návrh inovace oborové soustavy. *npi.cz* [online] [vid. 2025-04-02]. Dostupné z: <https://www.npi.cz/aktuality/87517-navrh-inovace-oborove-soustavy>

NÁRODNÍ ÚŘAD PRO KYBERNETICKOU A INFORMAČNÍ BEZPEČNOST, 2024. *Zpráva o stavu kybernetické bezpečnosti České republiky za rok 2023*. [online]. Praha: NÚKIB. Dostupné

z: https://nukib.gov.cz/download/publikace/zpravy_o_stavu/Zprava_o_stavu_kyberneticke_bezpecnosti_CR_z_a_rok_2023.pdf

NÁRODNÍ ÚSTAV DUŠEVNÍHO ZDRAVÍ, 2023. Duševní zdraví dětí a adolescentů. *dzda.cz* [online] [vid. 2025-04-02]. Dostupné z: <https://dzda.cz/>

NAYAR, Jaya, 2021. Not So “Green” Technology: The Complicated Legacy of Rare Earth Mining. *Harvard International Review* [online] [vid. 2025-04-04]. Dostupné z: <https://hir.harvard.edu/not-so-green-technology-the-complicated-legacy-of-rare-earth-mining/>

NEJEDLÝ, Matěj, 2024. Naletěl každý druhý. Dezinformace se šíří i léčí jako virus, popisují experti. *Seznam Zprávy*[online] [vid. 2025-04-03]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-dezinformace-se-siri-i-leci-jako-virus-264743>

NOSHAY, Jaclyn M, Tyler WALKER, William G ALEXANDER, Dawn M KLINGEMAN, Jonathon ROMERO, Angelica M WALKER, Erica PRATES, Carrie ECKERT, Stephan IRLE, David KAINER a Daniel A JACOBSON, 2023. Quantum biological insights into CRISPR-Cas9 sgRNA efficiency from explainable-AI driven feature engineering. *Nucleic Acids Research* [online]. **51**(19), 10147–10161 [vid. 2025-04-04]. Dostupné z: doi:10.1093/nar/gkad736

NOVOSÁK, Jiří, Petr SUCHOMEL a Jiří DVOŘÁK, 2024. *Digitální kompetence a informatické myšlení žáků ZŠ a SŠ*[online]. 1. Praha: Česká školní inspekce. ISBN 978-80-88492-98-6. Dostupné z: https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2024_přilohy/Dokumenty/TZ_digitalni_kompetence_informaticke_mysleni_final.pdf

NOVOSÁK, Jiří, Petr SUCHOMEL, Jiří DVOŘÁK a Ondřej ANDRYS, 2020. *Environmentální výchova na základních školách ve školním roce 2019/2020* [online]. Tematická zpráva ČŠI. Praha: Česká školní inspekce. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Tematicka%20zprava%20zpr%C3%A1vy/TZ_Environmentalni-vychova-na-ZS-2019-2020.pdf

O'DONNELL, James, 2024. AI's emissions are about to skyrocket even further. *MIT Technology Review* [online] [vid. 2025-04-04]. Dostupné z: <https://www.technologyreview.com/2024/12/13/1108719/ais-emissions-are-about-to-skyrocket-even-further/>

OECD, 2023a. *OECD Digital Education Outlook 2023: Towards an Effective Digital Education Ecosystem* [online]. B.m.: OECD. OECD Digital Education Outlook [vid. 2025-04-04]. ISBN 978-92-64-52761-4 978-92-64-65726-7 978-92-64-75656-4. Dostupné z: doi:10.1787/c74f03de-en

OECD, 2023b. *PISA 2022 Results (Volume I): The State of Learning and Equity in Education* [online]. B.m.: OECD. PISA [vid. 2025-03-09]. ISBN 978-92-64-99796-7 978-92-64-35128-8 978-92-64-58847-9. Dostupné z: doi:10.1787/53f23881-en

OECD, 2024. *OECD Survey on Drivers of Trust in Public Institutions - 2024 Results* [online]. Paris: OECD. Dostupné z: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/06/oecd-survey-on-drivers-of-trust-in-public-institutions-2024-results-country-notes_33192204/czechia_5bbb1c7c/54847e53-en.pdf

OECD, 2025a. *OECD Economic Surveys: Czechia 2025* [online]. B.m.: OECD Publishing. OECD Economic Surveys: Czech Republic [vid. 2025-03-09]. ISBN 978-92-64-86005-6. Dostupné z: doi:10.1787/7a70af5c-en

OECD, 2025b. *Trends Shaping Education 2025* [online]. Paris: OECD Publishing. Trends Shaping Education [vid. 2025-02-04]. ISBN 9789264510036 9789264976825 9789264749337. Dostupné z: doi:10.1787/ee6587fd-en

OECD CAREER READINESS PROJECT, 2024. *OECD Education Policy Perspectives: Cultivating Green Futures: Helping students understand and progress towards green jobs* [online]. 104. Paris: OECD. Dostupné z: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/07/cultivating-green-futures_763ef38a/7c9912c5-en.pdf

OPENAI, 2025. *Announcing The Stargate Project* [online] [vid. 2025-04-04]. Dostupné z: <https://openai.com/index/announcing-the-stargate-project/>

PAUWELS, Eleonore, 2024. *Neurotechnology and Children*. [online]. 2024. B.m.: UNICEF Innocenti - Global Office of Research and Foresight. Dostupné z: <https://www.unicef.org/innocenti/media/8956/file/UNICEF-Innocenti-Neurotechnology-and-Children-2024.pdf>

PETRŮ, Vojtěch a Fatima RAHIMI, 2025. Změny vzdělávacích programů nestačí, problémy českého školství leží jinde. *Deník referendum* [online]. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/237079-zmeny-vzdelavacich-programu-nestaci-problemy-ceskeho-skolstvi-lezi-jinde>

PHILLIPS, Vicki, 2025. In 2025, 5 Big Trends Will Shape Education. *Forbes* [online]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/vickiphillips/2025/01/26/in-2025-5-big-trends-will-shape-education/>

PLAN BE ECO, 2024. *AI's carbon footprint - how does the popularity of artificial intelligence affect the climate?* [online]. planbe.eco. Dostupné z: <https://planbe.eco/en/blog/ais-carbon-footprint-how-does-the-popularity-of-artificial-intelligence-affect-the-climate/>

POKORNÝ, J., J. MERTL a J. PŘECH, 2024. *Zpráva o životním prostředí České republiky* [online]. Praha, Brno: Ministerstvo životního prostředí ČR. ISBN 978-80-7212-671-2. Dostupné z: https://cenia.gov.cz/wp-content/uploads/2025/03/Zprava_ZP_CR_2023_web.pdf

PUENTEDURA, R.R., 2006. Transformation, technology, and education in the state of Maine. *www.hippasus.com* [online]. Dostupné z: http://www.hippasus.com/rrpweblog/archives/2006_11.html

RADA EVROPSKÉ UNIE, 2018. *Usnesení Rady Evropské unie a zástupců vlád členských států, zasedajících v Radě, o rámci evropské spolupráce v oblasti mládeže: strategie Evropské unie pro mládež na období let 2019–2027* [online]. Úřední věstník EU 2018/C 456/01. Brusel: Rada Evropské unie. Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:42018Y1218\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:42018Y1218(01))

RADA EVROPSKÉ UNIE, 2020a. *Doporučení Rady ze dne 24. listopadu 2020 o odborném vzdělávání a přípravě pro udržitelnou konkurenceschopnost, sociální spravedlnost a odolnost* [online]. Úřední věstník EU 2020/C 417/01. B.m.: Rada Evropské unie. Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020H1202\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020H1202(01))

RADA EVROPSKÉ UNIE, 2020b. *Doporučení Rady ze dne 30. října 2020 o mostu k pracovním místům – posílení záruk pro mladé lidi a o nahrazení doporučení Rady ze dne 22. dubna 2013 o zavedení záruk pro mladé lidi* [online]. Úřední věstník EU 2020/C 372/01. Brusel: Rada Evropské unie. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32020H1104%2801%29>

RADA EVROPSKÉ UNIE, 2021a. *Usnesení Rady o strategickém rámci evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy s ohledem na vytvoření Evropského prostoru vzdělávání a další vývoj po jeho dosažení (2021–2030)* [online]. Úřední věstník EU 2021/C 66/01. Brusel: Rada Evropské unie. Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021G0226\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021G0226(01))

RADA EVROPSKÉ UNIE, 2021b. *Usnesení Rady o struktuře řízení strategického rámce evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy s ohledem na vytvoření Evropského prostoru vzdělávání a další vývoj po jeho dosažení* [online]. Úřední věstník EU 2021/C 497/01. Brusel: Rada Evropské unie. Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021G1210\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021G1210(01))

RADA EVROPSKÉ UNIE, 2022. *Doporučení Rady ze dne 16. června 2022 o učení v zájmu ekologické transformace a udržitelného rozvoje.* [online]. Úřední věstník EU 2022/C/243/01. Brusel: Rada Evropské unie. Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022H0627\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022H0627(01))

RAFNER, Janet, Dominik DELLERMANN, Arthur HJORTH, Dóra VERASZTÓ, Constance KAMPF, Wendy MACKAY a Jacob SHERSON, 2021. Deskill, Upskill, and Reskill: a Case for Hybrid Intelligence. *Morals & Machines* [online]. 1(2), 24–39 [vid. 2025-04-04]. Dostupné z: doi:10.5771/2747-5174-2021-2-24

RAHMAN-JONES, Imran, 2024. AI means Google's greenhouse gas emissions up 48% in 5 years. *BBC* [online] [vid. 2025-04-04]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/articles/c51yvz51k2xo>

RICHARDSON, Katherine, Will STEFFEN, Wolfgang LUCHT, Jørgen BENDTSEN, Sarah E. CORNELL, Jonathan F. DONGES, Markus DRÜKE, Ingo FETZER, Govindasamy BALA, Werner VON BLOH, Georg FEULNER, Stephanie FIEDLER, Dieter GERTEN, Tom GLEESON, Matthias HOFMANN, Willem HUISKAMP, Matti KUMMU, Chinchu MOHAN, David NOGUÉS-BRAVO, Stefan PETRI, Miina PORKKA, Stefan RAHMSTORF, Sibyll SCHAPHOFF, Kirsten THONICKE, Arne TOBIAN, Vili VIRKKI, Lan WANG-ERLANDSSON, Lisa WEBER a Johan ROCKSTRÖM, 2023. Earth beyond six of nine planetary boundaries. *Science Advances* [online]. 9(37), eadh2458 [vid. 2025-04-06]. Dostupné z: doi:10.1126/sciadv.adh2458

- RICHTER, Jan, 2025. Káva prudce zdražuje. Neurodilo se a navíc na ni dostali chuť Číňané - Seznam Zprávy. *Seznam Zprávy* [online] [vid. 2025-03-24]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-finance-byznys-komodity-dluhopisy-kava-prudce-zdrazuje-neurodilo-se-a-navic-na-ni-dostali-chut-cinane-269201>
- ROCKSTRÖM, Johan, 2025. Is the Earth losing resilience, and does it matter? Part 1: The risks we don't know we're taking | LinkedIn. *www.linkedin.com* [online]. [vid. 2025-04-07]. Dostupné z: <https://www.linkedin.com/pulse/earth-losing-resilience-does-matter-part-1-risks-we-dont-rockstr%25C3%25B6m-sigre/?trackingId=8nnSvB4B%2FdcFBLI46FusYQ%3D%3D>
- ROCKSTRÖM, Johan, [b.r.]. Is the Earth losing resilience, and does it matter? Part 2: What the Earth might be telling us about resilience and climate sensitivity | LinkedIn. *www.linkedin.com* [online]. [vid. 2025-04-07]. Dostupné z: <https://www.linkedin.com/pulse/earth-losing-resilience-does-matter-part-2-what-might-johan-rockstr%25C3%25B6m-e7zse/>
- ROCKSTRÖM, Johan, Will STEFFEN, Kevin NOONE, Åsa PERSSON, F. Stuart CHAPIN, Eric F. LAMBIN, Timothy M. LENTON, Marten SCHEFFER, Carl FOLKE, Hans Joachim SCHELLNHUBER, Björn NYKVIST, Cynthia A. DE WIT, Terry HUGHES, Sander VAN DER LEEUW, Henning RODHE, Sverker SÖRLIN, Peter K. SNYDER, Robert COSTANZA, Uno SVEDIN, Malin FALKENMARK, Louise KARLBERG, Robert W. CORELL, Victoria J. FABRY, James HANSEN, Brian WALKER, Diana LIVERMAN, Katherine RICHARDSON, Paul CRUTZEN a Jonathan A. FOLEY, 2009. A safe operating space for humanity. *Nature* [online]. **461**(7263), 472–475 [vid. 2025-04-07]. Dostupné z: doi:10.1038/461472a
- RŮŽIČKA, Adam, 2025. *Alarmující stav. Duševní problémy mladých rostou. Sužuje je samota, hlavně dívky* [online]. Aktuálně.cz. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/dramaticke-globalni-zhorseni-dusevniho-zdravi/r~fe2cfd5af44611efbf960cc47ab5f122/>
- SAISANA, Michaela, Giulio CAPERNA, Carlos MOURA, Ana Rita NEVES a Elena PAPADIMITROU, 2022. *JRC Statistical Audit of the Competitive Sustainability Index 2022* [online]. LU: Publications Office [vid. 2025-05-10]. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2760/426908>
- SCHRIJVERS, Karen, Alina COSMA, Thomas POTREBNY, Einar THORSTEINSSON, Carolina CATUNDA, Franziska REISS, Sabina HULBERT, Michaela KOSTIČOVÁ, Marina MELKUMOVA, Michela BERSIA, Helena Jeriček KLANŠČEK, Tania GASPAR a Maxim DIERCKENS, 2024. Three Decades of Adolescent Health: Unveiling Global Trends Across 41 Countries in Psychological and Somatic Complaints (1994–2022). *International Journal of Public Health* [online]. **69**, 1607774 [vid. 2025-04-24]. Dostupné z: doi:10.3389/ijph.2024.1607774
- SFŽP, 2025a. *Národní plán obnovy* [online] [vid. 2025-04-23]. Dostupné z: <https://www.sfzp.cz/dotace-a-pujcky/narodni-plan-obnovy/>
- SFŽP, 2025b. *Národní plán obnovy* [online] [vid. 2025-04-23]. Dostupné z: <https://www.sfzp.cz/dotace-a-pujcky/narodni-plan-obnovy/>
- ŠIMŠA, Benjamin, Samuel GALAN, Alena ŠINDELÁŘOVÁ, Václav KORBEL a Jan ZEMAN, 2024. Čtvrtina obyvatel má problém s online komunikací s úřady. Jak v Česku vypadá digitální vyloučení. *PAQ Research* [online] [vid. 2025-04-04]. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/digitalni-vyloucení-v-cesku/>
- SSEV PAVUČINA, Z.S., 2024. *Indikátory krajských systémů: Data o podpoře EVVO v krajích h. 2024.*
- STEM, 2024. *35 let demokracie - Analytický text* [online]. DEMDIS. B.m.: STEAM. Dostupné z: https://www.stem.cz/wp-content/uploads/2024/10/STEM_35-let-demokracie.pdf
- STEM, 2025. Bilance roku 2024: Dvě třetiny Čechů hodnotí rok 2024 jako osobně úspěšný, pohled na společenský vývoj zůstává skeptický. *STEM.cz* [online]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/bilance-roku-2024-dve-tretiny-cechu-hodnoti-rok-2024-jako-osobne-uspesny-pohled-na-spolecensky-vyvoj-zustava-skepticky/>
- STOCKHOLM RESILIENCE CENTRE, 2023. All planetary boundaries mapped out for the first time, six of nine crossed. *www.stockholmresilience.org* [online] [vid. 2025-04-07]. Dostupné

z: <https://www.stockholmresilience.org/research/research-news/2023-09-13-all-planetary-boundaries-mapped-out-for-the-first-time-six-of-nine-crossed.html>

SULEYMAN, Mustafa a Michael BHASKAR, 2024. *Nezadržitelná vlna: technologie, umělá inteligence, moc a největší dilema 21. století*. První vydání. Přel. Tomáš BÍLA. Praha: Audiolibrix. ISBN 978-80-88494-39-3.

THE MINISTRY OF EDUCATION, YOUTH AND SPORTS OF THE CZECH REPUBLIC a MINISTRY OF THE ENVIRONMENT OF THE CZECH REPUBLIC, 2024. *Education for Sustainable Development: country profile; Czechia (2024)* [online]. 2024. B.m.: UNESCO. [vid. 2025-02-07]. Dostupné z: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000391441>

THE NATIONAL CENTER ON EDUCATION AND THE ECONOMY, 2024. *Framework for AI-Powered Environments* [online]. Dostupné z: <https://ncee.org/whitepaper/framework-for-ai-powered-learning-environments/>

TISKOVÉ ODDĚLENÍ MINISTERSTVA OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY, 2025. *Vláda schválila postupné navýšení obranných výdajů až na 3 % HDP v roce 2030* [online] [vid. 2025-03-13]. Dostupné z: <https://mocr.mo.gov.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/vlada-schvalila-postupne-navyseni-obrannych-vydaju-az-na-3--hdp-v-roce-2030-256692/>

TRUST, Sandy, Lucy SAYE, Oliver BETTIS, Oliver HAMPSHIRE, Georgina BEDENHAM, Timothy M. LENTON a Jesse F. ABRAMS, 2025. *Planetary Solvency - finding our balance with nature* [online]. Exeter: Institute and Faculty of Actuaries, University of Exeter. Dostupné z: <https://actuaries.org.uk/document-library/thought-leadership/thought-leadership-campaigns/climate-papers/planetary-solvency-finding-our-balance-with-nature/>

UN ECONOMIC COMMISSION FOR EUROPE, 2005. *UNECE Strategy for Education for Sustainable Development* [online]. CEP/AC.13/2005/3/Rev.1. Geneva: UNECE. Dostupné z: <https://unece.org/DAM/env/documents/2005/cep/ac.13/cep.ac.13.2005.3.rev.1.e.pdf>

UN ECONOMIC COMMISSION FOR EUROPE, 2022. *Framework for the implementation of the United Nations Economic Commission for Europe Strategy for Education for Sustainable Development from 2021 to 2030* [online]. ECE/NICOSIA.CONF/2022/10. Ninth Environment for Europe Ministerial Conference, Nicosia: UNECE. Dostupné z: https://bronnen-voor-nme.nl/images/Framework_implementation_ESD_021-2030_ECE_NICOSIA.CONF_2022_10_E_O_002.pdf

UN ENVIRONMENT PROGRAMME a INTERNATIONAL RESOURCE PANEL, 2024. *Global Resources Outlook 2024 - Bend the trend: Pathways to a Liveable Planet as Resource Use Spikes* [online]. Nairobi: UNEP, IRP. Dostupné z: <https://wedocs.unep.org/20.500.11822/44901>

UN GENERAL ASSEMBLY, 2015. *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development* [online]. A/RES/70/1. New York: United Nations. Dostupné z: <https://docs.un.org/en/A/RES/70/1>

UNESCO, 2017. *Education for Sustainable Development Goals: learning objectives* [online]. B.m.: UNESCO [vid. 2025-04-01]. ISBN 978-92-3-100209-0. Dostupné z: doi:10.54675/CGBA9153

UNESCO, 2019. *40th Session of the General Conference: Framework for the Implementation of Education for Sustainable Development (ESD) beyond 2019* [online]. 40 C/23. Paris: UNESCO. Dostupné z: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000370215>

UNESCO, 2020. *Education for sustainable development: a roadmap* [online]. Paris: UNESCO [vid. 2025-02-15]. ISBN 9789231003943. Dostupné z: doi:10.54675/YFRE1448

UNESCO-UNEVOC a CEDEFOP, 2025. *Greening TVET for a greener future* [online] [vid. 2025-04-01]. Dostupné z: <https://unevoc.unesco.org/home/Meeting+skill+needs+for+the+green+transition>

UNFCCC, 2022. What is the Triple Planetary Crisis? www.unfccc.int [online] [vid. 2025-04-07]. Dostupné z: <https://unfccc.int/news/what-is-the-triple-planetary-crisis>

UNITED NATIONS, 2024a. *Pact for the Future, Global Digital Compact and Declaration on Future Generations* [online]. 2024. B.m.: United Nations Publications. Dostupné z: https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/sotf-pact_for_the_future_adopted.pdf

UNITED NATIONS, 2024b. *The Sustainable Development Goals Report 2024* [online]. New York: United Nations Publications. ISBN 978-92-1-358976-2. Dostupné z: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2024/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2024.pdf>

UNITED NATIONS ENVIRONMENT PROGRAMME, 2024. Emissions Gap Report 2024 press statement. *unep.org* [online] [vid. 2025-04-06]. Dostupné z: <https://www.unep.org/news-and-stories/statements/emissions-gap-report-2024-press-statement>

UNIVERSITY OF CAMBRIDGE INSTITUT SUSTAINABILITY LEADERSHIP (CISL)., 2024. *2024 Competitive Sustainability Index Shaping a new model of European competitiveness „beyond Draghi“*. [online]. Cambridge, UK: Cambridge Institute for Sustainability Leadership. Dostupné z: <https://www.cisl.cam.ac.uk/news-and-resources/publications/cisls-2024-competitive-sustainability-index-shaping-new-model>

ÚŘAD VLÁDY ČR, 2021. *Strategie spolupráce veřejné správy s nestátními neziskovými organizacemi na léta 2021 až 2030* [online]. Schváleno usnesením vlády ČR 623/2021. Praha: Úřad vlády ČR. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/Strategie_NNO_2021_2030.pdf

VAN DER SCHUUR, Winneke A., Susanne E. BAUMGARTNER, Sindy R. SUMTER a Patti M. VALKENBURG, 2015. The consequences of media multitasking for youth: A review. *Computers in Human Behavior* [online]. **53**, 204–215 [vid. 2025-04-03]. Dostupné z: doi:10.1016/j.chb.2015.06.035

VANIS, Karel, 2024. Jak vypadá psychiatrická péče v datech? Jaký vliv měla a má psychiatrická reforma? *Iniciativa pro efektivní zdravotnictví* [online]. Dostupné z: <https://www.efektivnizdravotnictvi.cz/post/jak-vypada-psychiatricka-pece-v-datech-jaky-vliv-mela-a-ma-psychiatricka-reforma>

VEČERKA, Kazimír, 2024. *Kriminalita mládeže v roce 2023 z pohledu statistiky policie ČR* [online]. 2024. B.m.: https://www.iksp.cz/storage/169/Kriminalita-mladeze-policejni-statistiky-v-roce-2023_IKSP.pdf. Dostupné z: https://www.iksp.cz/storage/169/Kriminalita-mladeze-policejni-statistiky-v-roce-2023_IKSP.pdf

VLÁDA ČR, 2023. *Programové prohlášení vlády* [online] [vid. 2025-03-22]. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/jednani-vlady/programove-prohlaseni/programove-prohlaseni-vlady-193547/>

VODIČKA, Matěj, 2025. Společenská pravidla se rozvolňují. I z toho pramení nárůst agresivity u dětí, uvažuje psychiatr Michal Goetz. *budejovice.rozhlas.cz* [online] [vid. 2025-04-24]. Dostupné z: <https://budejovice.rozhlas.cz/spolecenska-pravidla-se-rozvolnuji-i-z-toho-prameni-narust-agresivity-u-deti-9402980>

WEGENBERGER, Oliver a Ivo PONOCNY, 2025. Green Skills Are Not Enough: Three Levels of Competences from an Applied Perspective. *Sustainability* [online]. **17**(1), 327 [vid. 2025-04-01]. Dostupné z: doi:10.3390/su17010327

WIDUTO, Agnieszka, Clément EVROUX a Stefano SPINACI, 2023. *From growth to „beyond growth“: Concepts and challenges* [online]. 2023. B.m.: European Parliamentary Research Service. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/747107/EPRS_BRI\(2023\)747107_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/747107/EPRS_BRI(2023)747107_EN.pdf)

WIEDERMANN, Tomáš, Jiří ŠVEJCAR, Matyáš THEUER, Milan VAŠINA a Josef MÜLLER, 2022. *Budoucnost českého pracovního trhu* [online]. Praha: Boston Consulting Group & Aspen Institute Central Europe. Dostupné z: <https://www.aspeninstitutece.org/wp-content/uploads/aspen-media/2022/08/budoucnost-ceskeho-pracovniho-trhu.pdf>

WILLIAMS, Rhiannon, 2025. The AI relationship revolution is already here. *MIT Technology Review*. **128**(2).

WORLD ECONOMIC FORUM, 2025a. *Future of Jobs Report 2025* [online]. Geneva: World Economic Forum. ISBN 978-2-940631-90-2. Dostupné

z: https://reports.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_Report_2025.pdf

WORLD ECONOMIC FORUM, 2025b. *The Global Risks Report 2025* [online]. 20th Edition. Cologny/Geneva, Switzerland: World Economic Forum. ISBN 978-2-940631-30-8. Dostupné

z: https://reports.weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_Report_2025.pdf

Anon., 2022. *Dezinformace ohrožují naši bezpečnost, myslí si Češi. Většina souhlasí s omezováním dezinformačních zdrojů - STEM* [online] [vid. 2025-04-03]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/dezinformace-ohrozuj-nasi-bezpecnost-mysli-si-cesi-vetsina-souhlas-s-omezovanim-dezinformacnich-zdroju/>

Anon., 2025. *Digitální ekologie* [online]. [vid. 2025-04-04]. Dostupné

z: https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Digit%C3%A1ln%C3%AD_ekologie&oldid=24675096

Příloha 1 - Typologie aktérů v systému EVVO a jejich funkce

Ústřední orgány státní správy (ÚOSS)

- Strategické řízení a tvorba politik
- Legislativní a normotvorná činnost
- Financování a alokace zdrojů
- Koordinace a síťování aktérů
- Mezinárodní spolupráce a přenos dobré praxe
- Standardizace, řízení kvality a systémová evaluace
- Šíření informací a komunikace s veřejností

Příspěvkové organizace ÚOSS

- Financování a alokace zdrojů
- Koordinace a síťování aktérů
- Mezinárodní spolupráce a přenos dobré praxe
- Odborná a metodická podpora
- Profesní příprava a rozvoj pedagogů a lektorů
- Realizace programů a vzdělávacích aktivit
- Standardizace, řízení kvality a systémová evaluace
- Zprostředkování a distribuce vzdělávacích služeb a programů
- Výzkum, analýza a evaluace
- Šíření informací a komunikace s veřejností

Poradní orgány vlády

- Koordinace a síťování aktérů
- Advokační a zastřešující činnost
- Šíření informací a komunikace s veřejností

Orgány územní samosprávy

- Strategické řízení a tvorba politik
- Financování a alokace zdrojů
- Koordinace a síťování aktérů
- Participace a zapojování veřejnosti
- Zprostředkování a distribuce vzdělávacích služeb a programů
- Šíření informací a komunikace s veřejností
- Podpora ekologizace provozu vzdělávacích institucí

Školy

- Realizace programů a vzdělávacích aktivit
- Profesní příprava a rozvoj pedagogů a lektorů
- Odborná a metodická podpora
- Participace a zapojování veřejnosti
- Mezinárodní spolupráce a přenos dobré praxe

- Standardizace, řízení kvality a systémová evaluace
- Poskytování odborné praxe a stáží
- Šíření informací a komunikace s veřejností

Školská zařízení

- Realizace programů a vzdělávacích aktivit
- Zprostředkování a distribuce vzdělávacích služeb a programů
- Šíření informací a komunikace s veřejností

Profesní a oborová sdružení

- Advokační a zastřešující činnost
- Koordinace a síťování aktérů
- Standardizace, řízení kvality a systémová evaluace
- Mezinárodní spolupráce a přenos dobré praxe
- Šíření informací a komunikace s veřejností

Síťové organizace a platformy

- Advokační a zastřešující činnost
- Koordinace a síťování aktérů
- Mezinárodní spolupráce a přenos dobré praxe
- Šíření informací a komunikace s veřejností
- Zprostředkování a distribuce vzdělávacích služeb a programů

Výzkumné a akademické instituce

- Výzkum, analýza a evaluace
- Odborná a metodická podpora
- Profesní příprava a rozvoj pedagogů a lektorů
- Mezinárodní spolupráce a přenos dobré praxe
- Standardizace, řízení kvality a systémová evaluace
- Reskilling a upskilling v zelených profesích a transformačním vzdělávání

Vzdělávací instituce mimo formální školský systém

- Realizace programů a vzdělávacích aktivit
- Odborná a metodická podpora
- Mezinárodní spolupráce a přenos dobré praxe
- Reskilling a upskilling v zelených profesích a transformačním vzdělávání
- Poskytování odborné praxe a stáží
- Šíření informací a komunikace s veřejností

Média

- Šíření informací a komunikace s veřejností
- Zprostředkování a distribuce vzdělávacích služeb a programů

Zprostředkovatelé informací (influenceři, digitální tvůrci)

- Šíření informací a komunikace s veřejností
- Zprostředkování a distribuce vzdělávacích služeb a programů

Mezinárodní organizace

- Strategické řízení a tvorba politik
- Legislativní a normotvorná činnost
- Mezinárodní spolupráce a přenos dobré praxe
- Odborná a metodická podpora
- Výzkum, analýza a evaluace
- Standardizace, řízení kvality a systémová evaluace

Nestátní neziskové organizace (NNO)

- Realizace programů a vzdělávacích aktivit
- Odborná a metodická podpora
- Profesní příprava a rozvoj pedagogů a lektorů
- Advokační a zastřešující činnost
- Koordinace a síťování aktérů
- Komunitní organizování a místní aktivizace
- Participace a zapojování veřejnosti
- Mezinárodní spolupráce a přenos dobré praxe
- Podpora ekologizace provozu vzdělávacích institucí
- Sektorově specifické environmentální poradenství
- Zprostředkování a distribuce vzdělávacích služeb a programů
- Šíření informací a komunikace s veřejností

Komunitní a občanské iniciativy

- Komunitní organizování a místní aktivizace
- Participace a zapojování veřejnosti
- Koordinace a síťování aktérů
- Šíření informací a komunikace s veřejností

Soukromý sektor

- Financování a alokace zdrojů
- Poskytování odborné praxe a stáží
- Sektorově specifické environmentální poradenství
- Podpora ekologizace provozu vzdělávacích institucí
- Mezinárodní spolupráce a přenos dobré praxe
- Šíření informací a komunikace s veřejností

Poskytovatelé neformálního a zájmového vzdělávání

- Realizace programů a vzdělávacích aktivit
- Zprostředkování a distribuce vzdělávacích služeb a programů
- Odborná a metodická podpora
- Šíření informací a komunikace s veřejností

Příjemci a cílové skupiny EVVO

- Participace a zapojování veřejnosti
- Komunitní organizování a místní aktivizace
- Příjem a využití EVVO (rozvoj kompetencí, využití poznatků)